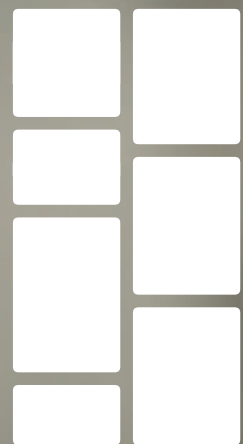

MUZEOLŠKA KONCEPCIJA
MUZEJ ■ BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE
S IDEJNIM I IZVEDBENIM PROJEKTOM LIKOVNOG POSTAVA

Muzeološka koncepcija

MUZEJ BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

s idejnim i izvedbenim projektom likovnog postava

OPĆINA TISNO, BETINA 2014.

VODITELJ PROJEKTA:
Ivan Klarin

STRUČNI SURADNICI:

Kate Šikić Čubrić

Đenko Šandrić

Marija Krnčević Rak

Jadran Kale

Marko Barišić

Jelena Devčić

Tomislav Krajina

Ljiljana Čorović Grubišić

Milena Milanović

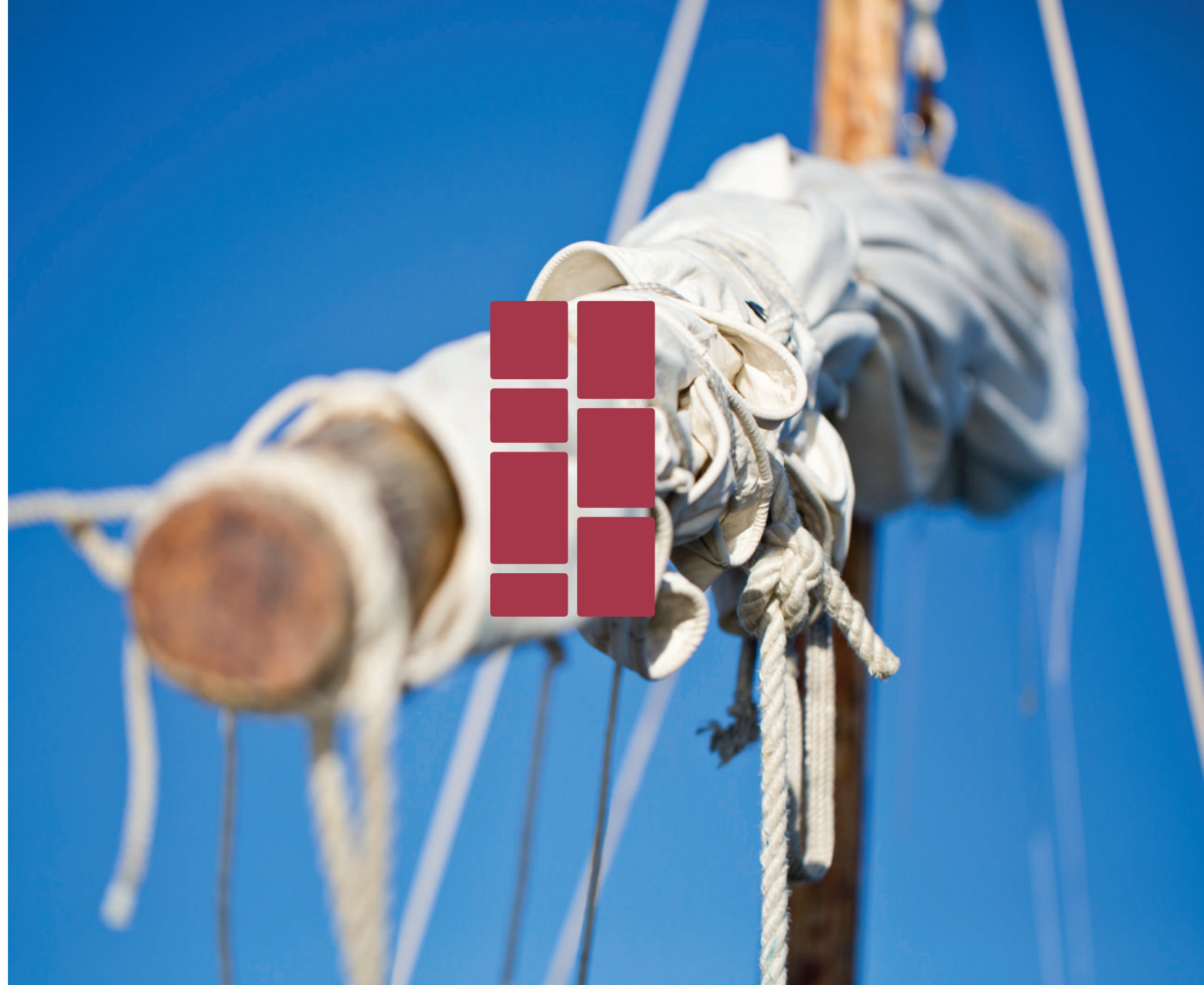
Damir Lasinović

Dane Sekso

SARŽAJ

Uvod	9
Elaborat uređenja Muzeja betinske drvene brodogradnje	10
Idejni projekt likovnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje	22
Izvedbeni projekt likovnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje.....	64
Dizajn likovnog postava, prostornog uređenja i grafičkih rješenja u službi usmjeravanja pozornosti posjetitelja.....	76
Projekt uređenja interijera, arhitektonska podloga i troškovnici.....	78
Vizualni identitet Muzeja betinske drvene brodogradnje.....	114
Drveni brod u službi očuvanja betinskih običaja i tradicije.....	124
Prezentacija budućeg postava Muzeja betinske drvene brodogradnje	128
‘Virtualna stvarnost’ - Nove tehnologije u MBDB.....	114
Izrada dokumentarca s izvornim sugovornicima.....	130
Fotografiranje ‘timelapse’ izrade drvenog broda.....	132
Reizdanje rječnika betinske brodogradnje.....	134
Nematerijalno kulturno dobro ‘Umijeće gradnje betinske gajete’	135
Recenzija (dr.sc. Darko Babić, doc.).....	138
Recenzija (dr.sc. Lidija Nikočević).....	148

Poštovani,

Uvažavajući bogatu betinsku brodograditeljsku tradiciju i snažnu potrebu njezinog očuvanja za daljnje generacije, Općina Tisno pokrenula je inicijativu osnutka i uređenja Muzeja betinske drvene brodogradnje. Brodogradnja je djelatnost koja je stoljećima hranila betinski kraj, koja je bila njegova gospodarska okosnica ali i djelatnost koja je ime Betine pro-nijela po čitavom Jadranu i svijetu. Proizvodi betinskih kalafata, betinske gajete, leuti, pasare bili su i ostali najbolji glasnici tradicije ovog mjesta. S obzirom da je nekadašnja organizirana proizvodnja, koja je u jednom povijesnom trenutku u najvećem betinskom brodogradilištu kapacitetom bila jednaka proizvodnji u svim dalmatinskim brodogradilištima zajedno, danas svedena na jedan škver i nekoliko vrijednih privatnih kalafatskih radionica, kako ovaj predivni dio mjesne povijesti ne bi ostao samo to, povijesna priča za buduće generacije, osnivanjem Muzeja namjera nam je bila ojačati brodogradnju, motivirati mlađe naraštaje za bavljenje ovom djelatnošću, ali i arhivirati sve povijesne, za betinski kraj važne predmete i dokumente kako bi svjedočili o mjesnoj brodograditeljskoj snazi i vještini.

Muzej betinske drvene brodogradnje postat će, naime, centralna točka betinske brodograditeljske povijesti i budućnosti. Njegova prisutnost u zajednici sasvim sigurno služiti će kao motivacija mnogima da se zainteresiraju za ovu gospodarsku granu, ali i kao vječni podsjetnik na biljeg koji su betinski kalafati ostavili u hrvatskoj brodograditeljskoj povijesti, te kao mjesto na kojem će na interaktivan i atraktivan način ta povijest biti iz dana u dan prezentirana široj javnosti.

Namjera Općine Tisno od početka ovog projekta bila je, također, iskoristiti povijesno naslijeđe kao brand oko kojeg će se nadograđivati benefiti za širu društvenu zajednicu, te koji će sutra služiti kao okosnica razvoja betinskog kraja.

S tom mišlju, predstavljamo projekt Muzeja betinske drvene brodogradnje.

S poštovanjem
Načelnik Općine Tisno
Ivan Klarin

ELABORAT UREĐENJA MUZEJA BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

Autorski tim:

prof. Kate Šikić Čubrić, dipl. etnol.,
privremena ravnateljica Muzeja betinske drvene brodogradnje

ing. Đenko Šandrić,
umirovljeni kapetan Duge plovidbe, Udruga „Betinska gajeta 1740.“

prof. Marija Krnčević Rak, dipl. etnol.,
Etnografski odjel Muzeja Grada Šibenika

Voditelj:

doc. dr. sc. Jadran Kale, dipl. etnol.,
voditelj Etnografskog odjela Muzeja Grada Šibenika i Odjel za
etnologiju i kulturnu antropologiju Sveučilišta u Zadru

Kontekst osnivanja Muzeja betinske drvene brodogradnje

■ USPOREDIVI DOMAĆI MUZEJI

Muzej betinske drvene brodogradnje se tematski nalazi na križanju pomorskih muzeja i zavičajnih zbirki. U Hrvatskoj ne postoji muzej, zbirka ili memorijalna izložba vezana za brodogradilište ili brodograđevnu tradiciju.

Koncept Muzeja dijeli pojedine crte sličnosti s dijelovima Pomorskog muzeja u Splitu (1962.), zbirke Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru (1954.), Pomorske zbirke Centra za zaštitu kulturne baštine u Hvaru (1963.), Pomorskog muzeja Dubrovačkih muzeja (1941.), Pomorskog i povijesnog muzeja Hrvatskog primorja u Rijeci (1892.), Pomorskog muzeja u Orebiću (1957.), Ribarskog muzeja u Vrboskoj (1972.), a među novijim ustanovama s Ekomuzejom batana u Rovinju (otvoren 2004. godine).

■ POVIJEST TRADICIJE DRVENE BRODOGRADNJE

Hrvatske povijesne tradicije brodograditeljstva vezane su s naslijeđem Mletačke republike i dubrovačke trgovačke

konjunktura u XV. i XVI. stoljeću. Izgradnja brodova je bila nadzirana i regulirana djelatnost pod paskom vlasti, tako da je od 1502. do 1623. godine bilo dozvoljeno graditi tek manje brodove i održavati mletačku flotu. U takvim je okolnostima razumljiva važnost Korčule i rodonačelnička uloga brodograditelja Filipija koji su u Korčulu iz južnijih mletačkih posjeda stigli u XV. stoljeću. Njihov se dolazak u Betinu u XVIII. st. može prepoznati i po učlanjivanju u bratovštinu pod karakterističnim svetim zaštitnikom Sv. Josipom. Iz Betine je u 19. i 20. st. umijeće šireno daljnjim odlascima Betinjana u Murter, Šibenik, Tribunj, Biograd, Brbinj, Kali, Sali te u inozemno iseljeništvo gdje su otvarali brodogradilišta.

Za demografskog vrhunca Betine u vremenu između dva svjetska rata je u selu od tisuću i pol mještana radilo deset brodogradilišta. Njihov se smještaj i djelatnost i danas može raspoznati po obali koja se gradila zavlačeći se među kuće i obiteljska brodogradilišta (što je u drugim mjestima izgubljeno ravnanjem operativnih obala). Godine 1927. betinska su brodogradilišta obuhvaćala 11.200 četvornih metara, a sva preostala sjevernodalmatinska brodogradilišta 10.330 četvornih metara. U šibenskom brodogradilištu Filipijevih, na

mjestu današnjeg brodskog servisa, veslačkog i jedriličarskog kluba, od dva brodograditelja jedan je bio iz Betine, od dvadeset i devet majstora šesnaest ih je bilo iz Betine, a sva tri kovača su bili Betinjani.

ASPEKTI NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE

Za organizaciju brodograditeljskog posla ključan je piramidalni poredak kompetencija. U zanatskoj osnovici brodogradilišta drvenih brodova je niz specijaliziranih umijeća (teslari, drvodjelci, šuperači, kovači, otprije još i konopari i jedrari, svaki sa svojim šegrtima), preko majstora do glavnih brodograditelja i vlasnika-brodograditelja zvanog proto. Ovakva razdioba posla s jedne strane je najbliži pučki ekvivalent umjetnicima prestižne kulture poput graditelja u kamenu, a s njima dijele i oskudni esencijalizirani inventar alata poput mjerki i proporcijskih prenosila kakvi su bez znanja majstora bili beskorisni. Za ustanovljavanje muzeja s druge je strane važno što piramidalna organizacija drvenog brodogradilišta nudi i najbliži domaći pamjak sustavu stupnjeva kojima je u pionirskim zakonodavstvima očuvanje

nematerijalne kulturne baštine (u Japanu i Južnoj Koreji) uređeno podučavanje, prenošenje i predstavljanje nematerijalnih kulturnih dobara. U tom smislu će rad Muzeja unaprijediti domaće konzervatorske koncepte povezane s recentnom kategorijom nematerijalne kulturne baštine.

Ova bliska povezanost teme drvene brodogradnje i koncepta nematerijalne kulturne baštine nije slučajna, jer je u europskim konzervatorskim promišljanjima izazov zaštite umijeća umjesto objekta iz primjera japanskih nominacija za Popis svjetske baštine 1992. godine najbliži paradoksu Tezejevog broda. Stoga nije slučajno što je u Hrvatskoj dekonstrukcija definiranja autentičnosti po kriteriju materijalnog integriteta i ustanovljavanje teorijski ažuriranih mjerila za utvrđivanje autentičnosti potaknuto obnovom stručnog zanimanja za drvenu brodogradnju povezanog s Komižom. Ovi su aspekti važni zbog neprestane tehnološke prilagodbe brodova, kako u izgradnji (npr. uvođenjem motora) tako i pri modifikacijama (najčešće za potrebe turizma). Najstarija živuća betinska gajeta „Tereža“ iz 1911. godine doživjela je čitav niz takvih prilagodbi, no još uvijek pouzdano služi u gospodarenju komatskog posjeda obitelji Skračić-Treva.

LOKALNE INICIJATIVE ZA OSNUTAK MUZEJA

Nakon 2. sv. rata obiteljska su brodogradilišta rigidnom kolektivizacijom 1948. godine preustrojena kao zadruga, kakva je kroz komunističko razdoblje latentnima držala individualne obrtničke aspiracije. Ulogu crkvenih bratovština u kojima su djelovali brodograditelji preuzela su druga udruživanja pod paskom novog brodogradilišta, poput Jedriličarskog kluba „Žal“ osnovanog 1950. godine te Plivačkog i vaterpolskog kluba „Brodograditelj“ osnovanog 1953. godine. Kasnije toleriranje privatnih inicijativa nije dovelo do cvjetanja obrtništva jer je u brodograditeljstvu proširena izgradnja plastičnih brodova.

Zbog toga su novije inicijative bile memorijalne naravi. U Mjesnoj zajednici Betina potreba osnivanja muzeja betinske drvene brodogradnje raspravljala se 1988. godine, te je do početka 1991. godine „Inicijativni odbor muzeja drvene brodogradnje“ izradio nacрте smještaja priželjkivanog muzeja, koncept fundusa i stalnog izložbenog postava, te istaknuo poticajne primjere iz inozemstva poput Pomorskog muzeja

u Cesenaticu u Italiji (nastao iz lokalne izložbe 1977. godine). Muzej je, posve moderno, zamišljen kao posveta „kulturi mora“. Kao „jedinstveno svjedočenje o posljednjim brodicama na jedra“ oslanjao se i na prisutnost samih drvenih brodica uz obalu, bivajući na taj način i „muzej na otvorenom“. Godine 1992. je, prikupljajući fotografije za izložbu „Etnografija i šport Betine“, nastavljena inicijativa za „Zavičajni muzej Betine“. Inicijativa je prezentirana u ljeto 1993. godine.

Neovisno o tome, Muzej Grada Šibenika je 1997. godine objavio magistarski rad akad. Gorana Filipija o etimologijama naziva iz betinske brodogradnje, na osnovi njegovog istraživanja obavljenog još 1985. godine. Etimologijskom analizom 230 imena alata, gradiva, vrsta i dijelova brodova te brodograditeljskih funkcija betinska je brodogradnja čvrsto kontekstualizirana u sredozemnom okviru jezika s čijim se riječima uspoređuju domaći jezični oblici, dok je veza Korčule i Betine istaknuta u popratnim stupcima za sravnjivanje inačica lokalnih riječi. Muzej se, kao nakladnik, pobrinuo za potrebne aspekte materijalnog inventara poput crteža i opreme. Na taj način se priskrbilo vrijedan interpretacijski i prezentacijski sadržaj, lako uklopiv u muzejsku edukaciju. Do vremena da-

našnje muzejske inicijative naklada rječnika „Betinska brodogradnja: etimologijski rječnik pučkog nazivlja“ od tisuću primjeraka je rasparčana u potpunosti.

Naredni važan poticaj bio je utjecaj obnove komiške falkuše i rekonstrukcije povijesne kondure, koje su do 1998. godine izgrađene u Betini. Te je godine HAZU priredio skup o drvenoj brodogradnji na kojem je murterski onomastičar V. Skračić izlagao pod naslovom „Betinska gajeta – sveti brod“, a u Murteru je priređena prva regata drvenih brodova „Latinsko idro“ (kakve su danas najbrojnije u Šibensko-kninskoj županiji, njih šest). Predstavljanje falkuše u mjestu njene izrade je svibnja 1998. godine zaključeno simboličkom predajom lokalno izrađene i darovane brave i ključa za vrata budućeg Muzeja drvene brodogradnje, no ta inicijativa nije bila popraćena raščišćavanjem vlasništva zgrade u Gujku gdje bi, po uzoru Cesenatica, muzej bio smješten.

Javni interes zbog toga je od 2011. godine vezanost obnove gajete „Cicibela“ u betinskom mandroću, bliže seoskom trgu, senzibilizirala povoljni općinski otkup nedaleke kuće na glavnoj širokoj seoskoj ulici za svrhu prekoncipiranog Muzeja betinske drvene brodogradnje. Inicijativom Općine Tisno i

Udruge „Betinska gajeta 1740.“ je priprema projekta počela u studenom 2013. i dovršena u srpnju 2014. godine. Za to vrijeme je angažirana diplomirana etnologinja koja s obitelji živi u samoj Betini, te je njenom suradnjom s Udrugom i Etnografskim odjelom Muzeja Grada Šibenika probran muzejski fundus sa 264 muzejska predmeta, snimanjem brodograditelja je započeto dokumentiranje.

Općina Tisno je poduzela iduće korake za otvaranje Muzeja betinske drvene brodogradnje:

- otkup nekretnine za potrebe Muzeja 2013. godine
- osnatak ustanove odlukom Općinskog vijeća od 23. lipnja 2014. godine,
- upošljavanje kustosa, u pripravnštvu od 1. kolovoza,
- 25. kolovoza 2014. potpisan ugovor o izvođenju radova na rekonstrukciji zgrade Muzeja, s tvrtkom Fidal d.o.o. Rok za izvođenje radova je šest mjeseci od dana sklapanja ugovora.

Ovakvim razvojem inicijative za ustanovljavanje Muzeja betinske drvene brodogradnje stekli su se uvjeti za sustavnu brigu o baštinskom resursu bitnom za lokalnu zajednicu, pre-

poznatljivom u širem okviru i izravno iskoristivom u litoralnoj privredi kakva je umnogome ovisna o turističkoj privlačnosti ambijenta. Muzej će olakšati tržišni nastup četiri postojeća obiteljska brodogradilišta, otvoriti potražnju za popratnim obrtima i profilirati lokalni turizam. Koliko god će biti kohezivski važan u izgradnji kolektivno dijeljenih značenja među svojih sedam stotina stanovnika, toliko će pružiti i mogućnosti za osnaživanje turističke ponude pred sadašnjih petnaest tisuća godišnjih posjetitelja. Na taj način je betinski drveni brod najsnažniji objekt lokalnog društvenog kapitala. To što je Betina ostala jedinim hrvatskim središtem ovog umijeća naglasit će i nacionalnu vrijednost Muzeja.

Kao kompleksna djelatnost ovisna o mnogim interakcijama (nabavka gradiva, moderna servisna umijeća, usporedbe iskustava, nautičarski korisnici itd.) drveno brodograditeljstvo u isti mah uspijeva promicati kulturnu raznolikost i ostati usredotočeno na moćan kulturni simbol – brod, jedino sredstvo ljudske kulture za koje je uvriježeno imenovanje pojedinačnih ostvarenja. Na ovaj način rekapitulirajući kontekst betinske tradicije drvenog brodograditeljstva polazemo osnove za interpretacijski plan Muzeja.

Interpretacijski plan

■ CILJEVI

Najvažnije crte interpretacijskog plana vezane su za ciljane korisnike Muzeja: lokalne stanovnike, školske i ostale posjetitelje, te među turističkim posjetiteljima napose za nautičare.

Lokalnim stanovnicima Muzej betinske drvene brodogradnje mora biti sposoban ponuditi:

- trajnu prezentacijsku ustanovu kakva će im pomoći u predstavljanju svoje tradicije,
- kohezijsko središte kakvo će naći prikladnim za dijeljenje iskustva mora i stvaranje kulture plovidbe,
- poticaj za prometanje obiteljskih memorabilija i naslijeđenih dobara u kolektivnu baštinu,
- predmetni i dokumentacijski podsjetnik pri odvagivanju održivosti rješenja novih nautičkih tehnologija,
- sredstvo nadovezivanja uz interpretacijske potencijale vlastitih djelatnosti, bilo obrtničkih, proizvodnih, uslužnih, turističkih, edukacijskih ili drugih,

- poziv za osmišljavanje prikladnih suvenirskih proizvoda,
- dodatna značenja i interpretativne sadržaje u javnom prostoru mjesta van samog Muzeja, poput obale, ulice ili trga,
- vokacijsku motivaciju za buduće brodograditelje,
- poticaj za daljnje prikupljanje muzejskog fundusa.

Školskim posjetiteljima i ostalim zainteresiranima zbog nacionalnog značaja Muzej će poslužiti za:

- ambijent poduke, povezivanja s kurikulumom i sadržajima cjelovitnog učenja,
- uporabu korisničkih pokazatelja u visokoškolskoj nastavi posvećenoj značenjima stvaranja kulturne baštine,
- poticanje zainteresiranosti za baštinu putem edukacijskih igara,
- povezivanje sa susjednim i širim prezentacijskim temama (NP Kornati, PP Vransko jezero, podvodna arheologija, etnografske zbirke, svečanosti, natjecanja i smotre).

Turistički profiliranoj skupini korisnika kakvu predstavljaju nautičari, hobisti i pasionirani istraživači pomorske povije-

sti Muzej će biti:

- mjesto susreta s agregiranim, indeksiranim i strukturiranim povijesnim podacima o betinskoj drvenoj brodogradnji,
- pružatelj informatičkog servisa o naznačenoj baštini za udaljene korisnike,
- institucionalna platforma za rasprave o pitanjima autentičnosti kulturne baštine u okolnostima intenzivnih tehnoloških promjena,
- organizator maštovite lokalne suvenirske proizvodnje na korist različitih profila posjetitelja.

■ SREDSTVA

Da bi se moglo podmiriti potreba ovakvog interpretacijskog plana, u suradnji s Udrugom оформljen je odgovarajući muzejski fundus (popis muzejskih predmeta je u privitku). Njegova raznolikost i interpretativni potencijali jamče uspješno izvršavanje postavljenih prezentacijskih i edukacijskih zadataka. S druge je strane istim potrebama prilagođen projekt uređenja prostora, kako pred zgradom Muzeja tako i u njemu samome. Do Muzeja i prostora pred njim iz dijela pristani-

šta namijenjenog za vezivanje drvenih brodova gdje će biti postavljena poučna ploča vodi ulična markacija. Prostorna i malo korištena ulica pred Muzejom se može koristiti kao ljetna učionica ili kinematograf na otvorenome, te na takav način Muzeju omogućuje nositi se i s reguliranjem pristupa i posjeta većih skupina posjetitelja. Prostor Muzeja je iznutra pod punom kontrolom profesionalne osobe u ulaznoj prostori, no bez sigurnosnog rizika pri eventualnoj potrebi žurnog napuštanja zgrade.

Glavna narativna vodilja pri interpretaciji muzejskih predmeta i edukacijskih pomagala je put od apstraktnijeg ka konkretnom i od jednostavnijeg prema složenijem, s individualiziranim i personaliziranim umijećima evociranim za konkretne osobe na prezentacijskom koncu. Na taj način se želi izbjeći esencijaliziranje ahistorizirane tradicije, a lokalno znanje se u prezentacijskom slijedu pomalja kao odmjeravanje održivih rješenja u kontekstima svojih potreba i povijesnih vremena.

Zgrada Muzeja nalazi se u staroj gradskoj jezgri Betine u bloku kamenih katnica. Radi se o građevini koja se sastoji od dvije katnice koje su povezane unutrašnjim dvorištem i nad-svođene zajedničkim krovijem.

Ulazni prostor nalazi se u prizemlju jugoistočnog dijela zgrade. Objedinjuje stol za prodaju karata, informacijski centar i suvenirnicu. Sjeverozapadna prizemna prostorija je polivalentna multimedijalna dvorana namijenjena projekciji dokumentarnih filmova, istraživanju rodoslovlja naistaknutijih imena betinske brodogradnje i pregledavanju izvornih povijesnih dokumenata.

U jugoistočnom dijelu zgrade na 1. katu bit će prikazani prizori iz svakodnevnog života u koje je neizostavno ukorporiran brod - svadbeni običaji, odlazak na prekomorske posjede, ribarenje i poljoprivreda. Slijedeći etnološku nit, postav 2. kata sjeveroistočnog dijela zgrade nastavlja ranije započetu priču i prezentira alate koji su se koristili za ribolov ili rad u polju. Iz multimedijalne simulacije putova koji su proizlazili iz životnih potreba stanovnika Betina u različitim godišnjim dobima posjetitelj će dobiti uvid u uloge koje su nosili brodovi konstruirani u lokalnim brodogradilištima.

Sjeverozapadni dio zgrade posvećen je brodograditeljskim umijećima. Prostorija 1. kata zamišljena je kao brodograditeljska radionica s alatima za grubu i finu obradu drva. Nastavljajući priču, kat poviše otkrivat će tajne zanata drvene

brodogradnje. U replici brodograditeljevog radnog stola bit će ugrađen multimedijalni touch screen ekran na kojem će posjetitelj moći konstruirati vlastiti brod, ali i saznati kako su se brodovi projektirali i crtali.

Između dva krila, u prizemlju dvorišta uvodit će se sakralni moment u vidu zavjetne kapelice posvećene svecu zaštitniku radnika u drvu. U nastavku, kutak za djecu s touch screen tehnologijom u kojoj će se na jednostavniji i zaigran način prenijeti tehnika slaganja konstrukcije broda. Na polukatu dvorišnog dijela zgrade bit će instalacija jarbola i lantine s izvornim jedrom koje će se po potrebi moći dignuti i spustiti. Na jugozapadnoj plohi vanjskog dvorišnog zida mjesto će naći cjelovita brodska oprema.

Interpretacijska strategija

Tijekom oformljivanja Muzeja kao glavne karike u ostvarivanju postavljenih interpretacijskih zadataka potvrdili su se idući činitelji:

- lokalna zajednica – sredina već duže vrijeme gajene inicijative, te putem zauzimanja članova Udruge,
- motivirana lokalna samouprava koja je sposobna proceduralno voditi projekt,
- postojanje lokalno raspoloživog i motiviranog stručnjaka,
- konzultativna asistencija postojeće muzejske ustanove.

Pri osnivanju novog muzeja, što u recesijskim okolnostima predstavlja značajno proračunsko iskušenje, olakšavajuću okolnost je predstavljala opća poznatost ove lokalne tradicije i njene duboke simboličke implikacije za općenitu kulturu mora u jednoj pomorskoj zemlji. Zato su i predviđeni korisnici u prostoru Muzeja dobro došli kao praktičari i kao teoretičari, doživljajno ili analitički nastrojani, jednokratni posjetitelji ili dugotrajni korisnici, bilo da dolaze kao pojedinci ili u skupini – tipično u razmjeru brodske momčadi manjeg plovila (oko osam ljudi). Osim efekta Muzeja u njegovim suštini gabaritima, dva su osnovna načina u osiguravanju interpretacijskih

učinaka Muzeja. Prvi se odnosi na fizičko očitovanje teme, koja je prisutna gdje god se pristupi obali i brodovima. Drugi način se tiče snažnog napredovanja informatičkih i telekomunikacijskih tehnologija. One nude mogućnosti za uvezivanje mjesta u zajednički dijeljenoj kolaborativnoj platformi, gdje mještani dopisivanjem podataka iz svoje obiteljske povijesti nekog od asociranih zanata ili umijeća i vlastitu kuću promeće u kolektivnu baštinu i pridaje joj doživljajnu privlačnost povezivu s uslugama turističke privrede. Informatička rješenja iz stalnog izložbenog postava su u tom smislu otvorena za nadovezivanje i nadograđivanje, pridajući mjestu i svojem krajoliku nova značenja. Dio ovih sadržaja može biti korišten i bez fizičkog posjeta, nudeći mogućnost pripremanja za posjet i boljeg korištenja raspoloživih resursa pri neposrednom dolasku.

Financijski plan održivosti Muzeja može se osloniti na takav koncept, jer se širenjem dijeljenih sadržaja dodaje vrijednost i drugim kolektivnim i privatnim resursima lokalne zajednice. Praćenjem posjeta i reakcija korisnika Muzeja nakon početnog razdoblja rada Muzeja moći će se ustanoviti mogućnosti za interpretativno usavršavanje, te izračunati tržišna i komunalna korist u više opcija njegovog korištenja.

IDEJNI PROJEKT LIKOVNOG POSTAVA MUZEJA BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

Izrađivač: Kocka d.o.o., Šibenik

Autori: **dipl. ing. graf. teh. i dizajna Marko Barišić,**
Jelena Devčić

Glavni projektant: **Marko Barišić**

Direktor izrađivača: **Marko Barišić**

OPĆI DIO

■ UVOD

- Muzej brodogradnje se namjerava izgraditi u staroj pučkoj kući u povijesnoj jezgri Betine.

- U programu, čiji je nositelj Općina Tisno, sudjeluju gotovo svi stanovnici Betine (sakupljanjem ostataka starog alata, kazivanjima o povijesnoj brodogradnji, idejama o prezentaciji pojedinih tehnoloških procesa i dr.).

- Općina Tisno je idejni začetnik projekta i samostalo ga izvodi.

- Otvaranjem Muzeja brodogradnje planira se edukativno djelovati u želji da se tradicionalna drvena brodogradnja sačuva. Naselje Betina je od dolaska obitelji Filipi prihvatilo drvenu brodogradnju kao glavno zanimanje te su svi mještani uključili u novu djelatnost. Osim vrsnih brodograditelja, kalafata, stolara, trebali su kovači i mnogi drugi zanati koji su uključeni u proces brodogradnje. Brodogradilišta kojih je u Betini bilo više doprinijela su i slici naselja jer su se uz more stvarali mali škverovi s prikladnim objektima na kopnu (hangari za gradnju brodova) i moru (navozi i mandroči za privez brodova i topljenje drva).

- Kroz otvaranje muzeja plan je upoznati posjetitelje i s tradicijom te prikazati proces od stvaranje broda do gotovog proizvoda.

- Muzej bi bio otvoren kroz cijelu godinu i u njega bi dolazili učenici raznih strukovnih ali i drugih škola kako bi se na licu mjesta upoznali s tradicijskom brodogradnjom te njezinim proizvodima, prije svega betinskom gajetom.

- Osim materijalnog dijela koji će biti smješten, u za tu svrhu obnovljenom objektu, nastojat će se kroz više aktivnosti pokazati značaj drvene brodogradnje u povijesti Betine, Dalmacije i Hrvatske.

■ CILJEVI

- Osiguranje dostupnosti kulturne baštine široj javnosti;
- Poticanje sudjelovanja pojedinaca, grupa i zajednice koje baštine brodogradnju u identificiranju, definiranju, izvođenju i prenošenju dobra;
- Populariziranje i promoviranje kulturne baštine;
- Poticanje prenošenja i njegovanja kulturne baštine u izvor-

nim i drugim sredinama;

- Educiranje stručnog kadra za prenošenje znanja i vještina;
- Promicanje funkcije i značaja dobra u društvu;
- Senzibilizacija javnosti i podupiranje zaštite i očuvanja baštine kako bi se izbjegla opasnost od nestajanja ili uništenja.

Programom Muzeja drvene brodogradnje u Betini planira se obuhvatiti nekoliko krugova korisnika.

Prvi, uski krug predstavlja lokalno stanovništvo otoka Murtera.

Drugi krug bi obuhvatio širu lokalnu zajednicu tj. posjetitelje s prostora kojima otok Murter gravitira: Šibensko – kninsku i Zadarsku županiju.

Slijedeći, najširi krug korisnika bili bi posjetitelji iz ostalih krajeva Hrvatske, kao i turisti/posjetitelji iz čitavog svijeta.

Programom nije predviđeno ograničavanje sadržaja s obzirom na strukturu. Sadržaj će biti namijenjen svim profilima i uzrastima posjetitelja, od najmlađih do najstarijih.

TEHNIČKI DIO

■ UVOD

Koncept Muzeja betinske drvene brodogradnje počiva na činjenici da je eksponat broj jedan sam objekt koji se nalazi u starom dijelu Betine - specifična građevina sa statusom kulturnog dobra sastavljena od dvije uske višekatnice i unutrašnjeg dvorišta na dvije etaže u bloku kamenih katnica.

Pred dizajn i organizaciju likovnog postava, odnosno unutar-njeg uređenja i način prikaza eksponata postavljen je zadatak da sve znanje majstora betinske brodogradnje prikaže na zanimljiv, suvremen i atraktivan način.

Koristeći povijesno naslijeđe, autohtone eksponate i dokumente, te suvremene inovativne tehnologije i tehnike prezentacije, Muzej betinske drvene brodogradnje posjetiteljima priča priču o životu Betinjana od 1740. godine, od datuma koji je okvirno istaknut kao začetak organizirane brodogradnje na betinskom području, kada je na te prostore doselila poznata korčulanska kalafatska obitelj Filipi, do danas kada, doduše u mnogo manjem obimu, Betina i dalje djeluje kao jedno od rijetkih utočišta tradicionalne drvene brodogradnje.

Muzej uvažava etnologiju mjesta, ali s osobitom pažnjom

osvrće se na gradnju drvenih brodova koji su u ono vrijeme bili najvažnija karika u svakodnevnom životu stanovništva.

Priča o betinskoj gajeti, drvenom brodu koji je u upotrebi već tri stoljeća, te je i danas najprepoznatljiviji brend betinskih kalafata, nit je vodilja muzejskog koncepta.

Kako bi se ipak odvojile povijesne priče o načinu života i brodogradnji kao gospodarskoj grani koja je hranila betinski kraj, Muzej je podijeljen u dvije cjeline:

- Unutarnji muzej
- Vanjski muzej.

■ POSTOJEĆE STANJE

Objekt potječe iz 15. stoljeća i ima status kulturnog dobra Republike Hrvatske, kao čitava povijesna jezgra Betine.

Zapravo, riječ je o dvije kućice iz kamene betinske jezgre koje su međusobno povezane dvorištem, a tijekom ovog projekta, nadsvođenjem dvorišta povezane u jednu cjelinu.

■ NOVOPLANIRANO STANJE

Objekt Muzeja betinske drvene brodogradnje sastoji se od dva krila – brodograditeljskog i etnološkog, te središnjeg dvorišta (lođa). Oba krila, brodograditeljsko i etnološko, imaju prizemlje i dva kata, dok lođa ima polukat sa stepeništem koje vodi na više etaže.

■ Etnološko krilo

Prizemlje

Na ulasku u Muzej u prizemlju nalaze se suvenirnica i recepcija, a postav počinje odmah nakon toga, u hodniku koji spaja ulazni prostor s ostatkom objekta. Na ulazu u izložbeni prostor muzeja u ostakljenoj i osvijetljenoj vitrini nalazi se maketa broda u mjerilu 1:10.

S desne strane, na zid je postavljen LCD screen na kojem se ilustrira gradnja broda u 'timelapse' tehnici.* Riječ je o spajanju fotografija, slikanih s istog mjesta u svim fazama gradnje drvenog broda (slikano na primjeru leuta u radionici bro-

dograditelja Ante Fržopa iz Betine). Spajanjem fotografije i njihovom brzom izmjenom (efekt animacije) dobiven je film o gradnji broda. Prikaz je praćen i 3D modelom broda koji donosi nazive pojedinih njegovih dijelova.

Hodnik u nastavku ima lučni svod koji je kao detalj objekta pod zaštitom konzervatora.

U dnu hodnika u zidu je ugrađena zavjetna kapelica, po primjeru tradicionalne dalmatinske gradnje.

Zidovi hodnika obloženi su grafikama sa starim fotografijama i legendama o kapelici na podlozi (PVC, drvo ili staklo) i zastavama bratovštine sv. Josipa koji je bio zaštitnik drvodjelaca.

Hodnik vodi u lođu.

Prvi kat

Na prvom katu nalazi se etnološka soba površine 26 metara četvornih, u kojoj je pomoću grafika, eksponata, te zvučnih i video klipova prikazan život betinskih obitelji, kroz djelatnosti kojima su se bavili, te za koje im je za svakodnevno funkcioniranje bio potreban brod.

S desne strane ulaza nalaze se lutke, muška i ženska, odjevene u tradicionalne betinske nošnje – nove replike izvornih nošnji. Zid iza lutki je oslikan (fotografija) s motivom tradicionalne kuće - ulaz u dvorište i prozor za koji je iskorišten otvor u postojećem zidu. S lijeve strane ulaza nalaze se dvije osvijetljene vitrine s eksponatima.

U vitrinama se nalaze:

- kosir 29x11x4 cm
- cip za tući žito 110x15x6 cm
- lopata za vijati žito 120x35x8 cm
- kosa 160x80x5 cm
- srp 39x21x5 cm
- motika 90x16x22 cm
- lašun 82x40x6 cm
- škohuni (obuća) 30x45x14 cm
- grbač 17x6x4 cm
- kosirača 29x11x5 cm

- sjekira 100x21x8 cm
- tikva za piće 27, promjer 18 cm
- bukara 38, pr.12 cm
- spužve (10kom) 15x15x15 cm
- opanci 35x13x10 cm
- škrinja s dotom (50x50x110) i baul 28x30x53 cm

Eksponate prati grafika koja je otisnuta na PVC, drvenoj ili staklenoj podlozi, a prikazuje tri siluete – djeteta, žene i starca, kako bi se obuhvatile sve tri životne dobi. Kako bi se prikazao tadašnji način života, te djelatnosti koje su hranile betinske obitelji, svaka silueta na određenom dijelu ima priključene eksponate.

Primjer: Kako bi se dočarao život poljoprivrednika, jedna silueta imat će u razini pojasa prikačene čuturicu - tikvu probušenu na vrhu i kosu za košenje. Predmeti se nalaze na mjestima na koja bi betinski poljoprivrednik ovjesio uporabne predmete prije odlaska u polje. Cilj ovog eksponata je s jedne strane prikazati alate kojima su se stari Betinjani služili, a s druge prikazati njihovu primjenu na stvarnom primjeru. Sva-

* vidi stranicu 132.

ki eksponat prati manja grafika s detaljnim opisom njegove namjene, materijala od kojeg je izrađen i ostalim potrebnim informacijama.

U produžetku, na jugoistočnom zidu prostorije, čitavom njegovom površinom proteže se zakrivljeno platno, namijenjeno projiciranju edukativnih filmova. Filmovi koji se projiciraju donose prikaz života Betinjana kroz povijest i nadopunjavaju grafički prikaz generacija Betinjana, te eksponate postavljene u vitrine.

Primjer: Projekcija filma koji prikazuje tradicionalno betinsko vjenčanje kod kojeg su se brodovi koristili kao prijevozno sredstvo.

Na južnom zidu prostorije naslonjena je replika kabine leuta. Riječ je o maloj kabini, prikladnoj za prihvat jedne osobe, s malim prozorima sa strana. Posjetitelj može sjesti u nju te čuti karakterističan zvuk motora broda sa zvučnika postavljenih u kabini.

Na mjestu prednjeg prozora kabine, koji u naravi gleda prema brodskoj provi, ugrađen je monitor. Monitor je spojen s mehanizmom na tri dugmeta, a pritiskom na jedno od njih na

ekranu se prikazuje oprema broda koja se koristila kroz tri različite situacije kod kojih je Betinjanima služio brod – poljoprivredi, ribarstvu i svakodnevnim poslovima.

Ilustracija odlaska u prekomorske ratarske posjede donosi sliku magarca na krmi, te alata koji su bili potrebni za obradu zemlje na brodskoj provi. Pritisak na tipku za prikaz ribarske funkcije broda pokreće ilustraciju broda s ribarskim alatima. Tipka za prikaz svakodnevne funkcije broda ponovno posjetitelje vraća na priču tradicionalnog vjenčanja.

U dnu prostorije su kružne stepenice koje vode na višu razinu etnološkog krila.

Soba je opremljena usmjerenim zvučnicima koji se nalaze na ulazu iznad vrata i reproduciraju zvukove karakteristične za tematsku cjelinu.

Drugi kat

Drugi kat etnološkog krila površine je 26 metara četvornih.

Sažima predmete vezane uz namjenu broda u svakodnevnom životu Betinjana, predmete koji su također bili potrebni u dje latnostima tadašnjeg stanovništva ali su bili većih dimenzija.

Riječ je o ratarskim uporabnim predmetima većih dimenzija, i ribarskim alatima, također većih dimenzija:

- brganja 99x30x60 cm
- parangal u konistri 40, promjer 60 cm
- panula s mamcima 25x15x5 cm
- tunja 25x15x5 cm
- vršice (4 komada) 37, promjer 17 cm
- korotajnik 30x6x4 mm + 3 metra drška cm
- osti 27x11x3 cm + 2,5 metara drška
- sipac 16x8x1,5 cm
- štap za vađenje lostura 58x17x9 cm + 3 metra drška
- svitlilo 60x30x15 cm
- feral 80x40x40 cm
- karburača 30x15x15 cm

Ispred južnog krovišta postavljene su dvije velike vitrine s eksponatima replika brodova u mjerilu 1:10. Jedan brod je

opremljen poljoprivrednom, a drugi ribarskom opremom.

Svaka od vitrina ima dugme čijim se pritiskom na istočnom zidu prostorije aktiviraju rute, posebno poljoprivredne i ribarske, na kojima su djelovali Betinjani. Prikaz ruta bit će računalana animacija.

Poljoprivredna ruta prikazuje obiteljske posjede s različitim poljoprivrednim kulturama koje su se u to vrijeme uzgajale i do kojih se dolazilo brodovima.

Ribolovna ruta prati kretanje morem u odnosu na ribarske pošte, odnosno lokacije na kojima se najčešće odvijao ribolov.

Na zapadnoj strani prostorije nalazi se balkon koji gleda na unutarnje dvorište ili lođu.

■ Brodograditeljsko krilo

Prizemlje

U prizemlju brodograditeljskog krila nalazi se polifunkcionalna medijska dvorana, površine 16 metara četvornih. Dvorana nema prostornu komunikaciju s gornjom razinom brodogra-

diteljskog krila, već je predviđena za jednosmjerno kretanje posjetitelja, te povratak istim putem. Prostria ima dvije namjene:

- informativna
- multimedijalna.

Informativna namjena prostorije

Na stropu prostorije nalazi se velika katastarska maketa Betine – preslik starih katastarskih nacrti.

Istočni i zapadni zid obloženi su grafikom otisnutom na PVC, drvenoj ili staklenoj podlozi koja ilustrira rodoslovlja dviju najvažnijih betinskih kalafatskih obitelji. Pritiskom na dugme ispod svakog rodoslovlja, zasvijetlit će obiteljska kuća kalafatske obitelji, te škver – brodogradilište koje je ona koristila.

S lijeve strane ulaza u prostoriju je veliki LCD screen koji donosi sve dokumente vezane uz betinsku brodogradnju. Služi kao polazište za istraživanje dodatnih informacija i povijesnih činjenica, od informacije o obiteljima kalafata, o tradiciji betinske brodogradnje, preko raznih dokumenata koji su uz njih povezani, do svih materijala koji su prikupljeni, ali nisu mogli

biti izloženi kao eksponati Muzeja.

Multimedijalna namjena prostorije

Na sjevernom zidu prostorije nalazi se veliki LCD LED TV na kojem se prikazuje dokumentarni film*, snimljen za potrebe Muzeja sa svjedočanstvima kalafata iz prve ruke o načinu života, gradnji brodova, tehnologiji koja je korištena, te tradiciji brodogradnje. Film će biti sinkroniziran na nekoliko svjetskih jezika, a sinkronizacija će biti dostupna u slušalicama koje će posjetitelji dobiti na recepciji.

Posebna napomena: Slušalice se podižu na recepciji. Služe kao virtualni vodič kroz Muzej. U svakoj prostoriji nalazi se 'okidač' koji okidaju pritiskom sami posjetitelji, te u slušalice pušta ton s objašnjenima pojedinih prostorija Muzeja. Ton je nasnimljen na nekoliko svjetskih jezika, a posjetitelj prije ulaska u prostor Muzeja odabire svoj jezik.

U sredini prostorije su sjedalice – klupe (10 kom.). Klupe su izrađene od drveta, s naslonom od pleksiglasa i rezbarijama u njemu. Klupe se koriste prilikom projekcije dokumentarca kada su razmještene u redove. No kada projekcija završava, klupe se slažu prema posebnom modelu i preuzimaju funkciju

* vidi stranicu 130.

eksponata. Tada su klupe složene jedna do druge, a rezbarije svijetle i simuliraju rebra betinske drvene gajete.

Prvi kat

Na prvi kat brodograditeljskog krila pristup je s balkona lođe.

Prostorija je površine 17 metara četvornih i simulira kalafatsku radionu. Na ulazu s desne strane, ispod stepeništa, dio prostorije odijeljen je staklenom stijenom, a iza koje su postavljeni drveni balvani od kojih su se izrađivali elementi broda. U istom prostoru su izložene morša i pila mučenica, koje su bile potrebne kod pripreme drva za obradu, a pozadinska grafika na PVC, drvenoj ili staklenoj podlozi pojašnjava s kojih se lokacija drvo dovozilo u Betinu, te kako je tekla njegova priprema za obradu.

Eksponati:

- Presjek drvenih trupaca različitih vrsta drva - 5 komada (5 x 20 cm) - svaki trupac treba pratiti fotografija pravog stabla iz kojeg se dobiva + legenda (A5).

- 1. B Hrastov trupac uglavljen u moršu (φ 40cm) - morša 100x100x80 cm

- Dodatni eksponati: pila mučenica 200x35x5 cm, šubler 127x75x2 cm, rahet 20x19x3,5 cm

Tri zida prostorije – svi osim zida na koji je naslonjeno stepenište za viši kat, obložena su policama s ladicama, koje simuliraju police kalafatske radionice. Sve police su mobilne i mogu se izvući, a u njima se osvijetljeni usmjerenom svjetlošću nalaze eksponati alata koji su bili u upotrebi kod izrade broda. Eksponati su zaštićeni staklenim poklopcem.

U ladicama su izloženi:

Pile (5):

- šegun 145x20x4 cm
- pila obična 107x36x5 cm
- šegac 63x17x4 cm
- peštariol 46x15x4 cm
- šegac puntasti 45x11x3 cm

Blanje (8):

- inkaštar 26x20x13 cm

- korduncin 26x14x4 cm
- spozariola 25x13x3 cm
- limbe 25x13x3 cm
- planja dopia 19x12x6 cm
- špulir 24x6x15 cm
- šuraman 62x8x18 cm
- zgrosin 24x12x5 cm
- + brus za blanje 30x11x5 cm
- (kosa obla i ravna - 41x13x4 i 49x13x5) cm

Dlijeta (10):

- padela 16x4,5x2 cm
- padela 15x4x2 cm
- padela 16x4x2 cm
- kavastopa 25x3x4 cm
- špinel 21x2x2 cm

- gujba 20x4x4 cm
- škarpel 30x4x4 cm
- stolarsko lito 22x3x3 cm
- rebatur 16x4x2 cm

Rašpe (3):

- 30x3x3 cm
- 46x4x4 cm
- 36x1,5x1,5 cm

Turpije (5):

5 komada - 21x1x1 cm

Svrkla (7):

- zvažador 13x4x3 cm
- svrdlo 23x1,5x8 cm
- svrdlo amerikano 30x24x3 cm

- 4 komada: 21x11x3, 15x15x3, 23x14x3, 52x23x3 cm
- 3 svrdla na škaroc: 30x0,5x0,5, 35x0,5x0,5, 50x0,5x0,5 cm

2 bušilice 36x12x10 cm

2 bradve 36x17x5 i 65x18x4 cm

2 tesle 40x12x8 i 40x24x8 cm

1 katarafta 82x19x10 cm

Čekići (7):

- sorat 24x12x4 cm
- sorat 30x16x3 cm
- maca 37x17x8 cm
- maca 34x23x9 cm
- čekić 26x18x8 cm
- macola 68x23x10 cm
- kacačod 14x1,5x1,5 cm

Brukve:

- drvene brukve 15cm - 4 komada
- čavli 13 cm - 9 kom
- čavli konusni 10-16 cm - 8 kom

Među eksponatima su zastupljeni i proizvodi iz kovačnica koji su također bili potrebni kod izrade broda – brokve, čavli, morše...

Na zidovima iznad polica nalazi se po samo jedan eksponat najvažnijih alata koji je uvijek popraćen grafičkom mapom na PVC, drvenoj ili staklenoj podlozi s detaljnim pojašnjenjem funkcije predmeta, njegove tehnologije, kao i važnosti u be-tinskoj brodogradnji.

Na sredini prostorije u kubusu od pleksiglasa, dimenzija 120 x 100 cm, nalazi se eksponat sidro. Eksponat sa svojom oplatom služi kao sjedalica. Oplata je ugravirana podacima o eksponatu.

S lijeve strane ulaza u prostoriju nalazi se eksponat – škanjel 56 x 50 x 17 cm. Eksponat je izložen u staklenoj vitrini kojom je dvostrano pregrađen postojeći prozor. Eksponat je, naime,

služio kao kutija za alat ali i kao sjedalica za kalafate, te će tako biti i prezentiran – s jedne strane zatvoren, a s druge otvoren s vidljivim izloženim alatom.

U prostoriji na ulazu ugrađen je usmjereni zvučnik.

Drugi kat

Prostorija otkriva tajne brodograditeljskog zanata. Na ulazu u prostoriju s desne strane nalazi se veliki brodograditeljski stol, u izvornom obliku, u koji je ugrađen veliki LCD touch screen. Na njemu je aplikacija igre izgradnje broda – teža verzija, koji posjetitelji sami slažu, opremaju i uređuju. Fotografiju broda koja se sprema u centralni server posjetitelji mogu kupiti na izlazu iz Muzeja, na recepciji.

Pored stola nalazi se osvijetljena vitrina s betinskom gajetom u mjerilu 1:10, koja će do pola biti izrađena u oplati, a od pola će biti vidljiva rebra broda kako bi posjetitelji mogli steći jasan uvid u tehnologiju gradnje broda.

Ostatak izložbenih ploha u ovoj prostoriji služi za izlaganje instrumenata za projektiranje brodova:

- NAJVAŽNIJE - DAŠČICE 20x5 - 6 komada - ostaviti od vrha

do dna čistu površinu za grafiku i objašnjenja

- 2 šestara - 19x6x1, 55x28x1,5 cm

- livel - 20x5x3 cm

- 4 škvare - 23x32x1, 23x25x1, 68x38x1 i 15x12x2 cm

- metar 23x2x0,4 cm

- visak - 6x4x3 cm

- 2 pašete (rasklopljena redalica) - 20x4x2 cm

- 3 krivuljara 16x6x0,4, 17x4x0,4, 7x27x5 cm

- šesti 136x6 zakrivljeni luk (90 stupnjeva)

- šest -100x6 zakrivljeni luk (90 stupnjeva)

- polumjesec ili buška 120x120 cm

- polumodel pasare 75x11x9 cm

- polumodel gajete 57x10,7x9 cm - polumodel je rastavljen na osam djelova + grafika

- polumodel leuta 100x20x12 cm

Osobit naglasak stavljen je na način izračunavanja dimenzije

broda te na algoritamske tablice koje su kalafatima služile kao prvi kompjuteri - za izračun mjera u naravi.

Eksponate prati pripadajuća grafika na PVC podlozi.

Lođa

Središnja prostorija – lođa funkcionira kao poveznica dvaju krila Muzeja – etnološkog i brodograditeljskog. Ona sažima brodsku opremu koja je bila nužni dio svakodnevnog života, ali i proizvod brodograditeljskih radionica, te dokumente koji su prethodili gradnji broda (narudžbe za gradnju bodova i izradu opreme, potvrde o kupnji brodova...).

Do lođe vodi u prizemlju hodnik s lučnim svodom. Odmah na ulazu s lijeve strane nalazi se tumač – grafička mapa na PVC, drvenoj ili staklenoj podlozi koja posjetitelje usmjerava kod obilaska Muzeja. Arhitektura objekta Muzeja, naime, zbog svog koncepta nema mogućnost osiguravanja prirodnog usmjeravanja posjetitelja po izlošcima, te je potrebno pojašniti smjer kretanja i muzejske cjeline.

S desne strane na suterenskom dijelu lođe nalazi se pristo-

rija sa sadržajima namijenjenim isključivo djeci jer je s niskim svodom. U jednom trenutku prostorija može primiti do petero djece.

Unutra se nalazi interaktivni edukativni sadržaj – touch screen na kojem se projicira interaktivna igrica čiji je zadatak virtualno sastaviti brod. Igrica je Tipa 1, dakle jednostavna verzija, prilagođena uzrastu kojem je namijenjena.

Pored prostorije namijenjene djeci nalazi se wc i malo spremište za djelatnike Muzeja.

Suterenski desni zid lođe završava grafikom na kojoj je prikazana vremenska linija s godinama djelovanja pojedinih kalafata.

Lođa polukat

Do polukata lođe vode kamene stepenice pozicionirane odmah s desne strane nakon ulaza u lođu. S polukata lođe je vidljiv čitav lijevi zid lođe koji funkcionira također kao izložbeni prostor popunjen eksponatima.

Zidić koji služi kao ograda balkona i proteže se čitavom lijevom dužinom polukata simulira palubu broda. Obložen je

tikovinom, a na njemu je ugrađen jarbol, lantina i latinsko idro. Ovom eksponatu atraktivnost dodatno povećava njegova mobilnost. Eksponat funkcionira kao stvarni prikaz tehnologije latinskog jedra. Kustos Muzeja tijekom obilaska posjetiteljima može prikazati na koji se način razapinjalo jedro, dizanjem i spuštanjem, odnosno skupljanjem.

Dimenzije eksponata su:

- jedro: 570x410x685 cm
- lantina 710 visina, promjer 9 cm
- jarbol 540, promjer 11 cm

Polukat lođe koji je s lijeve strane ograđen niskim zidom, s desne strane do krovništva je zatvoren kamenom zidnom konstrukcijom. Na desnom zidu postavljeni su prikazi izvornih dokumenata iz vremena procvata betinske brodogradnje, poput potvrda o kupnji broda, narudžbi za njihovu gradnju, ili za materijal potreban u izradi, te fotografije betinskih brodograditelja, zajedno s tumačima.

Eksponati u opremi jedra, lantine i jarbola:

- kastanjola 28, promjer 13 cm

- braga 22x20x4 cm
- škaca za jarbol 20x30x15 cm
- taja 11x7x7 cm
- taja dupla 11x10x7 cm (13 komada)
- jednostruka kuka 11x7x1 cm
- dvostruka kuka 11x7x1 cm (4 komada)
- radanča 6x7x2,5 cm (4 komada)
- landa jednostruka 5,5x2,5x20 cm (2 komada)
- landa dvostruka 9x2,5x20 cm (2 komada)
- mezomariner 32x11x3 cm (ručka 2 m)

Konopi:

- orci 1 - za stabilnost lantine
- braci 2 - za stailnost lantine
- sartije 4 - za stabilnost jarbola
- hunde 1 - drži lantinu

- manat 1 - za dizanje lantine
- imbroji 2 - za skraćivanje jedra
- teracoli 2 - sašiveni u jedru
- poža 1 - drži lantinu

U donjem sjevernom dijelu balkona lođe nalazi se vitrina s još jednom ostakljenom maketom broda u mjerilu 1:10.

Lijevi zid lođe

Zid je otvoren čitavom visinom objekta, otprilike pet metara visine. Vidljiv je u cijelosti s balkona lođe.

Zid je prekriven eksponatima brodske arme, opreme broda koja se koristila u plovidbi:

- timun kratki 150x57x3 cm (debljina s metalnim okovima 6 cm)
- timun dugi 150x97x3 cm (6cm)
- jargola 137x10x7 cm (ulazi u timun)
- jargola 137x10x7 cm (natakne se u timun)
- par soha 45x26x5 cm

- dva vesla 515 cm, pale 14x3, rukohvat fi 4cm, kvadratni dio 5x7 cm
- frokate (držači vesla) 60x23x4,5 cm
- paj 42x12x6 cm
- sidro 100x50x50 cm

Pametna tehnologija

Budući da gajeta kao najglasovitiji proizvod betinskih brodogradilišta u prirodnoj veličini zbog ograničenosti prostora nije mogla biti smještena u prostor Muzeja, reproducirati će se virtualno, 3D tehnologijom, a moći će se vidjeti putem pametnih telefona i ostalih uređaja koji podupiru nove tehnologije, skidanjem aplikacije s interneta.

U Muzeju postoje tri lokacije s kojih se, uz pomoć 'okidača' koji se nalazi na kartama za ulazak u Muzej, pokreće reprodukcija – u prizemlju, na terasi lođe i na prozoru drugog kata etnološkog krila.

U prizemlju – pokretanjem aplikacije posjetitelji u pravoj veli-

čini 1:1 kroz svoj pametni telefon ili drugi uređaj koji podupre tehnologiju, gajetu mogu gledati odozdola (korito broda).

Na terasi lođe – pokretanjem aplikacije posjetitelji u pravoj veličini 1:1 kroz svoj pametni telefon ili drugi uređaj koji podupre tehnologiju, gajetu mogu gledati u svojoj razini bočno.

Na prozoru drugog kata etnološkog krila - pokretanjem aplikacije posjetitelji u pravoj veličini 1:1 kroz svoj pametni telefon ili drugi uređaj koji podupre tehnologiju, gajetu mogu gledati odozgora.

■ Murili – daščice

Murili ili male neugledne daščice bile su ondašnji kalkulatori na kojima su 'šenjevi', u odnosu na nacрте zakrivljenosti osnovnog rebra broda, određivali izgled, zakrivljenost i dimenzije (odnos veličina) svih ostalih rebara. To je bila tajna i predmet bez kojeg niti jedan brod u staro vrijeme nije mogao biti napravljen kvalitetno, a znali su ga izraditi samo pojedinci - meštri i ljubomorno ga čuvali.

Brodograditeljske daščice bile su, dakle, jedan od najvažni-

jih alata prilikom projektiranja brodova, te u Muzeju betinske drvene brodogradnje imaju posebno mjesto. Baš zato što im je iza neuglednosti skrivena ključna uloga u razvoju betinske brodogradnje, one su u Muzeju vodilja svakog posjetitelja kroz postav.

Sve karte imaju oblik murila. Na kartama se nalazi 'okidač' koji pokreće pametnu 3D tehnologiju gajete u prostoru. Ova tehnologija, kada se jednom 'skine' na pametni telefon, ostaje posjetitelju kao trajna uspomena na betinski Muzej jer se može pokrenuti bilo gdje u svijetu, neovisno o prostoru i vremenu, i projicira betinsku gajetu u 3D obliku.

SOBA KUSTOSA - NAPOMENA

Soba kustosa Muzeja nalazi se u objektu Zadružnog doma Betina koji je u neposrednoj blizini zgrade Muzeja. U istom se objektu nalazi depo i radionica za obradu predmeta. Prostori je su s Muzejom spojene bežičnom internet vezom.

■ VANJSKI MUZEJ

Ekspoziti u prirodnom ambijentu - S obzirom da Muzej sam po sebi donosi najpoznatije trenutke iz priče o betinskoj drvenoj brodogradnji, te ekspozite koje su kalafati i kalafatske obitelji koristile u svakodnevnom životu, ali ne i sam prikaz stvarnih proizvoda njihova rada – brodova, Muzej drvene brodogradnje u Betini nema svoju svrhu ukoliko nije povezan s betinskom lučicom u kojoj su na vezu betinske gajete, leuti i ostali tradicionalni brodovi u svom prirodnom ambijentu.

Budući da je lučica samo trgov i kratkom strmom ulicom odijeljena od objekta Muzeja, ona je i njegov sastavni dio na otvorenom. U prvom redu, do rive, vezani su tradicionalni brodovi. Svaki brod praćen je pločom na kojoj su sažeti svi osnovni podaci o brodu, od datuma gradnje, modela i dimenzija, do brodogradilišta u kojem je nastao i imena vlasnika. Posjetitelji će se imati priliku, u dogovoru s vlasnicima, provozati brodom u betinskoj lučici. Na obali se nalazi i mobilna recepcija Muzeja, kao prvi susret posjetitelja sa sadržajem i smjerokaz prema objektu Muzeja u zatvorenom. Predviđena je izrada suvenira pomoću 3D printera (suvenir gajete koja je privezana par metara od lokacije) - mogućnost gledanja

procesa izrade suvenira gajete kao i kupnje istog.

Walk on fame linija - Od recepcije na otvorenom, preko glavnog Trga do ulaza u Muzej posjetitelje vodi linija led svjetala, uklopljena u pod trga i ulice, s ugraviranim imenima svih pokojnih i živućih betinskih kalafata i godinama njihovog djelovanja, kao svojevrsni walk on fame.

Vanjsko kino - Strma ulica pred samim Muzejem po svojim je karakteristikama pogodna za improvizirano gledalište. Nad ulazom u Muzej postavljeno je vitlo. Preko sustava kolotura i nosača, koji je primijenjen po primjeru latinskog idra, sajla s vitla spaja se sa zidom u dnu ulice Muzeja, te služi za podizanje i spuštanje latinskog idra. Latinsko idro postavljeno je u dnu ulice na objektu Zadružnog Doma i razvlači se po potrebi – prema projekcijama. Na platnu se projiciraju filmovi o brodogradnji, razgovori s kalafatima, autentične snimke brodogradilišta...

Brodogradilišta – u produžetku obalne linije smještena su brodogradilišta betinskih brodograditelja koja posjetitelji mogu obići i iz prve ruke uvjeriti se u način gradnje tradicionalnih brodova.

Makete u Muzeju: Leut, pasara, gajeta, bracara i batana.

BETINA

MUZEJ NA OTVORENOM
VANJSKA RECEPCIJA

ZGRADA MUZEJA

Obalni dio rezerviran za
betinske drvene brodove

AKTIVNI I NEAKTIVNI ŠKVEROVI

Šetnica koja povezuje
aktivne škverove s
recepcijom na otvorenom

Prostor za povremene izložbe

Staza s uklesanim brodograditeljima

Muzej betinske drvene brodogradnje

Soba kustosa + muzejski depo
i radionica za obradu predmeta

Idejno rješenje novog trga s uklopljenim zahtjevima 'vanjskog muzeja'

komponente izrade drvenog broda

1 kosir / 2 cip za žito / 3 lopata za žito / 4 kosa / 5 srp / 6 tikva za piće / 7 bukara / 8 spužve / 9 opanci / 10 škrinja s dotom i baul / 11 brganja / 12 tunja / 13 vršice / 14 osti / 15 sipac / 16 svitlilo / 17 morša / 18 šubler / 19 pila mučenica / 20 rahet / 21 šegun / 22 pila obična / 23 šegac / 24 peštariol / 25 šegac puntasti / 26 konduncin / 27 limbe / 28 planja dopia / 29 šuruman / 30 brus za blanje / 31 kosa obla / 32 kosa ravna / 33 lito stolarsko / 34 gujba / 35 lito oštro / 36 rašpa / 37 turpija / 38 zvažador / 39 svrdlo / 40 svrdlo amerikano / 41 svrdla na škaroc / 42 padela / 43 badva / 44 tesla / 45 katarafta / 46 bušilica / sorat / 48 maca / 49 macola s goždicama / 50 drvene brukve / 51 čavli / 52 čavli konusni / 53 sidro / 54 škanjel / 55 murili / 56 šestar / 57 level / 58 škvara / 59 šest / 60 polumodel gajete / 61 polumodel / 62 jedro, lantina, jarbol / 63 kastanjola / 64 taja / 65 taja dupla / 66 kuka / 67 radanča / 68 mariner / 69 paj / 70 sidro / 71 inkaštar / 72 spozariola / 73 špulir / 74 zgrosin / 75 kacačo(d) / 76 pašeta / 77 krivuljar / 78 korotajnik

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

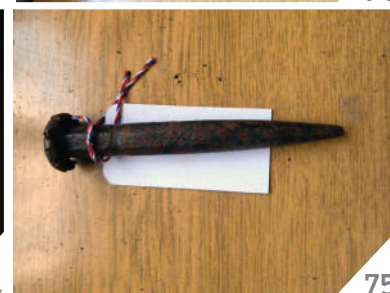
72

73

74

75

76

77

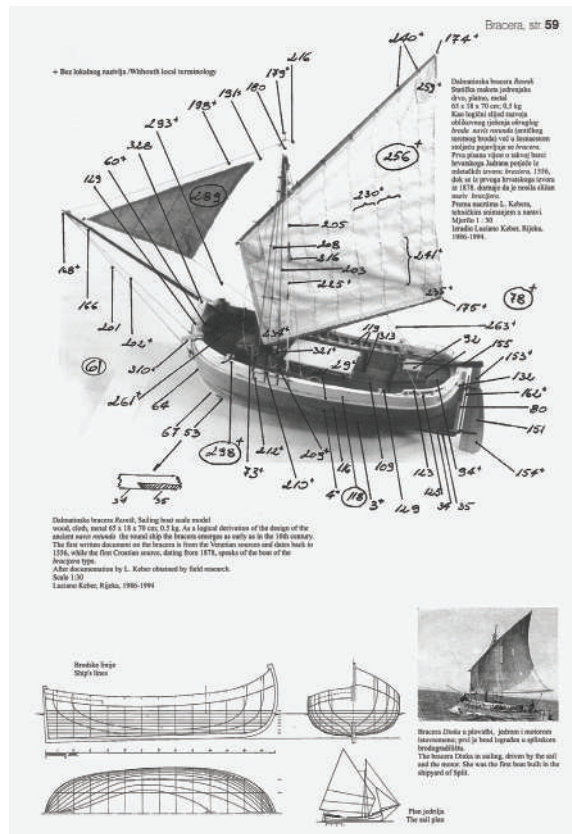
78

U stalnom postavu nalazit će se pet maketa najistaknutijih i najčešće građenih tipova broda. Budući da u zgradi koja se uređuje za Muzej nema prostora za brodove u prirodnoj veličini rješenje se našlo u izradi vjerodostojnih maketa visoke kvalitete rađenih po stvarnim brodovima koji su osmišljeni i izrađeni u Betini. Sve makete će se raditi po predlošcima stvarnih brodova.

Kompletirane, ojedrene i obojene makete lađe, pasare, leuta i bracere u potpunom prikazu predstavljat će osnovne tipove broda. Maketa gajete s prikazom konstrukcije će biti centralni eksponat brodograditeljskog krila Muzeja. Visoka kvaliteta maketa izuzetno je važna iz razloga što će slijediti originalne linije stvarnih brodova i njihovu opremu.

Makete tradicijskih brodova se izrađuju na sasvim jednak način kao i veliki brodovi. Poštuju se oblici, dizajn, postupak i redoslijed rada, gotovo pa i obrada materijala. Postupak uključuje snimanje broda u prirodnoj veličini, crtanje nacрта, pripremu šablona, izrezivanje materijala u željenim oblicima, a potom spajanje u cjelinu. Materijal za makete je osnovni: drvo, platno za jedro, konop za jedra i užad. Metali su manje zastupljeni nego na stvarnim brodovima, a umjesto željeza koristi se mjed. Premazi za zaštitu drva su različiti. Koriste se zaštitna ulja s pigmentom, međupremazi i parketni vosak.

5

motika / lašun / škohuni / grbač / kosirača / sjekira / parangal u konistri / panula s mamcima / štap za vađenje lostura / feral /
krbača / škarpel / rebatur / kavastopa / čekić / metar / visak / polumjesec ili buška / braga / škaca za jarbol / dvostruka kuka /
landa jednostruka / landa dvostruka / orci / braci / sartije / hunde / manat / imbroji / teracoli / poža / timun kratki / timun dugi
/ jargole / par soha / dva vesla / frokate / kabina leuta / stolarski radni stol

1	2
3	4

1.) Čišćenje, restauracija i konzervacija predmeta iz zbirke Muzeja betinske drvene brodogradnje

Okosnicu stalnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje činit će predmeti iz zbirke Muzeja betinske drvene brodogradnje. Čišćenje, restauraciju i konzervaciju predmeta iz zbirke Muzeja betinske drvene brodogradnje vrši restoratorica Jelena Čurić s Restauratorskog zavoda Zagreb.

Pri obradi drvenih dijelova predmeta koristit će se tri metode: dezinfekcija, konsolidacija i rekonstrukcija nedostajućih dijelova. Pri obradi metalnih dijelova predmeta koristit će se tri

metode: elektrokemijska, elektrolitička i mehanička.

Predmeti Zbirke muzeja betinske drvene brodogradnje su uglavnom jednostavni primjerci pučkog alata. Predmeti su izrađeni u periodu od 1900. do 1980. godine. Dijelimo ih na brodograditeljske, ribolovne i poljoprivredne alate. U zbirci nalazimo predmete iz svakodnevnog života koji su korišteni u vremenskom periodu kad i navedeni alati.

Brodograditeljski alati obuhvaćaju alate za obradu drva, poput pila, teslica, dlijeta, blanja, čekića; pomagala pri konstruiranju broda: šesti, prenosila, polumodeli, kutnici, libele,

šestari, i brojne druge. Uz brodograditeljske alate vezuje se brodska oprema koja služi za održavanje broda.

Prikupljeni ribolovni alati karakteristični su za lov ribe i školjkaša u murterskom akvatoriju. Poljoprivredni alati su jednostavni primjerci alata za obradu zemlje, vršidbu žita i sječu bilja.

Predmeti iz svakodnevne upotrebe uključuju odjeću, obuću i namještaj karakteristične za početak 20. stoljeća.

2.) Izrada instalacije jarbola i lantine s pripadajućom opremom

Instalacija jarbola i lantine dominirat će središnjim dijelom polukata zgrade Muzeja. Instalacija će biti funkcionalna i na njoj će kustos pokazivati posjetiteljima način podizanja i upravljanja jedriljem broda.

Jarbol i lantina izrađuju se od smreke, impregniraju troslojnim mat lakom. Tradicijsko jedro od materijala idrina je već izrađeno. U instalaciju su uključeni konopi različitih debljina i funkcija, drveni koloturnici i željezne kuke.

3.) Izrada izložbene brodske opreme

Brodska oprema uključuje upravljače kormila, kormila, vesla i opremu za vesla. Izrađuju se od hrastovog drva, impregniraju troslojnim mat lakom.

4.) Izrada replike brodske kabine

Kabina brodice tipa leut služit će kao prostor za projekciju simuliranih tradicijskih plovnih putova. Unutar kabine posjetitelj će imati doživljaj stvarne plovidbe brodom.

Kabina se izrađuje od hrastova drva, impregnira troslojnim mat lakom.

5.) Izrada argana (vitlo za istežanje broda na suho)

Argan (vitlo za istežanje broda na suho) je dio vanjske instalacije čija je svrha podizanje projekcijskog platna. Argan se izrađuje od hrastova drva, impregnira troslojnim mat lakom.

6.) Izrada replike barjaka bratovštine sv. Josipa

U zgradi Muzeja predviđena je kapelica sv. Josipa, zaštitnika drvodjelaca i brodograditelja. U betinskoj župnoj crkvi postoji barjak sv. Josipa čija će se izraditi replika.

Barjak će se izraditi od tkanog tekstila i sadržavati ručno

oslikanu ikonu sv. Josipa s malim Isusom.

7.) Izrada kipa sv. Josipa s malim Isusom

U kapelici unutar zgrade Muzeja nalazit će se kip sv. Josipa, zaštitnika drvodjelaca i brodograditelja, s malim Isusom. Kip će se izraditi od poliestera premazanog s efektom patine. Kip izrađuje poznati šibenski kipar Ale Guberina.

8.) Izrada maketa tradicijskih brodova betinske drvene brodogradnje

Makete tradicijskih brodova se izrađuju na sasvim jednak način kao i veliki brodovi. Poštuju se oblici, dizajn, postupak i redoslijed rada, gotovo pa i obrada materijala. Postupak uključuje snimanje broda u prirodnoj veličini, crtanje nacrt, pripremu šablona, izrezivanje materijala u željenim oblicima, a potom spajanje u cjelinu. Materijal za makete je osnovni: drvo, platno za jedro, konop za jedra i užad.

Metali su manje zastupljeni nego na stvarnim brodovima, a umjesto željeza koristi se mjed. Premazi za zaštitu drva su različiti. Koriste se zaštitna ulja s pigmentom, međupremazi i parketni vosak.

■ NAČIN IZVOĐENJA PROGRAMA

Čišćenje, restauracija i konzervacija predmeta iz zbirke Muzeja betinske drvene brodogradnje izvodit će se pod stručnim vodstvom Jelene Ćurić, restauratorice s Restauratorskog zavoda Zagreb..

Instalacije jarbola i lantine s pripadajućom opremom, izložbenu brodsku opremu te repliku brodske kabine izradit će majstor brodograditelj Ante Fržop iz Betine.

Argan će se izrađivati u Brodogradilištu i marini Betina.

Replika barjaka sv. Josipa izradit će se u samostanu sestara benediktinki sv. Luce u Šibeniku.

Kip sv. Josipa s malim Isusom izradit će akademski kipar Aleksandar Guberina iz Šibenika.

Makete tradicijskih brodova betinske drvene brodogradnje izradit će maketar Luciano Keber iz Rijeke.

Navedeni izvođači radova na temelju ponude/ugovora samostalno će izvoditi radove za Muzej betinske drvene brodogradnje čiji je osnivač Općina Tisno.

■ Dio muzejskog fundusa koji će nakon restauracije biti pohranjeni u depo

IZVEDBENI PROJEKT LIKOVNOG POSTAVA MUZEJA BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

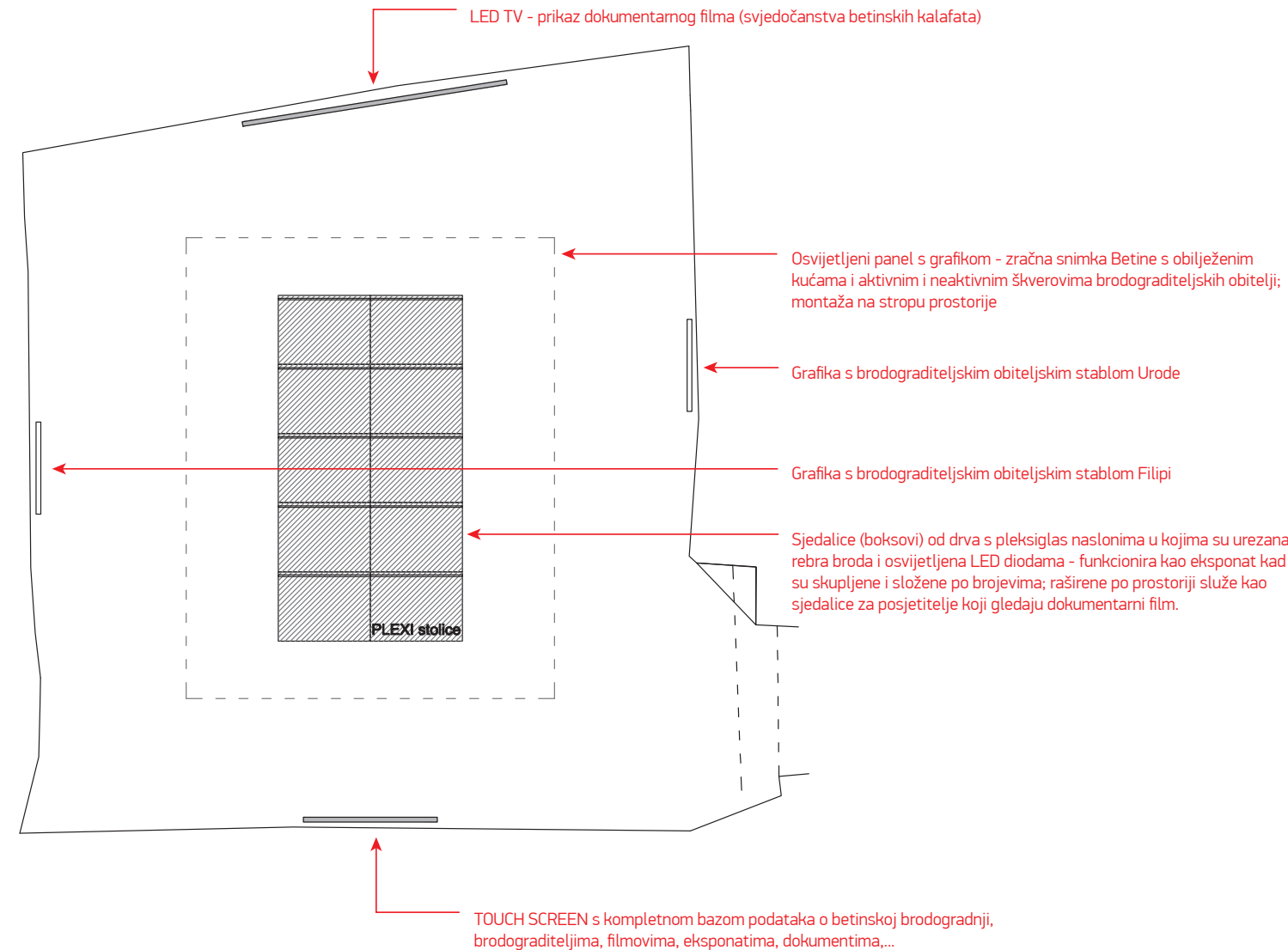
Projektant zgrade: **mr.sc. Tomislav Krajina, d.i.a.**
(Sinopsis d.o.o.)

Projektanti interijera: **Ljiljana Čorović, Grubišić d.i.a.** (Arhikon d.o.o.)
Milena Milanović, d.i.a.,

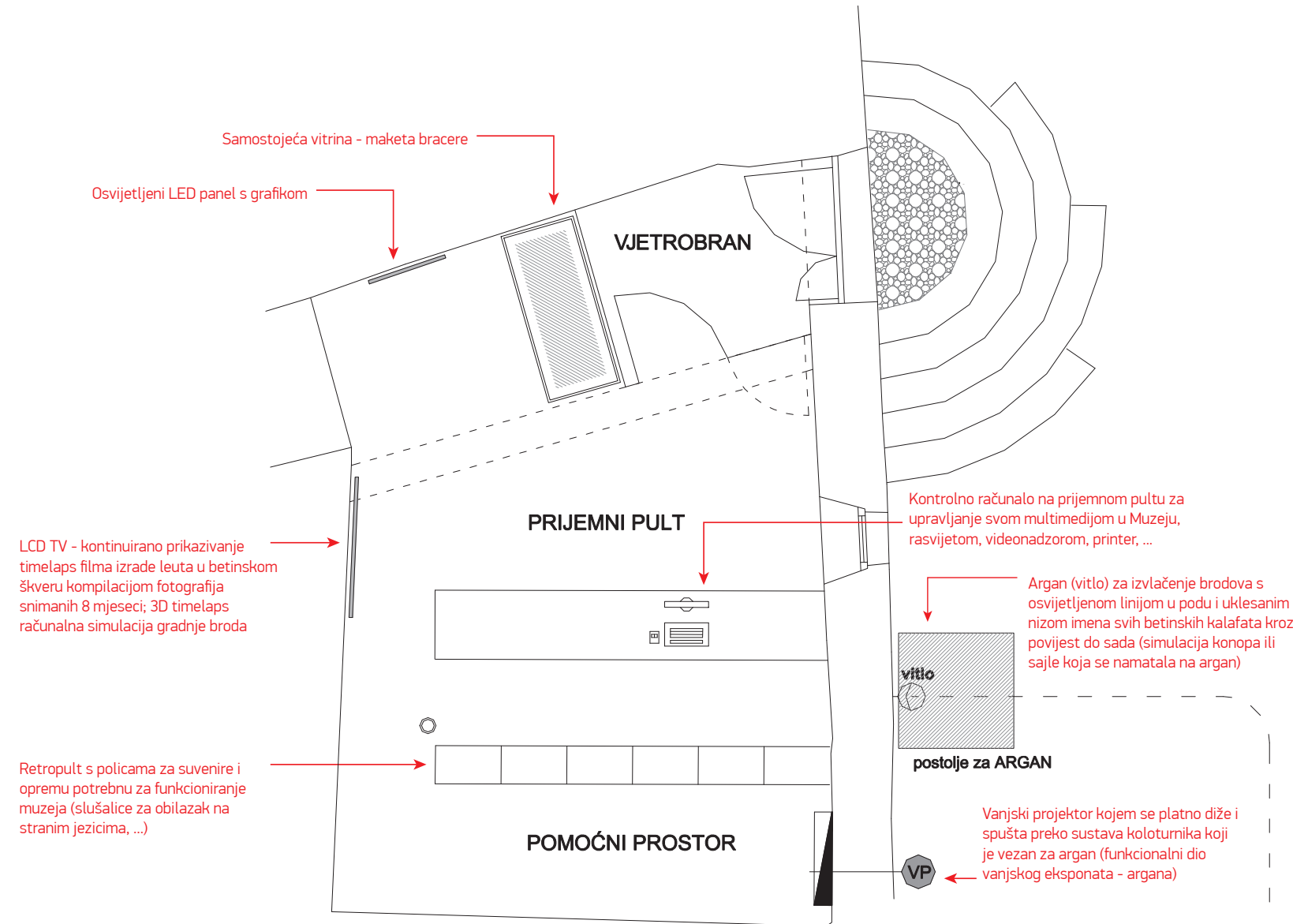
Dizajn likovnog postava: **Marko Barišić, d.i.graf.**
(Kocka d.o.o.)

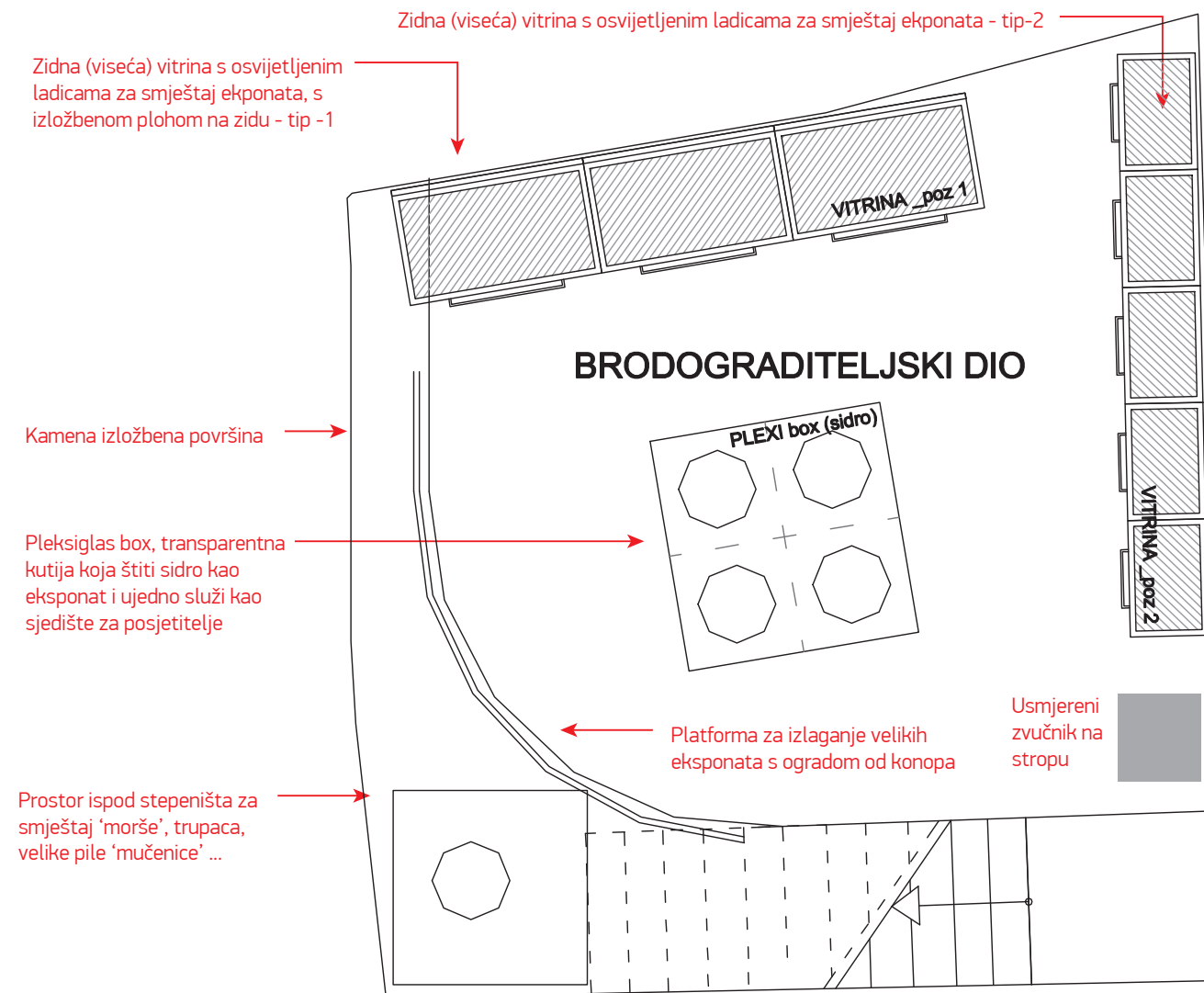
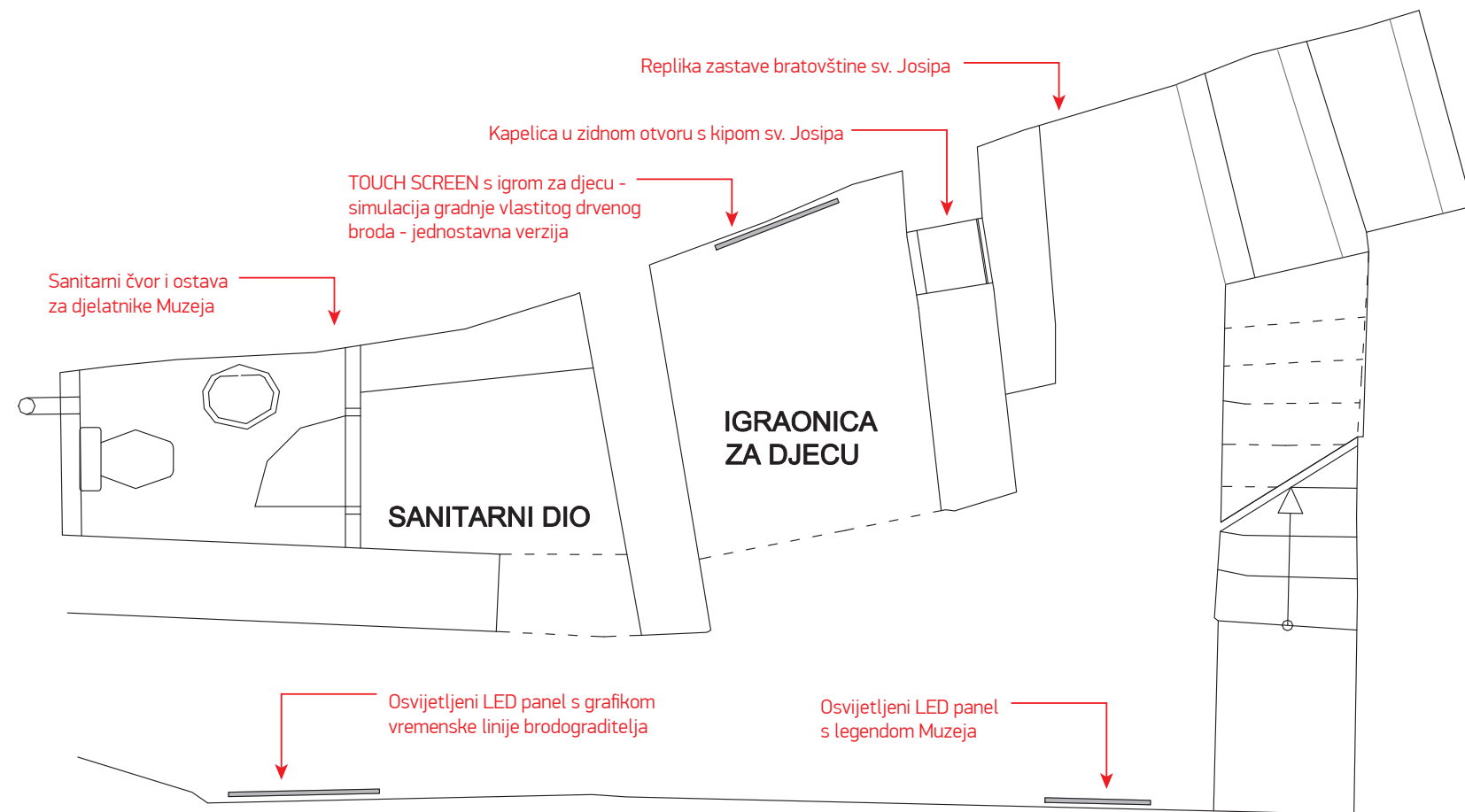
3D renderiranje: **Dane Sekso, d.i.graf.**

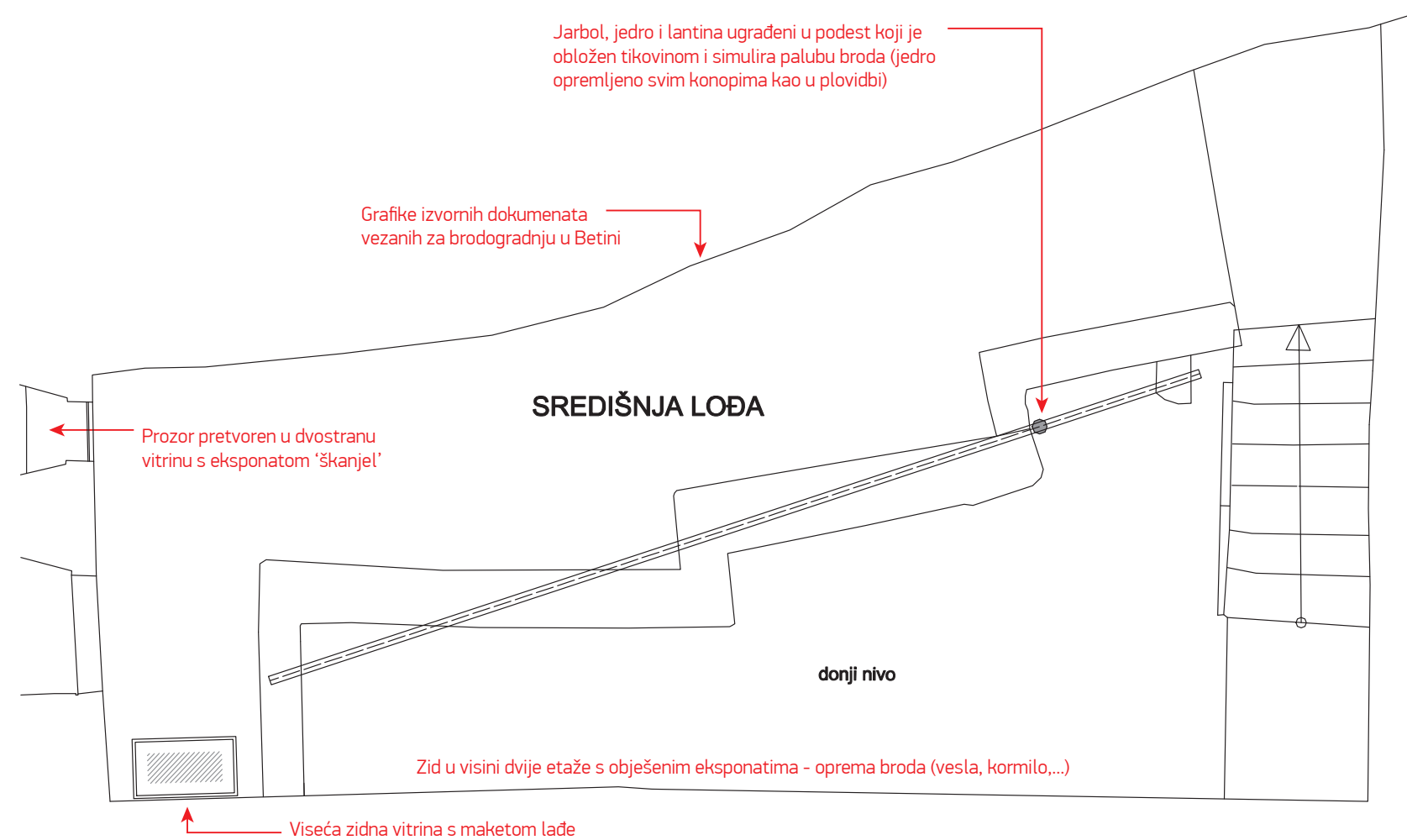
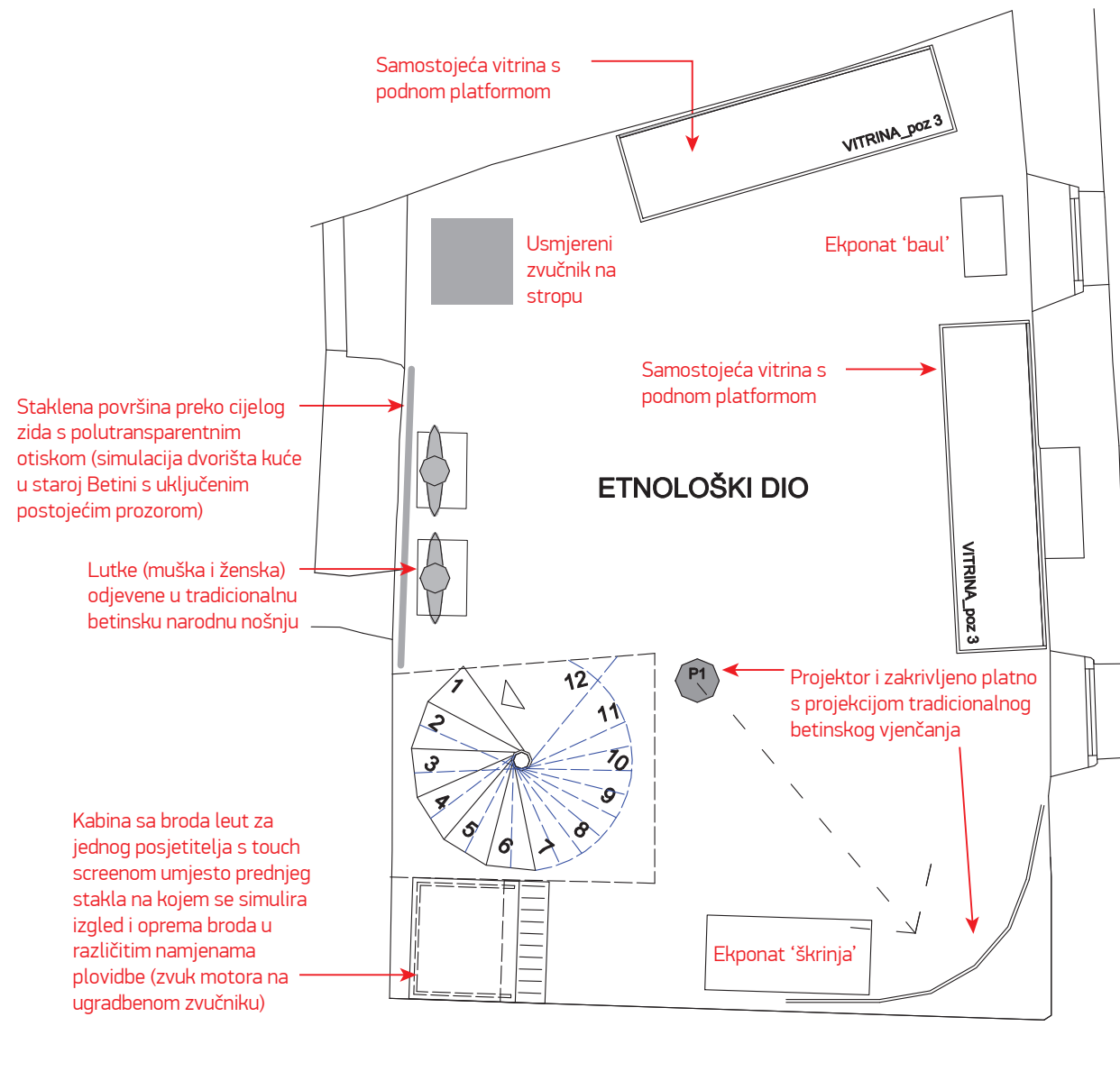

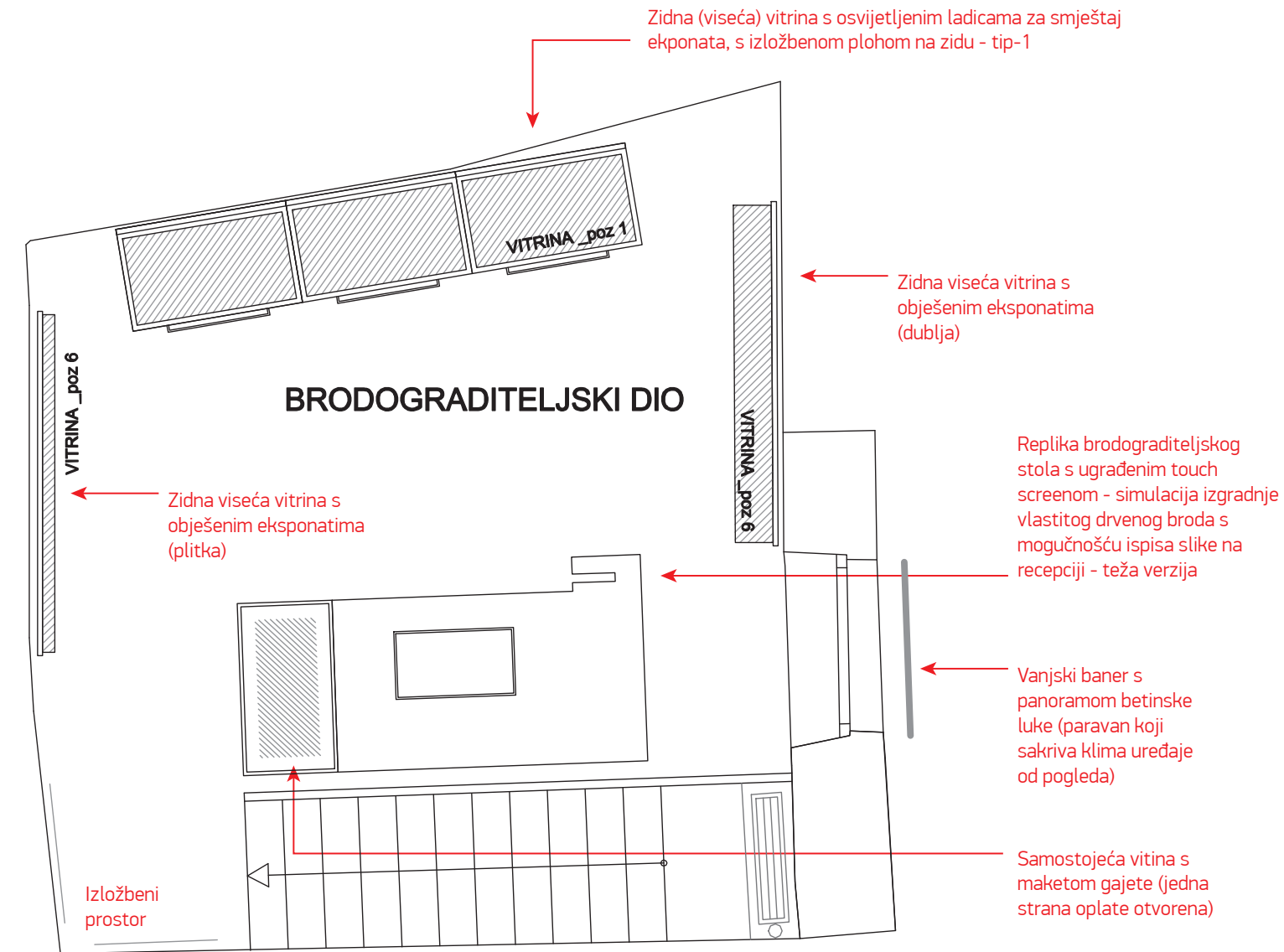
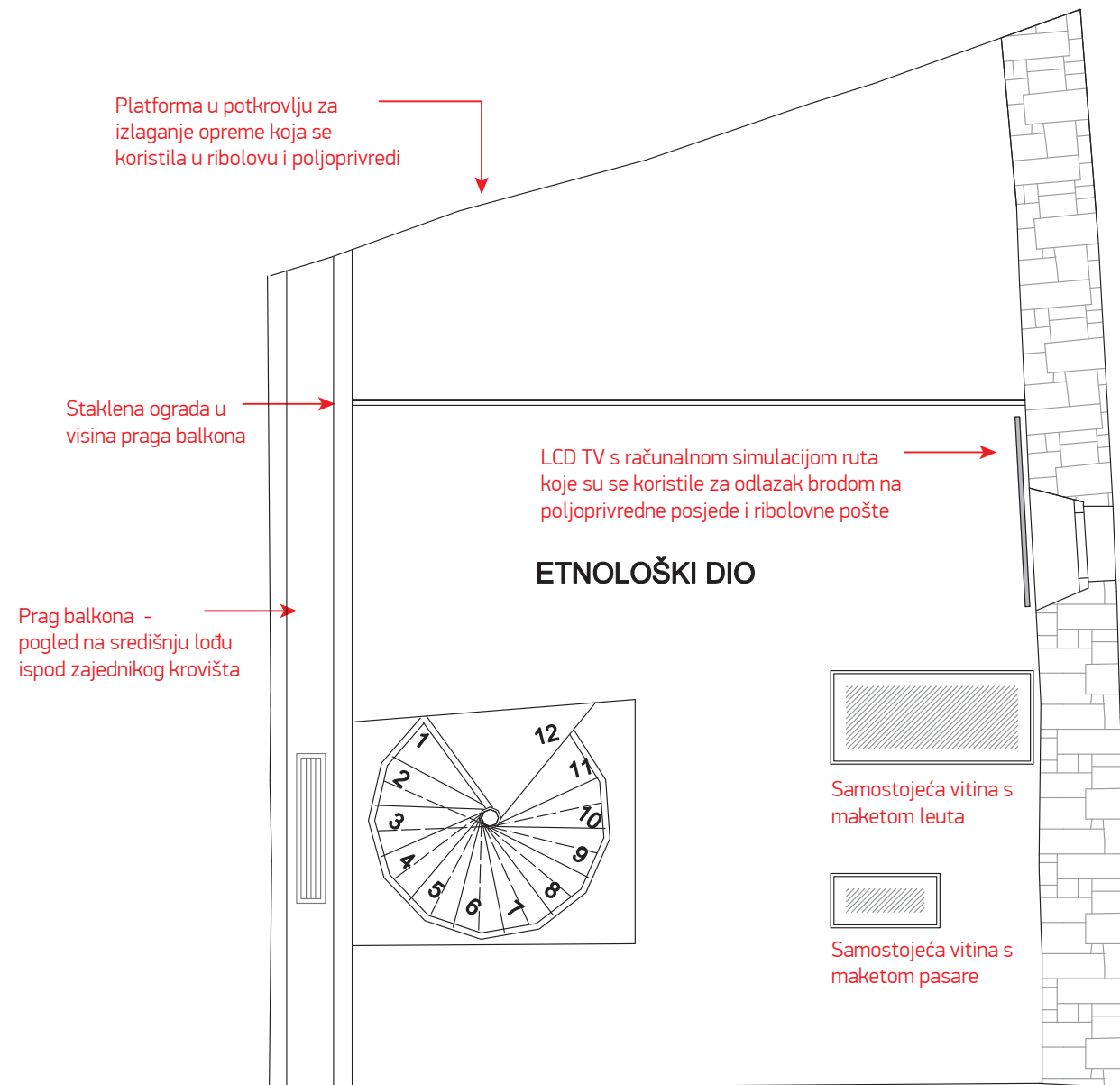

MUI TIMEDIJA NA SORA

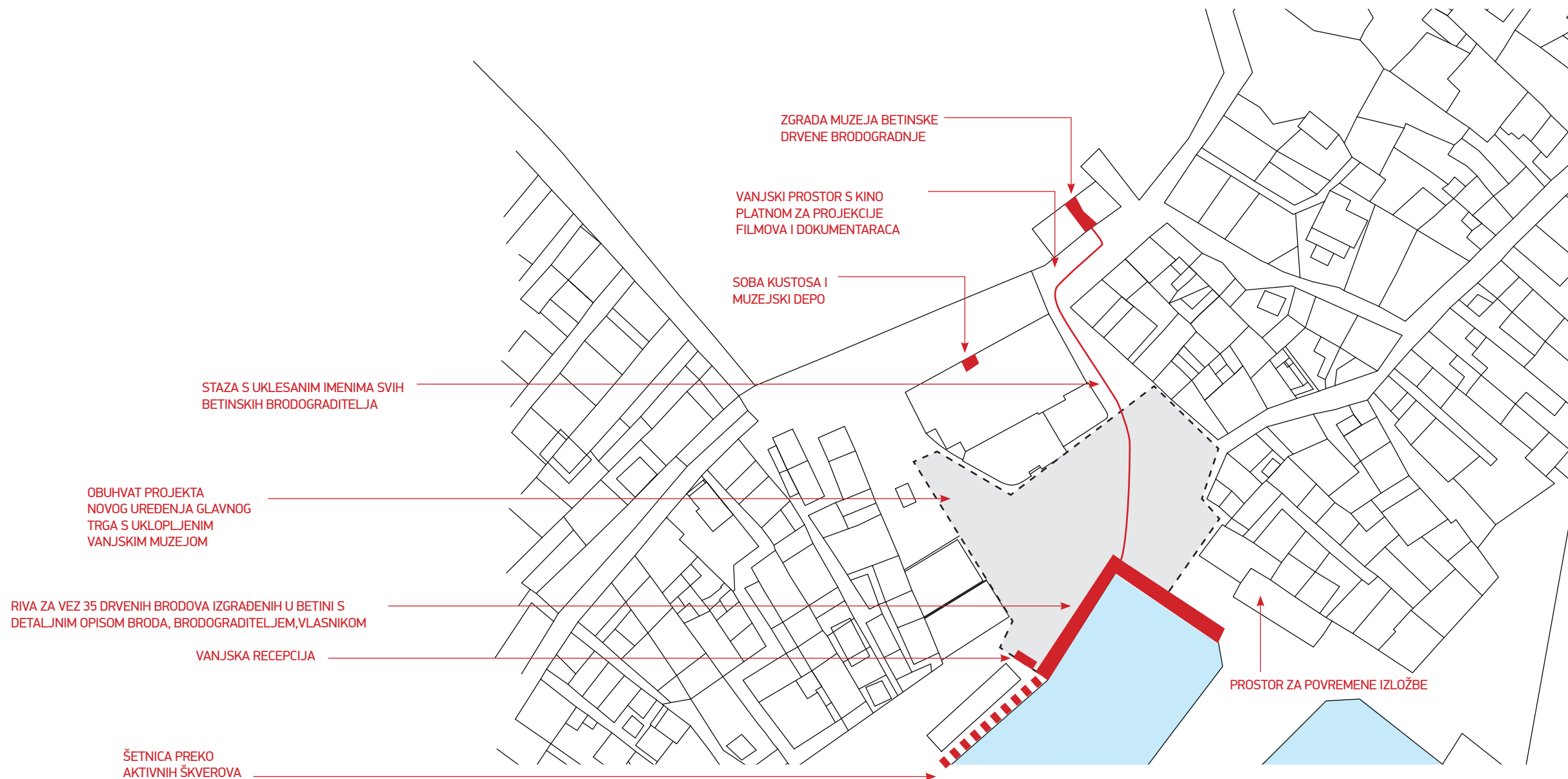

Druga faza - implementacija Muzeja u svakodnevni životni prostor Betine i suradnja s lokalnim stanovništvom

- Vanjske kino-projekcije
- Uređenje centralnog trga
- Uređenje privezišta (lučice)
- Vanjska recepcija
- Radionice i edukacije
- Povremene izložbe
- Uređenje šetnice
- Staza brodograditelja
- Regate i prezentacija običaja
- Demonstracija plovidbe
- Printanje 3D suvenira

DIZAJN LIKOVNOG POSTAVA, PROSTORNOG UREĐENJA I GRAFIČKIH RJEŠENJA U SLUŽBI USMJERAVANJA POZORNOSTI POSJETITELJA

Osnovni zadatak koji je u stvarnosti najbitniji u svakom muzeju, galeriji, i sličnom izložbenom prostoru, osim smislenog puta kretanja posjetitelja po prostorijama, je usmjeravanje pozornosti. Prostorno uređenje Muzeja podređeno je toj ideji utoliko što su dizajn, boje i raspored namještaja i vitrina, boja i materijal podova, raspored tematskih grupa jasno izolirani i distancirani od strukturnih odrednica eksponata.

Kako je sam objekt u biti eksponat broj 1, jer se nalazi u zaštićenoj staroj jezgri Betine te je sastavljen od dvije konzervatorski zaštićene stare građevine i unutrašnjeg dvorišta, nametnuta je potreba za čistim linijama, svijetlim bojama i neutralnim izgledom koji simulira izgled starog namještaja iz škverova i radiona, ali istodobno jasno odstupa i ne može se pomiješati s prirodnim okruženjem eksponata iz prošlih vremena. Drvene grede, kameni zidovi i ostale odrednice stare kuće minimalno su sakrivene od pogleda i vodilo se računa da se trajno ne zatvaraju u umjetne materijale, sve (namještaj, veliki eksponati, vitrine, grafike) je montirano u

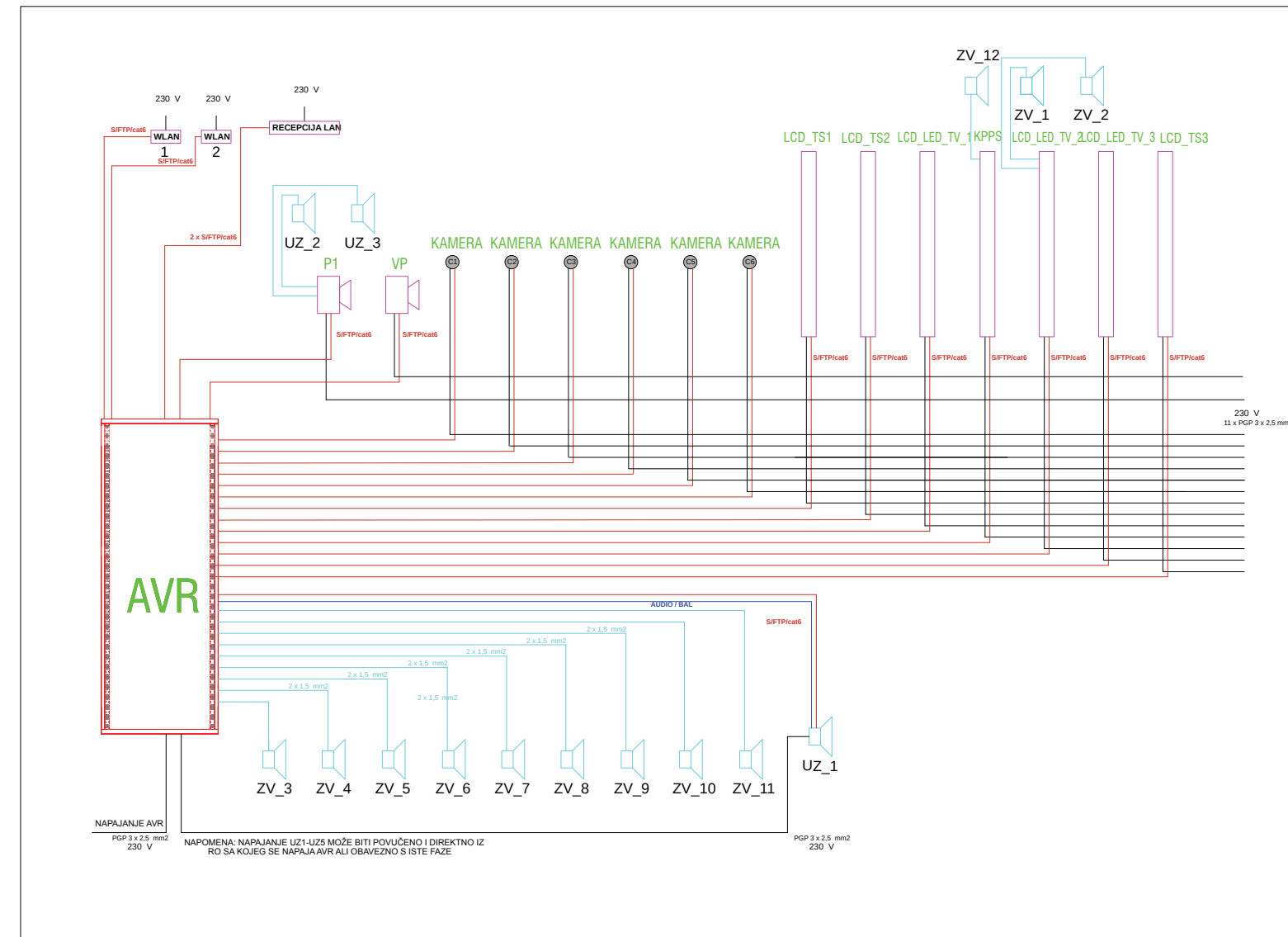
fuge i bar minimalno distancirano od samih zidova.

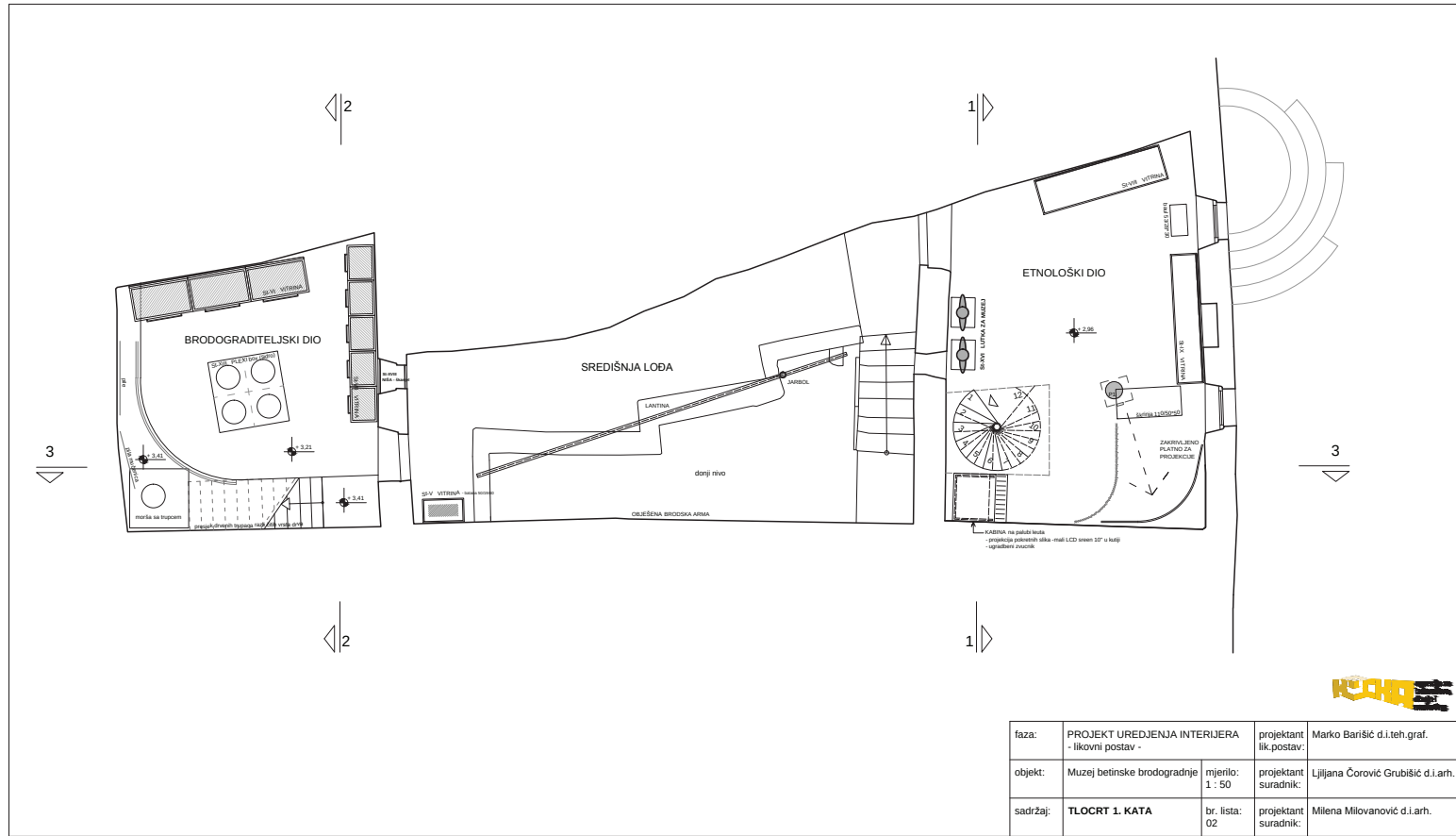
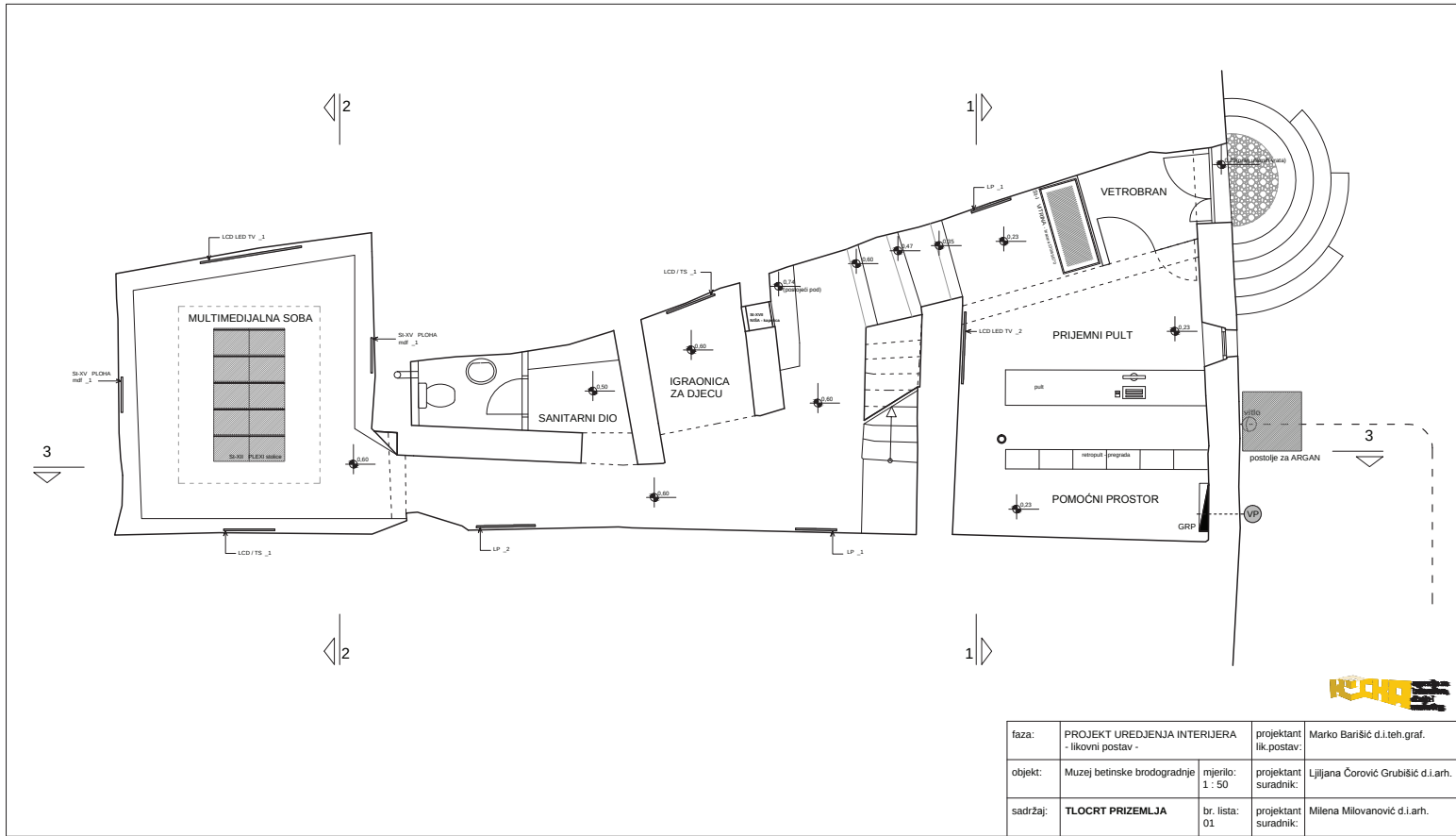
Način prezentacije samih eksponata je vrlo minimalistički i pokušava skrenuti pozornost posjetitelja na pojedini eksponat u najvećoj mogućoj mjeri. Dakle, da bi se izbjeglo nabacivanje velike količine eksponata u malom prostoru (osjećaj skladišta) prezentirat će se samo 1 do 3 predmeta u prvom planu (u razini ljudskog pogleda) s velikim fotografskim uvećanjem (makro) tog istog predmeta u pozadinskoj grafici (naglasak na strukturu sirovine od koje je napravljen) a ostale varijacije i oblici specijaliziranih alata će se smjestiti u ladice i zatvorene vitrine ispod ljudskog pogleda u drugi plan (sa 'skrivenim' opisima, foto uvećanjima i legendama).

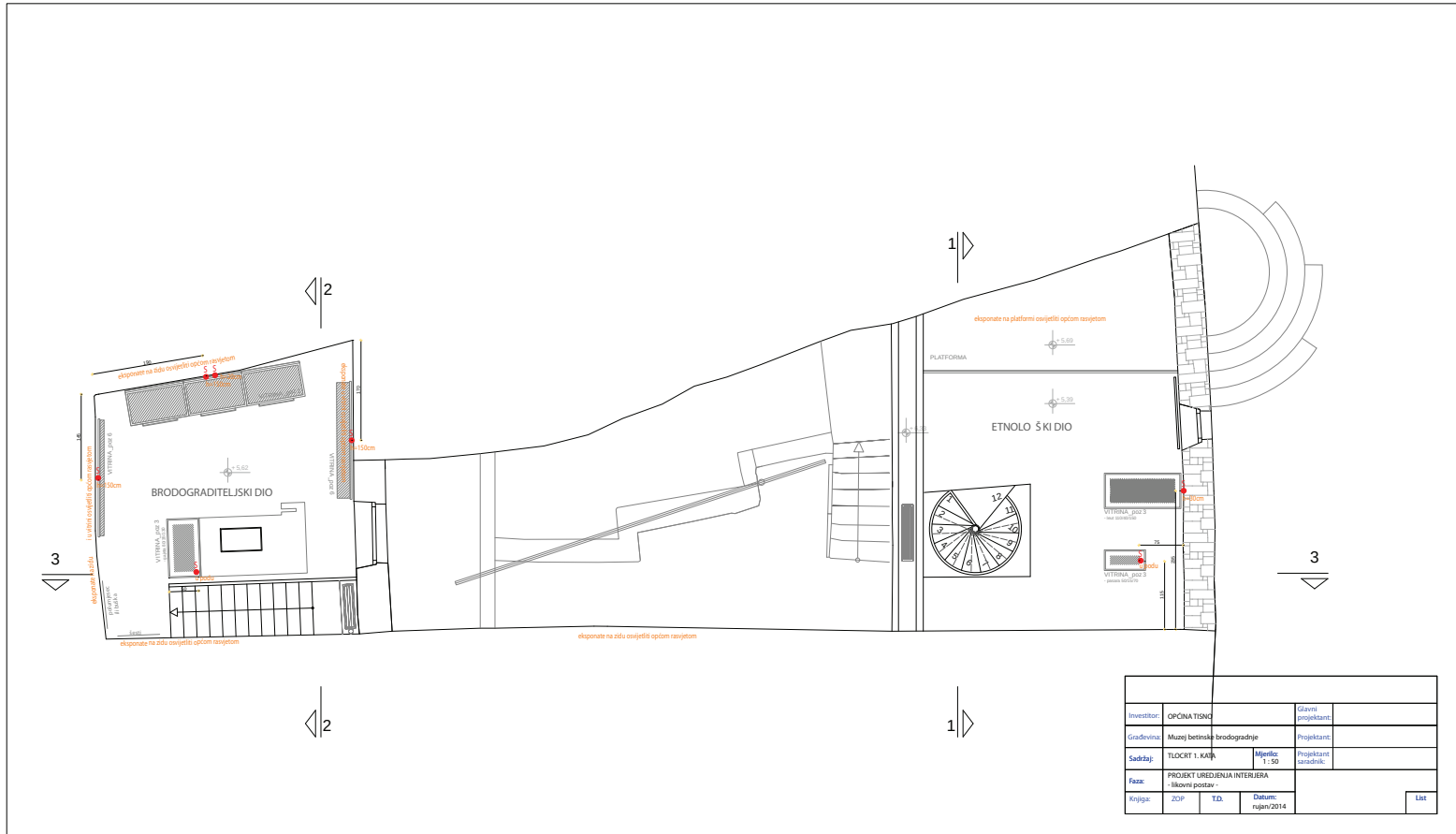
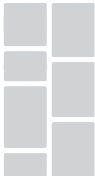
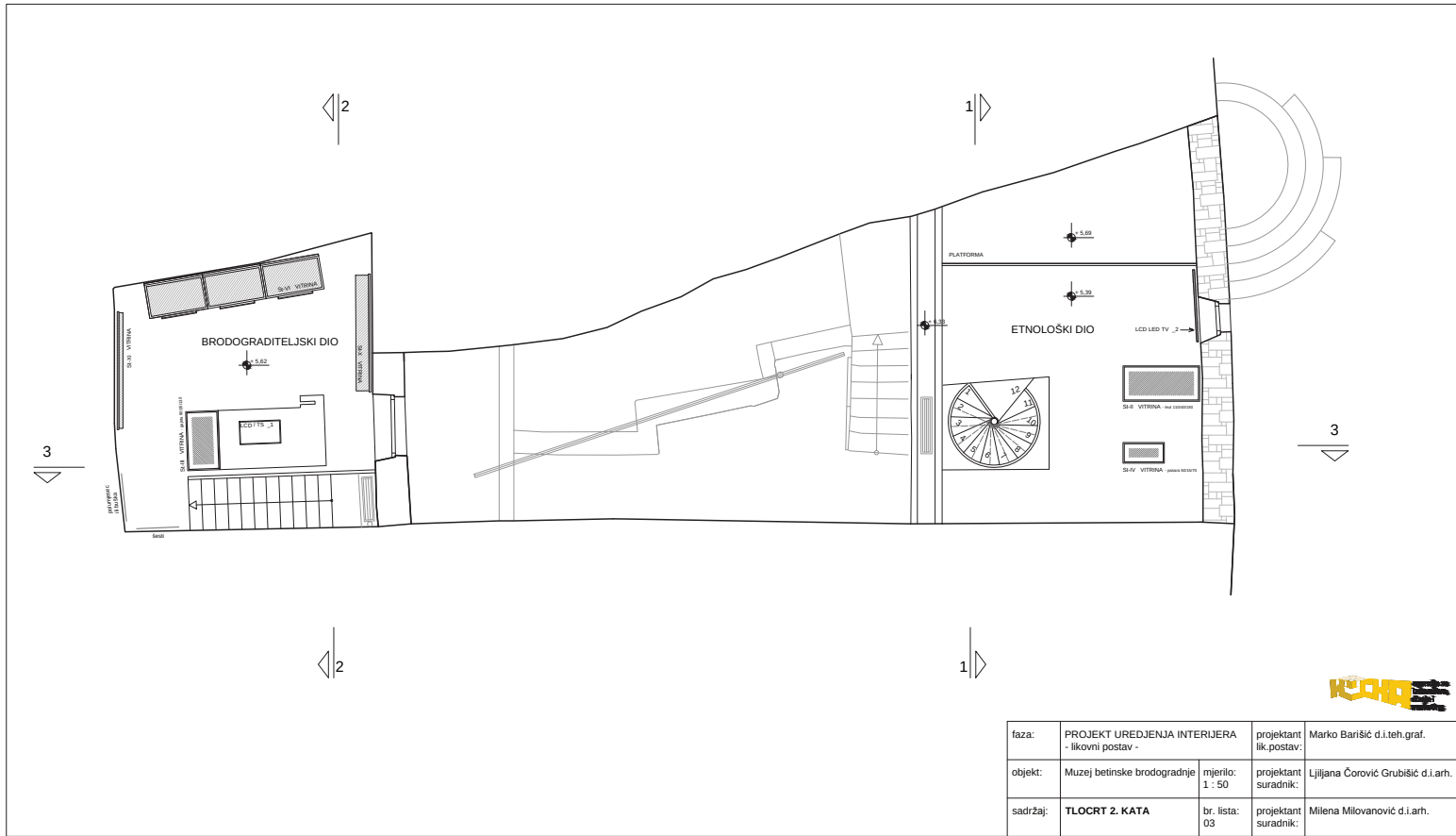
Time će se dati na važnosti svakom pojedinom eksponatu ili grupi alata i usmjeriti pozornost posjetitelja na njegovu važnost u svakodnevnom životu starih kalafata, činjenici da se predmeti nisu uzimali 'zdravo za gotovo' kao danas, da se nisu mogli kupiti u trgovini svakodnevno i da se bez njih ništa nije moglo napraviti.

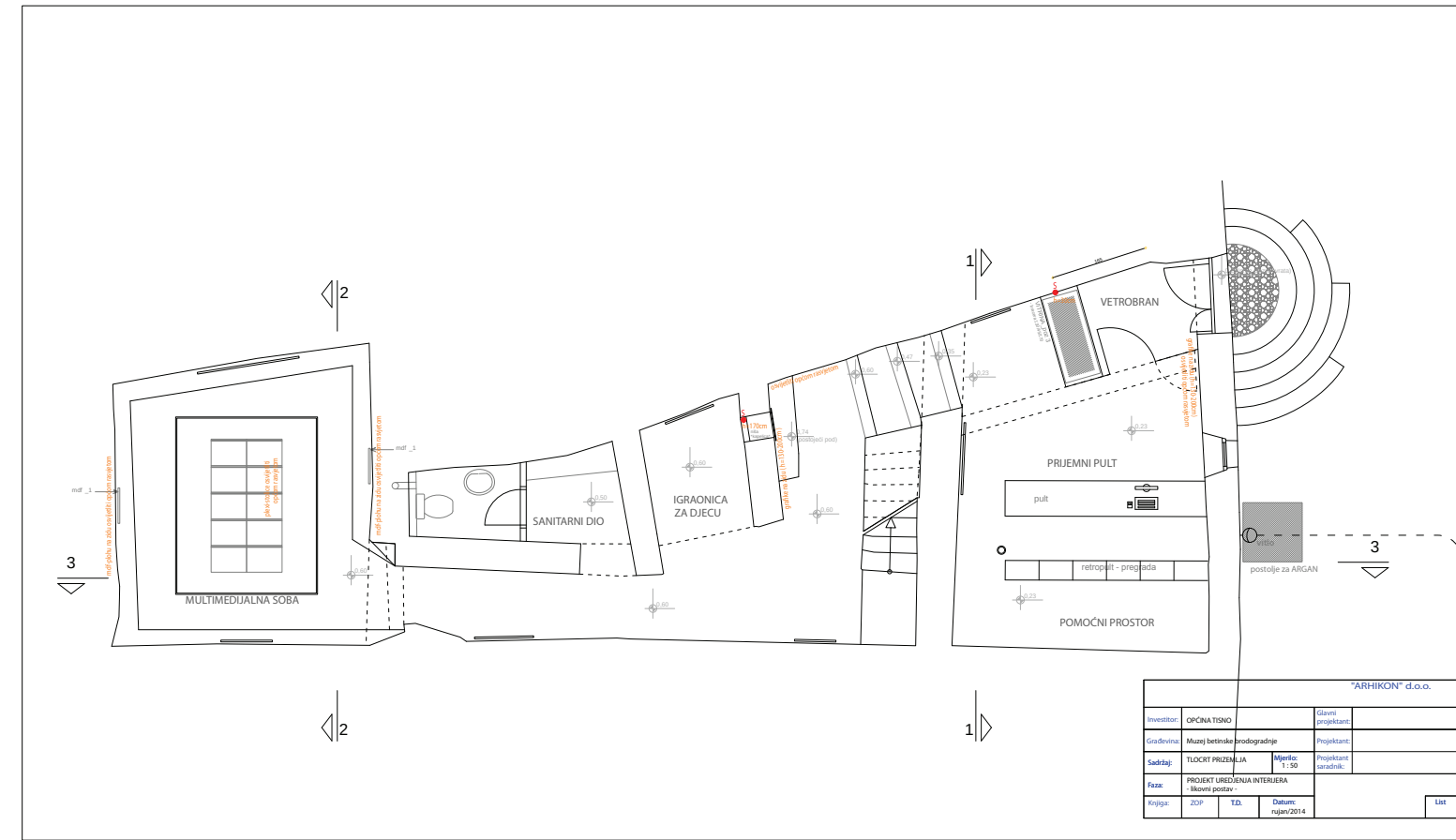
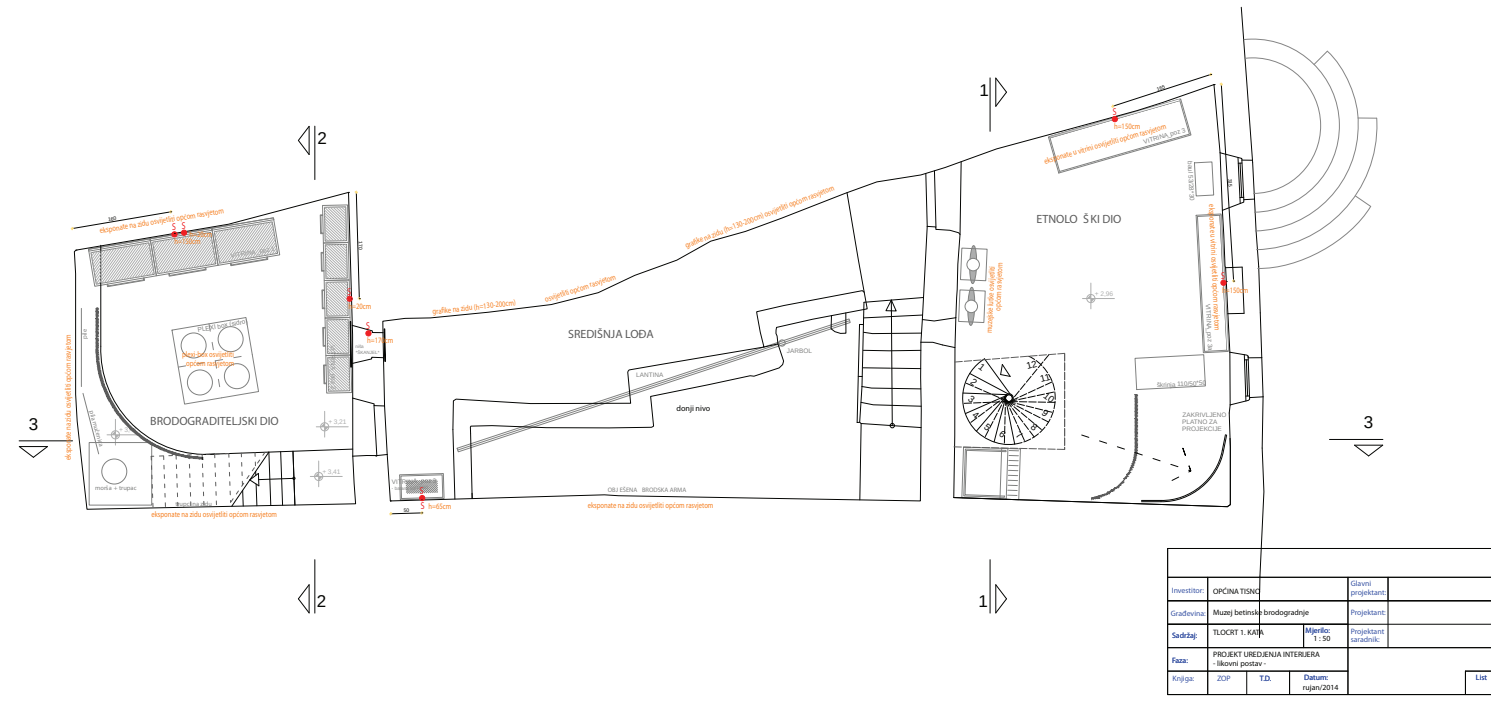

PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA ARHITEKTONSKA PODLOGA I TROŠKOVNICI

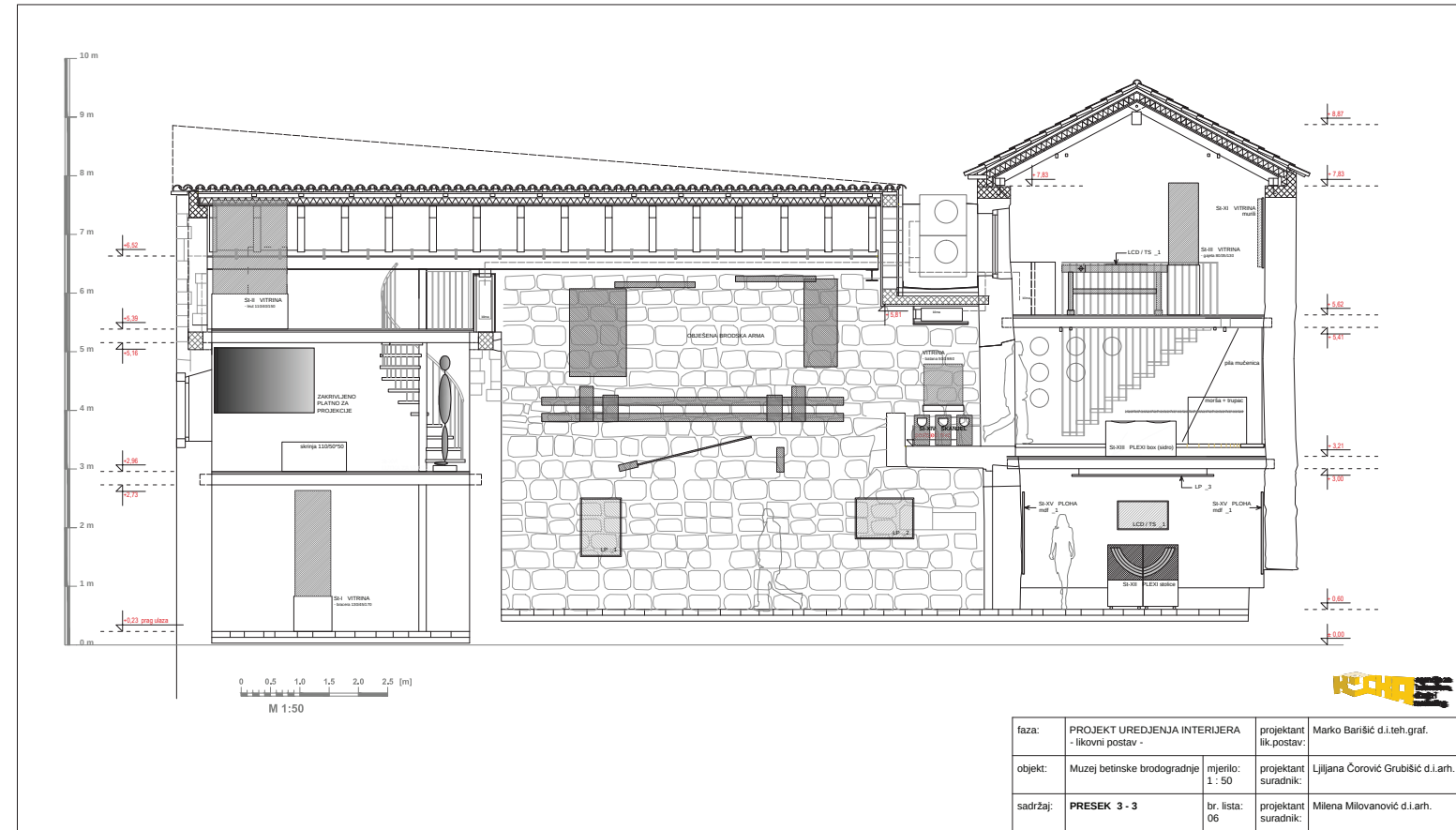
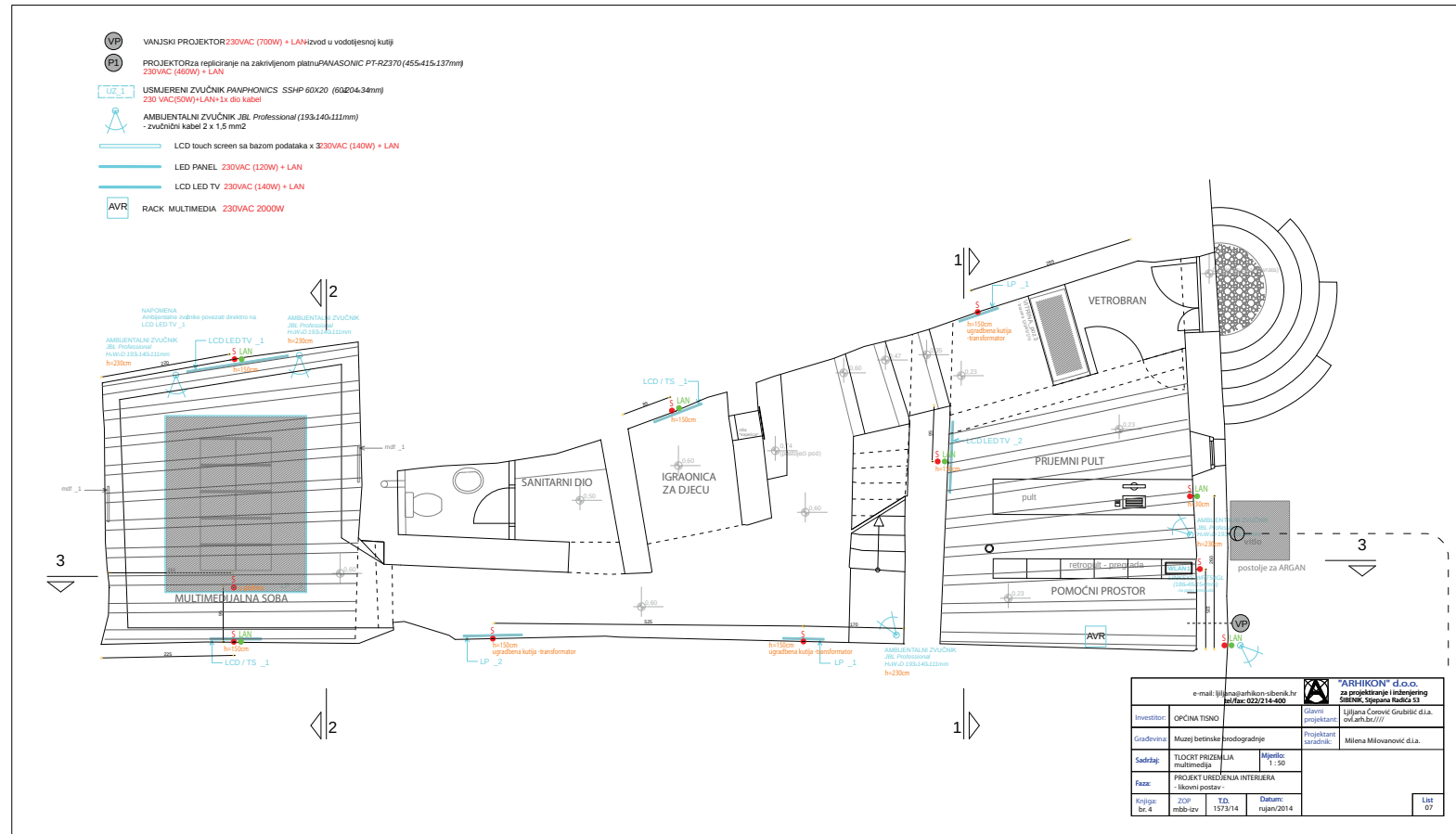

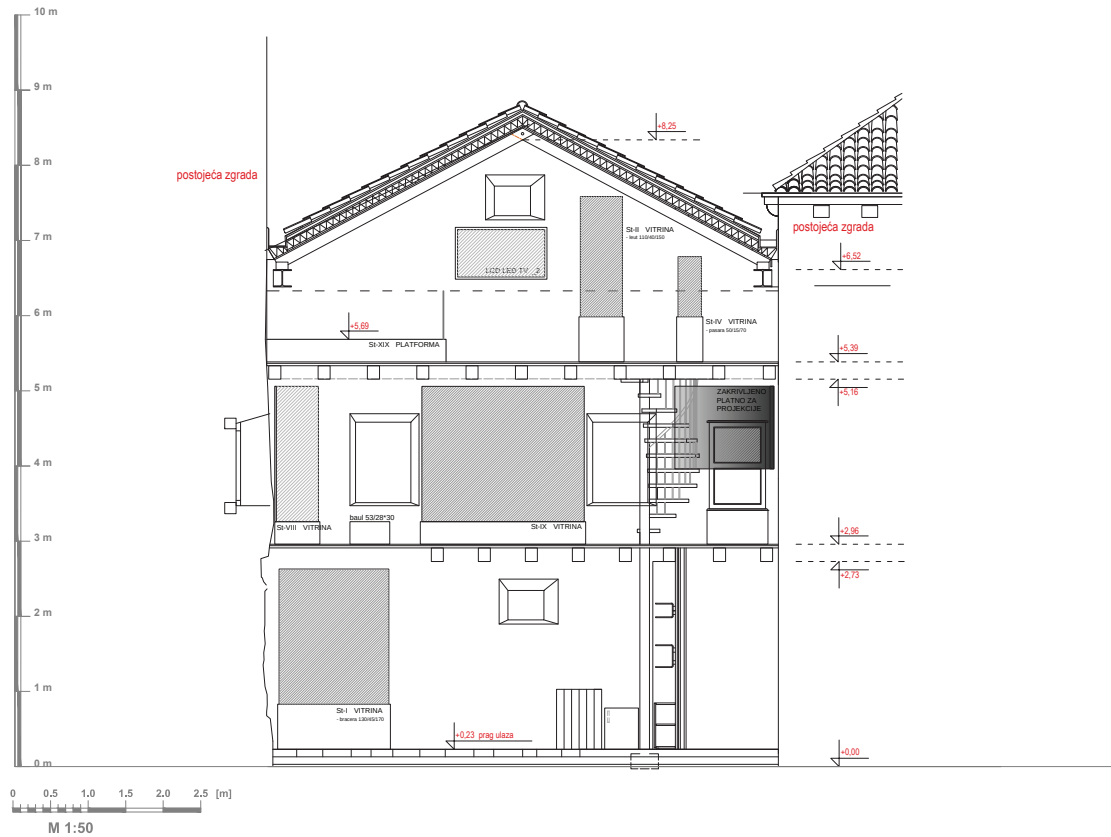

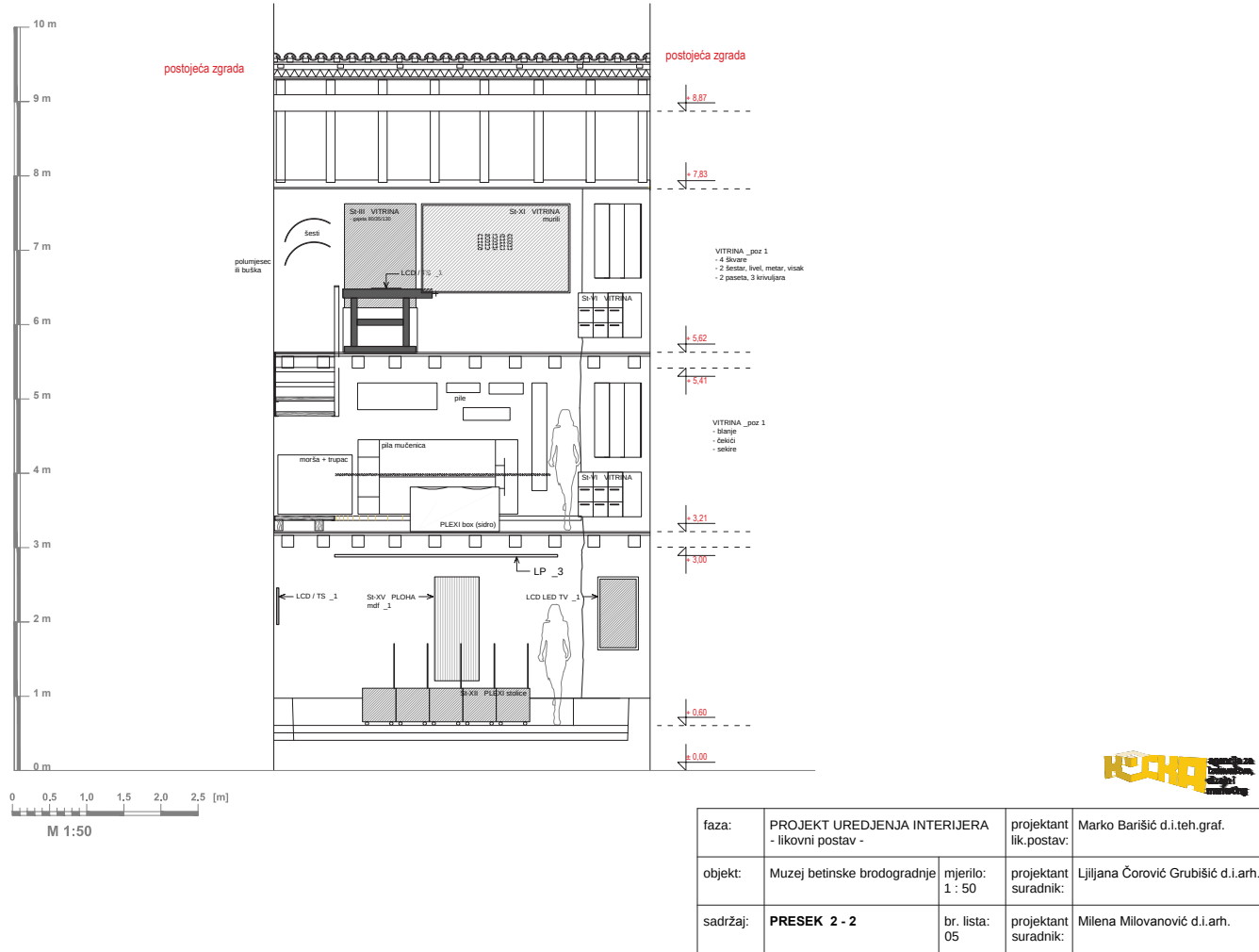

faza:	PROJEKT UREDJENJA INTERIJERA - likovni postav -	projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.	
objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 50	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
sadržaj:	PRESEK 1 - 1	br. lista: 04	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

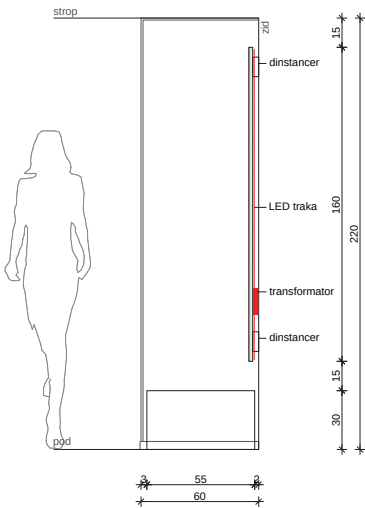
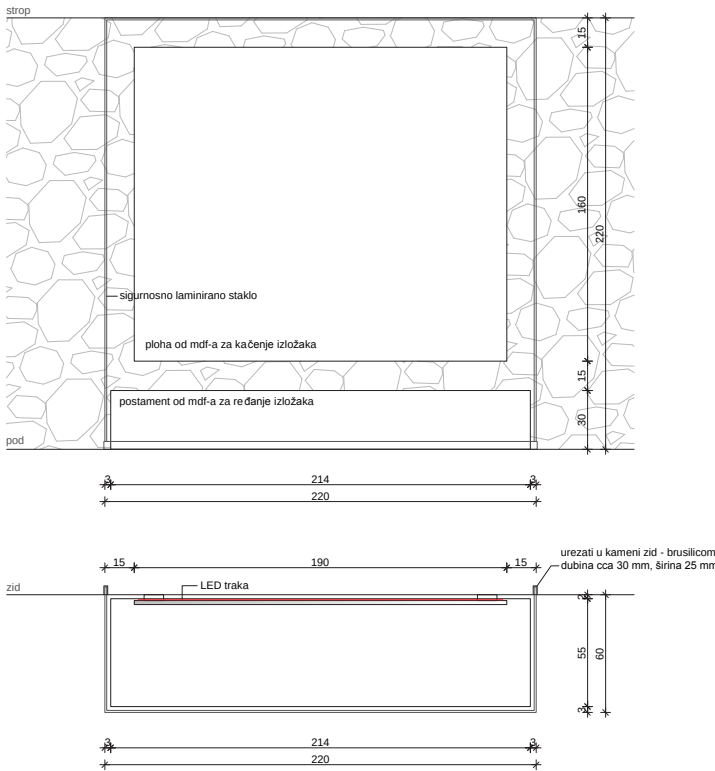
faza:	PROJEKT UREDJENJA INTERIJERA - likovni postav -		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 50	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
sadržaj:	PRESEK 2 - 2	br. lista: 05	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

faza:	PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>	projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
-------	---	---------------------------	-----------------------------

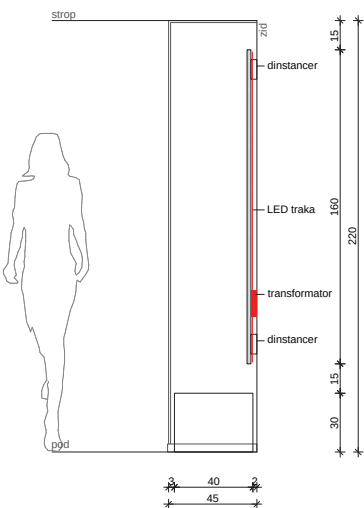
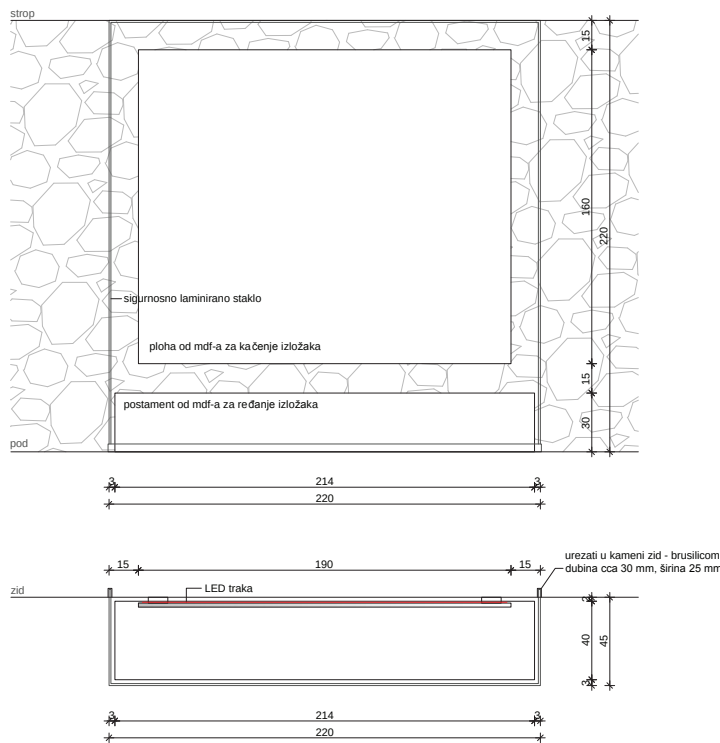

faza:	PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>	projektant lik. postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 20	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
sadržaj:	St-VII VIŠEĆA VITRINA - ladičar	br. lista: 13	Milena Milovanović d.i.arh.

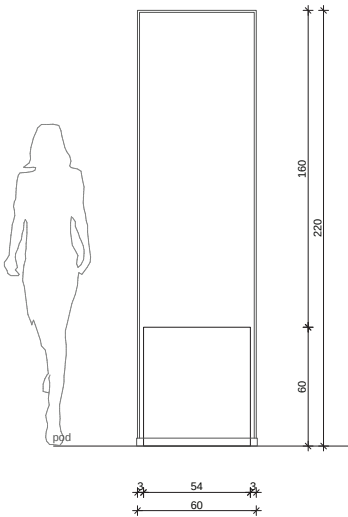
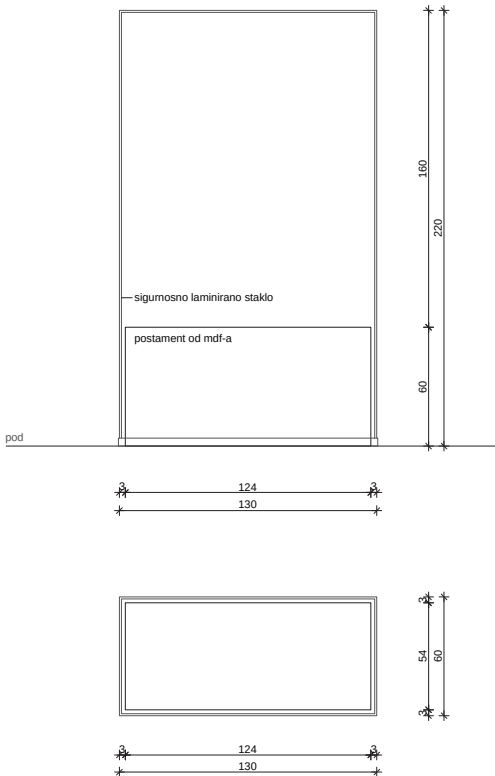
opis: **Samostojeća vitrina** - smještena u prostoriji "Etnološki dio" na 1. katu. Dimenzije vitrina 220x60x220cm. Vitrina je projektirana od postamenta, zidne plohe i staklenog zvona. Postament 214x55x30 cm i zidna ploha 190x2x160 cm izrađeni od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Zvono visine 220cm je od sigurnosno laminiranog stakla debljine 10mm sa tri strane. Zidna ploha se pomoću distancera kači na zid i time rešava problem neravnog zida. Ambijentalna LED rasvjeta je sa stražnje strane zidne plohe po cijelom obodu, transformator skriven iza plohe. Vitrina se radi iz dijelova prema crtežu. Ukupan broj komada 1.

faza:	PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>	projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 20	projektant suradnik:
sadržaj:	St-VIII SAMOSTOJEĆA VITRINA	br. lista: 14	projektant suradnik:

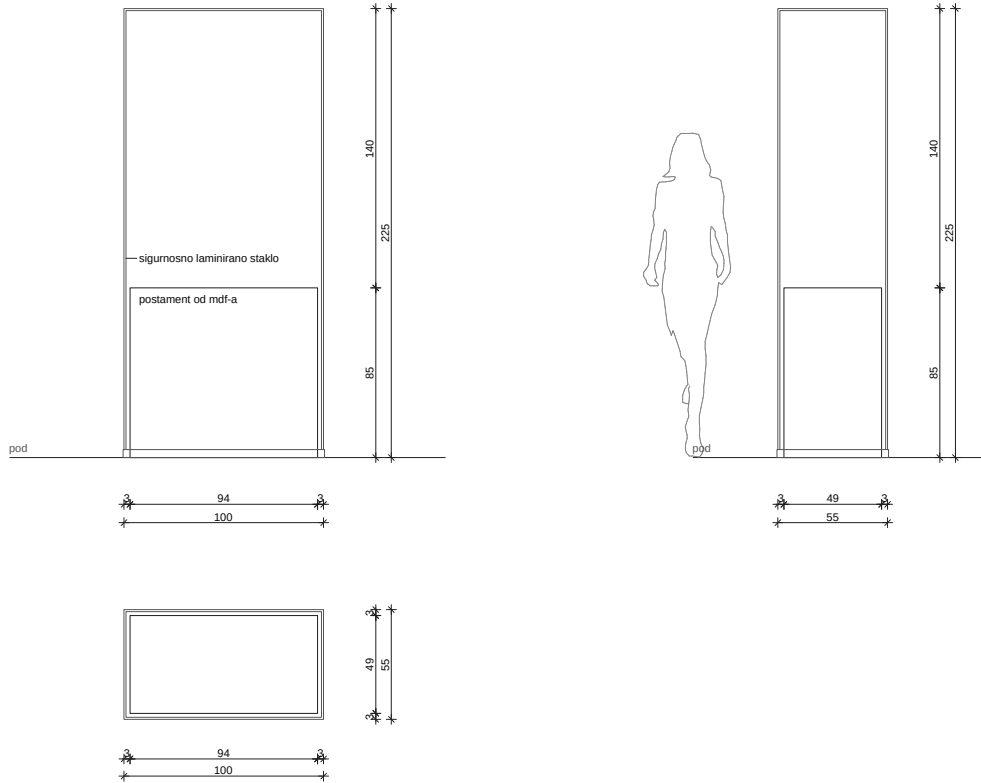

opis: **Samostojeća vitrina** - smještena u prostoriji "Etnološki dio" na 1. katu. Dimenzije vitrina 220x45x220cm. Vitrina je projektirana od postamenta, zidne plohe i staklenog zvona. Postament 214x40x30 cm i zidna ploha 190x2x160 cm izrađeni od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Zvono visine 220cm je od sigurnosno laminiranog stakla debljine 10mm sa tri strane. Zidna ploha se pomoću distancera kači na zid i time rešava problem neravnog zida. Ambijentalna LED rasvjeta je sa stražnje strane zidne plohe po cijelom obodu, transformator skriven iza plohe. Vitrina se radi iz dijelova prema crtežu. Ukupan broj komada 1.

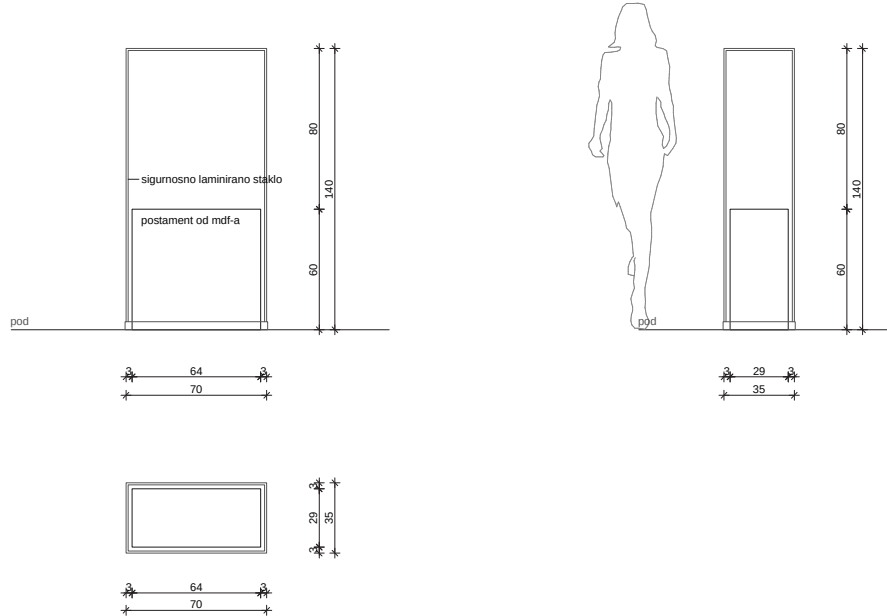
faza:	PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>	projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 20	projektant suradnik:
sadržaj:	St-IX SAMOSTOJEĆA VITRINA	br. lista: 15	projektant suradnik:

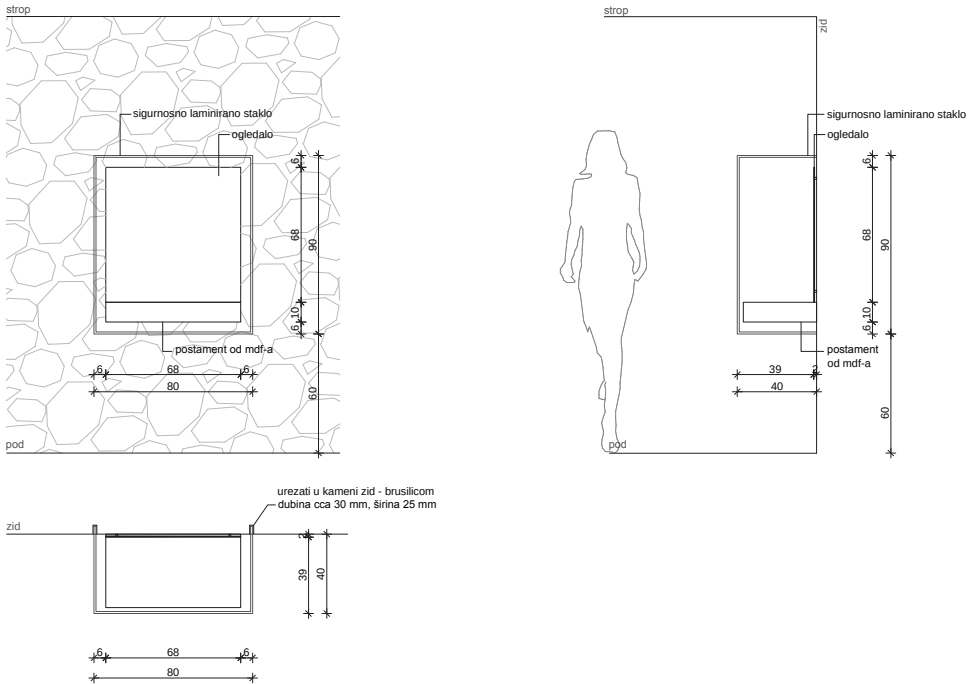
opis: Samostojeća vitrina - za izlaganje makete LEUTA - smještena u prostoriji "Etnološki dio" na 2. katu. Dimenzije vitrine 130x60x220cm. Vitrina je projektirana od postamenta i staklenog zvona. Postament 124x54x60 cm izrađen od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Zvono visine 220cm je od sigurnosno laminiranog stakla debljine 10mm pričvršćeno sigurnosnim vijcima. Baza tapecirana kemijski neutralnom tkaninom (lan). Predviđena LED rasvjeta unutar vitrine za osvetljenje izložaka. Transformator je skriven unutar postamenta. Ukupan broj komada 1.	faza:	PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 20	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-II SAMOSTOJEĆA VITRINA - leut	br. lista: 08	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

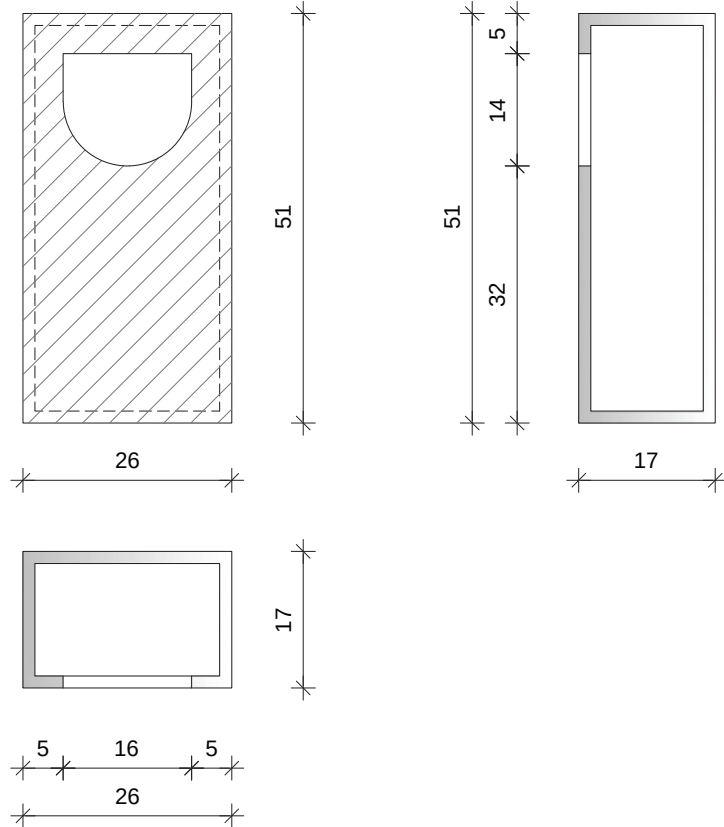
opis: Samostojeća vitrina - za izlaganje makete GAJETE - smještena u prostoriji "Brodograditeljski dio" na 2. katu. Dimenzije vitrina 100x55x225cm. Vitrina je projektirana od postamenta i staklenog zvona. Postament 94x46x85 cm izrađen od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Zvono visine 225cm je od sigurnosno laminiranog stakla debljine 10mm pričvršćeno sigurnosnim vijcima. Baza tapecirana kemijski neutralnom tkaninom (lan). Predviđena LED rasvjeta unutar vitrine za osvetljenje izložaka. Transformator je skriven unutar postamenta. Ukupan broj komada 1.	faza:	PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 20	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-III SAMOSTOJEĆA VITRINA - gajeta	br. lista: 09	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

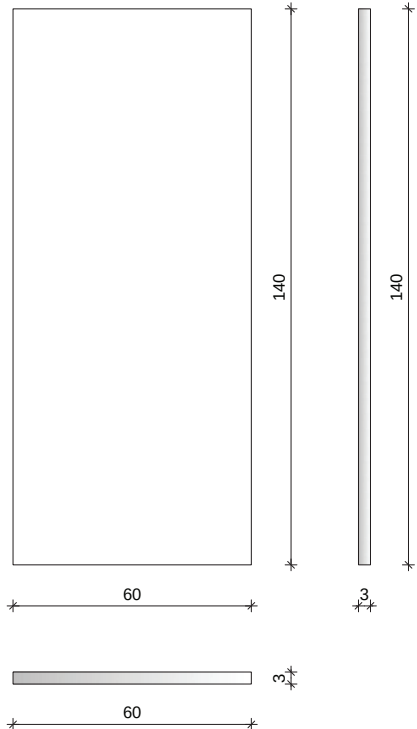
opis: Samostojeća vitrina - za izlaganje makete PASARE - smještena u prostoriji "Etnološki dio" na 2. katu. Dimenzije vitrina 70x35x140cm. Vitrina je projektirana od postamenta i staklenog zvona. Postament 164x29x60 cm izrađen od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Zvono visine 140cm je od sigurnosno laminiranog stakla debljine 10mm pričvršćeno sigurnosnim vijcima. Baza tapecirana kemijski neutralnom tkaninom (lan). Predviđena LED rasvjeta unutar vitrine za osvetljenje izložaka. Transformator je skriven unutar postamenta. Ukupan broj komada 1.	faza:	PROJEKT UREDENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 20	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-IV SAMOSTOJEĆA VITRINA - pasara	br. lista: 10	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

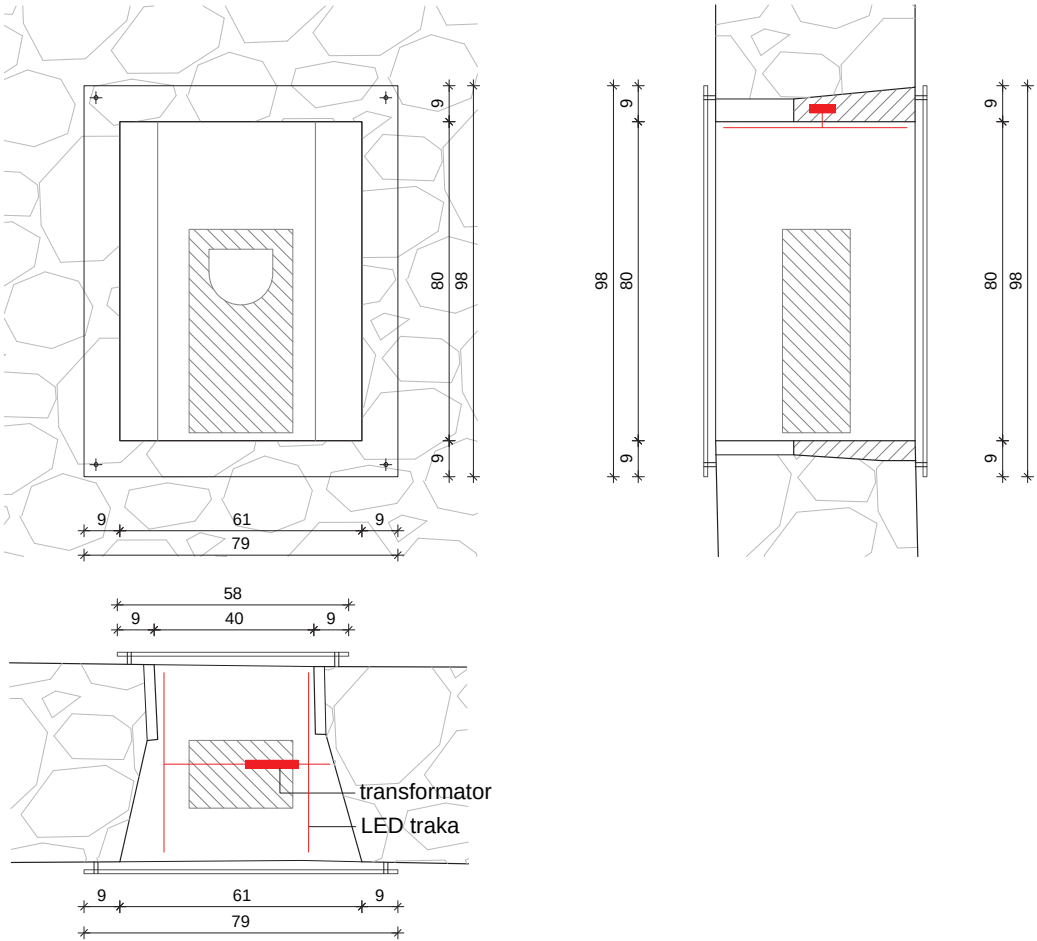
opis: Viseća vitrina - za izlaganje makete LADE - smještena na središnjoj lođi ispred prostorije "Brodograditeljski dio" na 1. katu. Dimenzije vitrina 80x40x90cm. Vitrina je projektirana od postamenta, staklenog zvona i ogledala. Postament 68x39x10 cm izrađen od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Zvono visine 90cm je od sigurnosno laminiranog stakla debljine 10mm pričvršćeno sigurnosnim vijcima. Baza tapecirana kemijski neutralnom tkaninom (lan). Ogledalo dimenzije 68x68 cm pričvršćeno za zid inox distancerima. Predviđena LED rasvjeta unutar vitrine za osvetljenje izložaka. Transformator je skriven unutar postamenta. Ukupan broj komada 1.	faza:	PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 20	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-V VISEĆA VITRINA - batana	br. lista: 11	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

opis: Škanjel - drvena stolica - Dimenzije stolice su 26x17x51cm. Izrađena od hrastovine završni lak premaz bez sjaja-mat. Stolica je namenjena kao izložak i kao pomoćna stolica za sedenje što je i bila njena sekundarna namena u primeni kod brodograditelja. Primarna namena je bila kao kutija za čuvanje alata. Ukupan broj komada 10.	faza:	PROJEKT UREDJENJA INTERIJERA - likovni postav -		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 5	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-XIV ŠKANJEL - drvena stolica	br. lista: 20	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

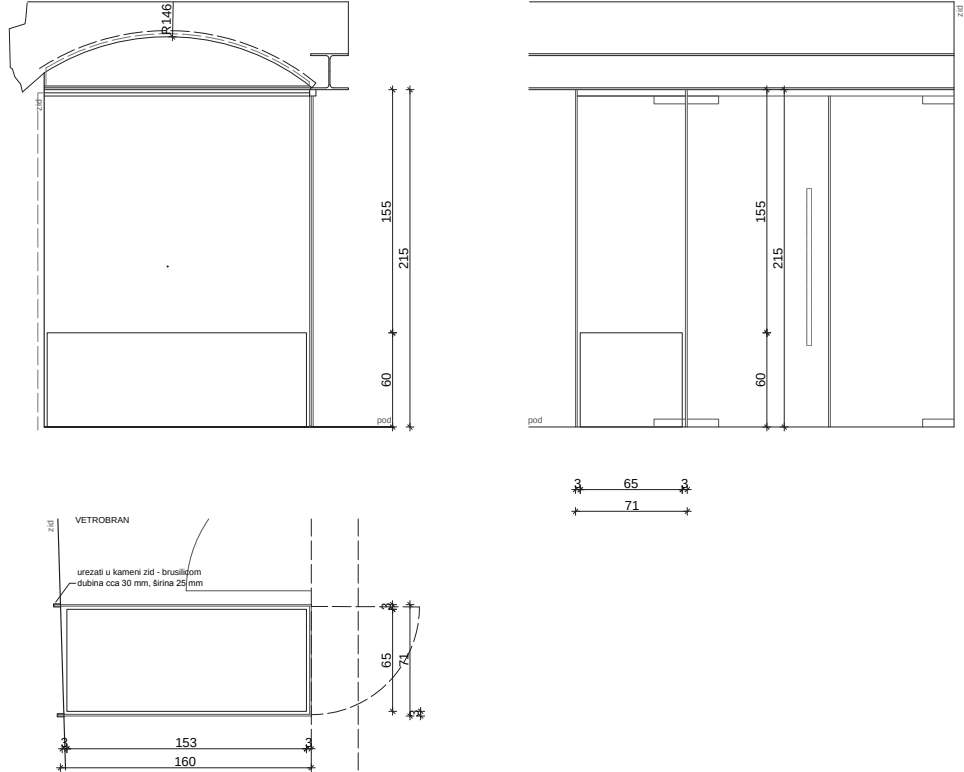

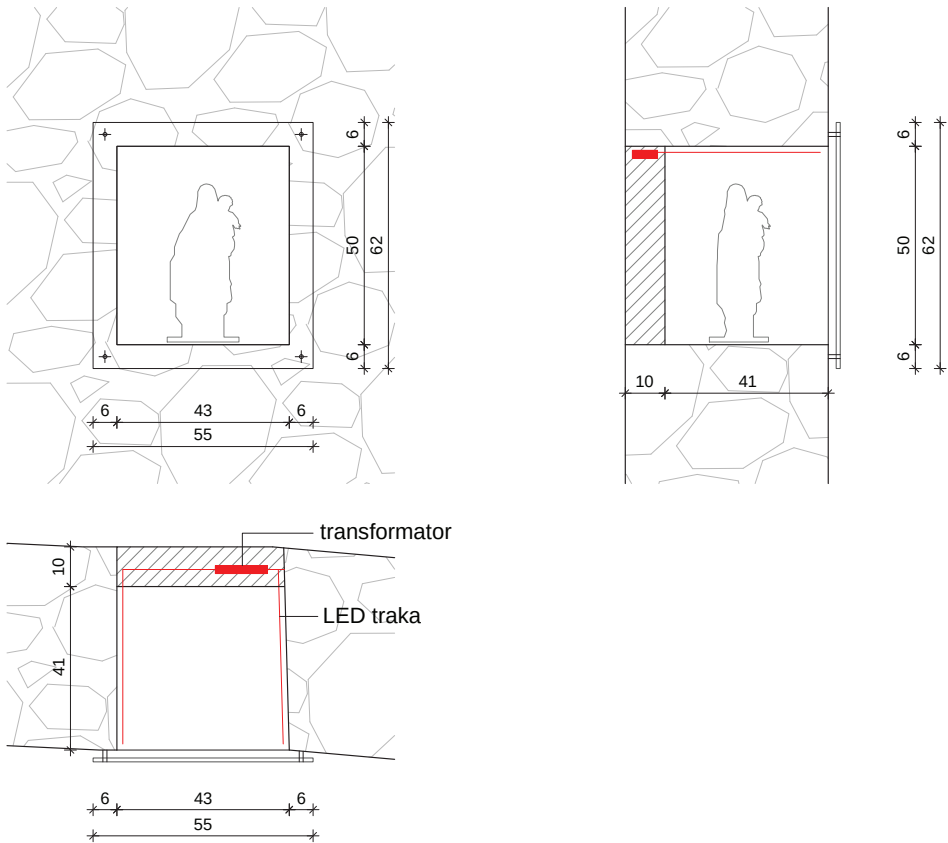
opis: Ploha - smještena u prostoriji "Multimedijalna soba" u prizemlju. Dimenzije 60x140 cm od MDF-a debljine 3cm. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Postaviti na visini 60cm od poda. Ukupan broj komada 2.	faza:	PROJEKT UREDJENJA INTERIJERA - likovni postav -		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 10	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-XV PLOHA	br. lista: 21	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

opis: Niša - škanjel - zatvaranje otvora u zidu za smještaj škanjela u prostoriji "Brodograditeljski dio" na 1. katu. Otvor ostakliti staklom sa obje strane. Sakla dimenzije 79x98 cm i 58x98 cm pričvršćena za zid inox distancerima. Izložak -škanjel- je osvijetljen LED rasvjetom (trakama). Transformator je skriven u zid.	faza:	PROJEKT UREDJENJA INTERIJERA - likovni postav -		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 10	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-XVIII NIŠA - škanjel	br. lista: 24	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

opis: Vitrina - za izlaganje makete BRACERA - je produžetak vjetrobranske stijene u prizemlju. Sastoji se od fiksnog dijela i pokretnog dijela - staklena vrata, tlocrtnih dimenzija 160x70 cm. Unutar staklene stijene je postament dimenzije 153x65x60 cm izrađen od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Baza tapecirana kemijski neutralnom tkaninom (lan). Predviđena LED rasvjeta unutar vitrine za osvetljenje izložaka. Transformator je skriven unutar postamenta. Ukupan broj komada 1.	faza:	PROJEKT UREDJENJA INTERIJERA - likovni postav -		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 25	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-I VITRINA - bracara	br. lista: 07	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

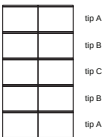
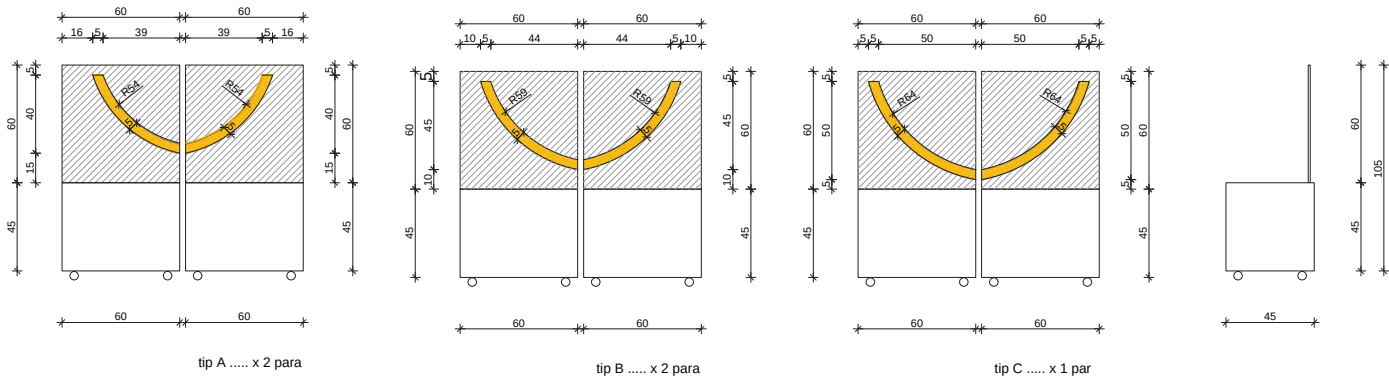

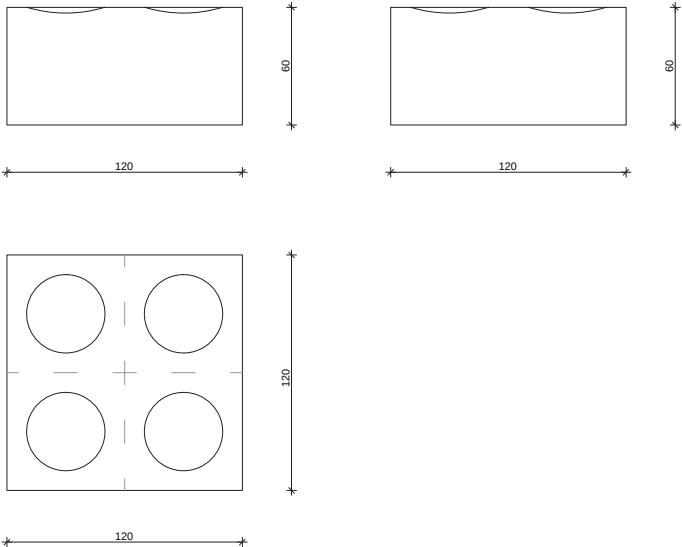
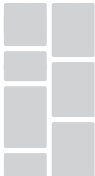
opis: Niša - kapelica - zatvaranje otvora u zidu za smještaj kipa Gospe u prizemlju. Stražnju stranu otvora zatvoriti kamenom, debljine 10-12 cm. Prednju stranu otvora ostakliti staklom 55x62 cm pričvršćenim za zid inox distancerima. Kip Gospe je osvijetljen LED rasvjetom (trakama). Transformator je skriven u zid.	faza:	PROJEKT UREDJENJA INTERIJERA - likovni postav -		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 10	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-XVII NIŠA - kapelica	br. lista: 23	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

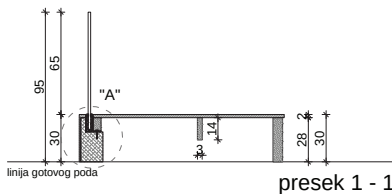
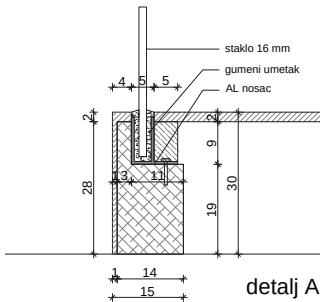
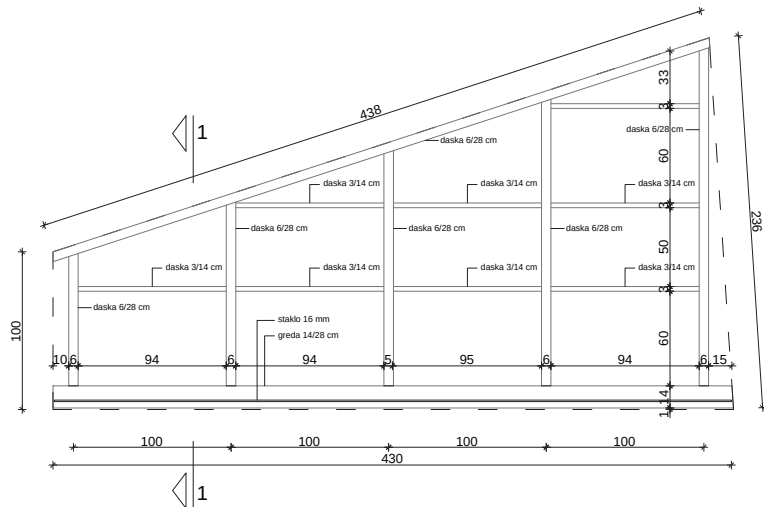
opis: Lutka za muzej - Muška i ženska lutka su smještene u prostoriji "Etnološki dio" na 1. katu. Lutke služe za prikaz narodne nošnje iz svakodnevnog života. Lutke su tipa "Figura Dekor" sa savitljivim rukama. Postavljene su na postolju dimenzija 50x40x10 cm od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Ukupan broj komada 1 par.	faza:	PROJEKT UREDJENJA INTERIJERA - likovni postav -		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 10	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-XVI LUTKA ZA MUZEJ	br. lista: 22	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

opis: Plexiglas stolice - tlocrtne dimenzije 60x45 cm i visine 105 cm grupirane i smještene u prostoriji "Multimedijalna soba" u prizemlju. Stolica je dizajnirana iz dva dijela: kutije i naslona. Kutiju dimenzije 60x45x45cm izraditi od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Naslon visine 60 cm je od termički oblikovanog plexiglasa debljine 10mm sa ugraviranim elementima prema detaljima. Predviđena LED rasvjeta unutar kutije koja bi svijetlila u pravcu plexiglas naslona. Stolice su sa po četiri točkica na kutiji. Stolice su osmišljene da grupirane, gravure u naslonu simuliraju rebra na brodu. Stolice se rade u tri tipa prema crtežu. Ukupan broj komada 10.	faza:	PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 20	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-XII PLEXIGLAS STOLICA	br. lista: 18	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

opis: Plexiglas kutija - tlocrtne dimenzije 120x120 cm i visine 60 cm smještena u prostoriji "Brodograditeljski dio" na 1. katu. Kutija je dizajnirana kao box u kome se izlaže sidro. Izrađena od termički oblikovanog plexiglasa debljine 10mm sa zaobljenim dijelom na gornjoj plohi na sva četiri ugla, što bi povremeno služilo za sjedenje. Ukupan broj komada 1.	faza:	PROJEKT UREĐENJA INTERIJERA - Likovni postav - <i>produkti</i>		projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
	objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 20	projektant suradnik:	Ljiljana Čorović Grubišić d.i.arh.
	sadržaj:	St-XIII PLEXIGLAS KUTIJA	br. lista: 19	projektant suradnik:	Milena Milovanović d.i.arh.

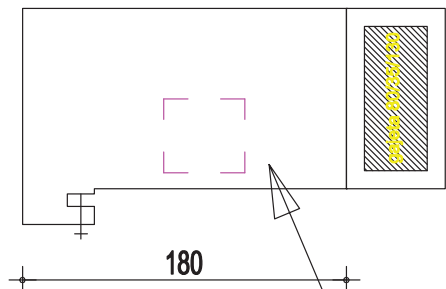
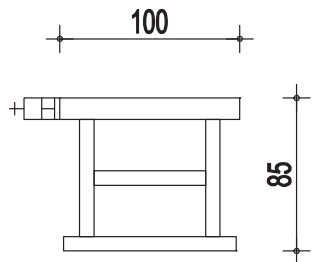
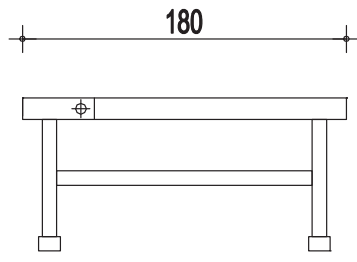
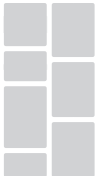
presek 1 - 1

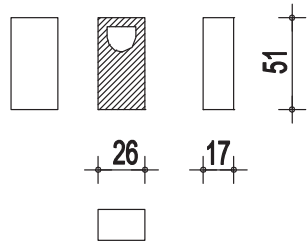
Detalj konstrukcije platforme - Potkonstrukcija se nalazi u prostoriji "Etnološki dio" na 2. katu. Služi za smeštaj izložaka. Raditi od nosećih dasaka dimenzije 6/28 cm i dasaka za ukrućenje 3/14 cm. Završnu oblogu raditi od MDF-a sa spojevima pod 45° tretiran temeljnim premazom. Završni lak premaz u RAL 9001 sa visokim sjajem. Medijapan je debljine 2 cm osim na prednjoj strani gde je 1 cm debljine. Ograda je od stakla debljine 16mm u GLASS U - sistemu

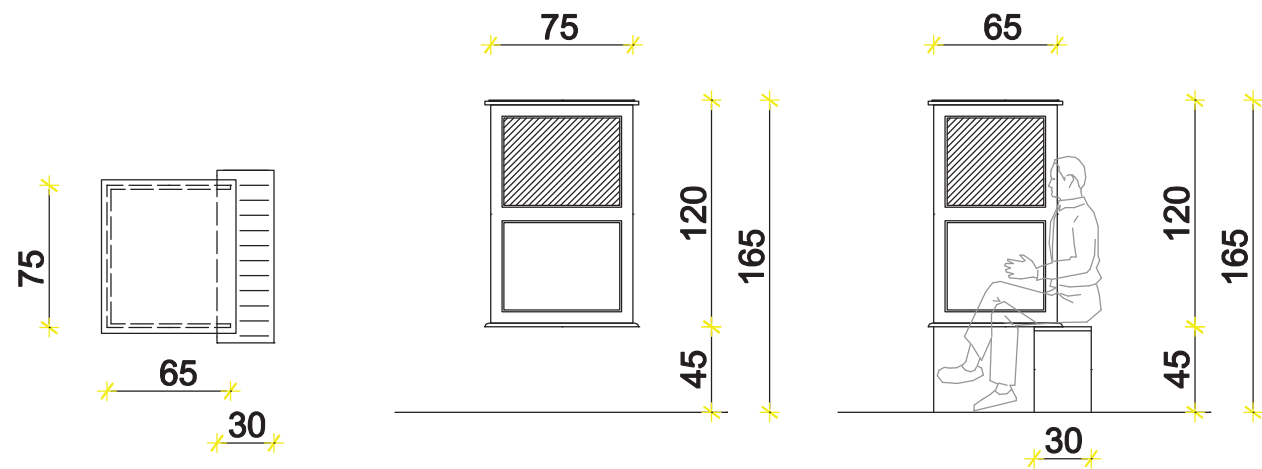
NAPOMENA: * mere proveriti na licu mesta
* detalje razraditi u dogovoru sa projektantom

faza:	PROJEKT UREDJENJA INTERIJERA - likovni postav -	projektant lik.postav:	Marko Barišić d.i.teh.graf.
objekt:	Muzej betinske brodogradnje	mjerilo: 1 : 25	projektant suradnik:
sadržaj:	St-XIX DETALJ PLATFORME	br. lista: 25	projektant suradnik:

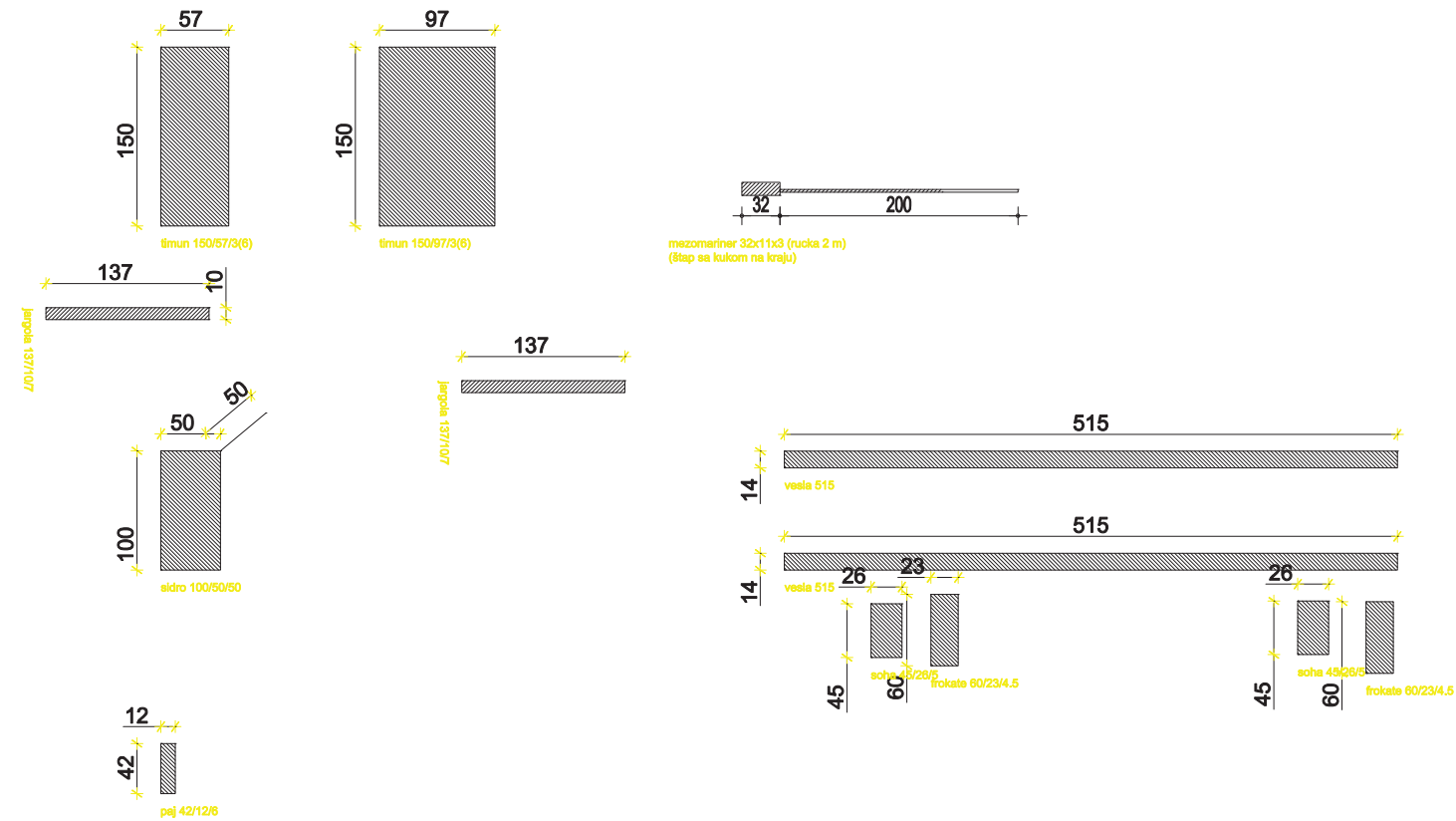
dimenzije TS

KABINA na palubi leuta
 - projekcija pokretnih slika-mali LCD sreen 10" u kutiji
 - ugradbeni zvučnik

BRODSKA ARMA

TROŠKOVNIK ZA OBRADU I KOMPLETIRANJE EKSPONATA
STALNOG POSTAVA MUZEJA BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

1.) Čišćenje, restauracija i konzervacija predmeta iz Muzeja betinske drvene brodogradnje	40.000,00 kn
2.) Izrada instalacije jarbola i lantine s pripadajućom opremom	10.500,00 kn
3.) Izrada izložbene opreme za upravljanje brodom	17.200,00 kn
4.) Izrada replike brodske kabine	12.000,00 kn
5.) Izrada argana (vitlo za istezanje broda na suho)	22.367,00 kn
6.) Izrada replike barjaka bratovštine sv. Josipa	15.000,00 kn
7.) Izrada kipa sv. Josipa s malim Isusom	3.500,00 kn
8.) Izrada maketa tradicijskih brodova betinske drvene brodogradnje	72.500,00 kn
SVEUKUPNO:	193.067,00kn

* DETALJAN TROŠKOVNIK PREDAN NA NATJEČAJ ZA DODJELU SREDSTAVA MINISTARSTVA KULTURE RUJAN, 2014.

TROŠKOVNIK PLANIRANIH RADOVA UREĐENJA
STALNOG POSTAVA MUZEJA BRODOGRADNJE U BETINI

REKAPITULACIJA:

1.) IZRADA I NABAVKA NAMJEŠTAJA	541.064,38 kn
2.) NABAVA RASVJETNIH TIJELA	19.900,00 kn
3.) RAZNI RADOVI	31.650,00 kn
4.) NABAVA I UGRADNJA MULTIMEDIJE	732.900,00 kn
5.) NEPREDVIĐENI RADOVI (5% ukupne cijene)	66.275,00 kn
UKUPNO KUNA bez PDV-a:	1.391.789,38 kn
UKUPNO KUNA sa PDV-om:	1.739.736,73 kn

* DETALJAN TROŠKOVNIK PREDAN NA NATJEČAJ ZA DODJELU SREDSTAVA MINISTARSTVA KULTURE RUJAN, 2014.

VIZUALNI IDENTITET MUZEJA BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

• **Vizija i ideja** / Muzej betinske drvene brodogradnje je jedinstvena prilika da se tradicija koja postoji u Betini kulturno i turistički valorizira i predstavi na suvremen i vizualno ugodan i atraktivan način. Tradicija brodogradnje postoji i u drugim mjestima u Hrvatskoj te je zadatak koji smo predstavili pred sebe bio prezentirati, odnosno, dokazati majstorstvo starih kalafata, obrta koji su ‘živili’ za i uz brodogradnju (kovači, užari, krojači,...) na tom specifičnom području.

• **Vizualni identitet** / Na temelju ideje koja nas je vodila u stvaranju došli smo do zaključka da je ‘ono nešto’ što je bilo izvorno i/ili prilagođeno za specifično područje SAM NAČIN RAČUNANJA I PRERAČUNAVANJA omjera i zakrivljenosti rebara svakog broda. Postojale su šablone (buška) s kojih bi se prenosilom (daščica) uzimali omjeri i prenosili na univerzalne modele rebara (šest), te bi se tako dobile mjere i krivulje koje su služile za preciznu izradu svakog pojedinog rebra broda (gajete, leuta, ...). To dragocjeno znanje su posjedovali samo glavni meštri i bili su tajna zanata koja bi se prenosila na nasljednika koji se dokazao da može preuzeti tradiciju brodogradnje u pojedinom obiteljskom škveru.

• **Logotip** / Za specifični detalj uzeli smo DAŠČICU, PRENOSILO ili MURIL koja su doslovno 2 jeftina komadića drva (daščice) ali u stvarnosti su predstavljali ‘algoritam’ ili prvi računar kojima su se definirali zakrivljenost, izbačaj i dimenzije svakog rebra budućeg broda. Dakle, ti komadići drva su bili nezamjenjivi i ‘čuvali’ su svo znanje i majstorstvo izrade drvenog broda ondašnjih meštara zanata. Font je izabran kako bi simulirao šablone (pozitiv) preko kojih su se bojom oslikavala imena brodova.

- **Znak** / Dvije stilizirane daščice koje idu u paru su prezentirani u negativu na kvadratnoj podlozi sa simuliranim oznakama (zabilješkama) koje su bile urezane ili ucrtane u pravim prenosilima.

MUZEJ BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

- **Font** / Jednostavna tipografija kroz Archive Regular font koja predstavlja polutehnička slova koja se lako prenose 'prebojavanjem' kidane šablone na oplatu broda

- **Logotip (A-skraćeni)** / Prva slova ključnih riječi iz naziva zbirke: Muzej Betinske Drvene Brodogradnje prezentirana su posebno uz osnovni znak kao sastavni dio osnovnog fonta (slovni znak) a tako i samog imena i biti Muzeja.

U pozadini je dodan kao arhaični detalj s buške koja je funkcionirala u kombinaciji sa znakom (murilima) u stvarnosti i prezentira njihovu korelaciju u sjecištima oznaka (nije u stvarnom omjeru).

M BDB

- **Logotip (B-puni)** / Klasična kombinacija znaka i fonta s punim nazivom koji je pogodan za primjenu na službenim dokumentima, memorandumima,...

**MUZEJ
BETINSKE
DRVENE
BRODOGRADNJE**

MUZEJ M BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

• Boje logotipa

maritimno plava

PANTONE DS 201-1C

boja zastave

PANTONE DS 127-2C

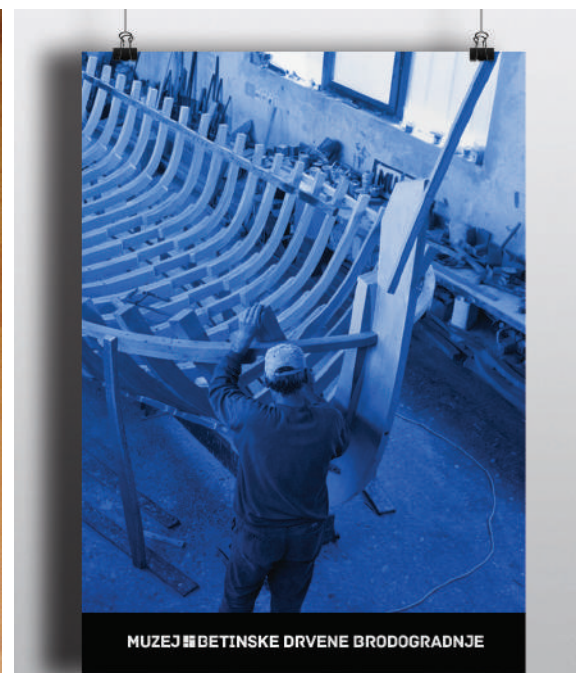

boja zastave II

PANTONE DS 76-6C

• Zastava bratovštine sv. Josipa

DRVENI BROD U SLUŽBI OČUVANJA BETINSKIH OBIČAJA I TRADICIJE

A Fenomen odlazaka brodom na posljednji ispraćaj vezuje se uz ljude vezane uz brodove - brodograditelje, ribare, Kurnatare.

B Prva regata drvenih brodova s latinskim jedrom u Betini održana je 2002. godine. Organizator je bila Turistička zajednica mjesta Betina. Danas regate vodi Udruga Betinska gajeta 1740. U regati sudjeluje u prosjeku 55 brodova (od kojih je 40 gajeta, ostalo su lađe, kaići i leuti). Regata "Za dušu i tilo" održava se u nedjelju najbližu blagdanu Velike Gospe.

C Dolazak brodom po mladu je stari običaj i bio je uobičajen za razdoblje prije široke upotrebe automobila. Dolazak svatova brodom bio je neizostavan dio ceremonije kad su ženik ili nevjesta bili iz drugog sela (sredinom 20. stoljeća brodom su išli kod matičara u Tisno samo oni koji nisu imali auto). Brod se kitio iznimno za pirovanje na način da bi se opasao konopom i u njega se zatakle grane mirte, lovora ili nekog drugog raslinja. Na jarbol su se dizale jabuke, pletene bičve, kolači i zastava. Zadnjih godina nije rijetkost da svatovi idu brodovima po mladu. To se više ne radi iz potrebe, već zbog pridavanja značaja drvenom brodu.

PREZENTACIJA BUDUĆEG POSTAVA MUZEJA BETINSKE DRVENE BRODOGRADNJE

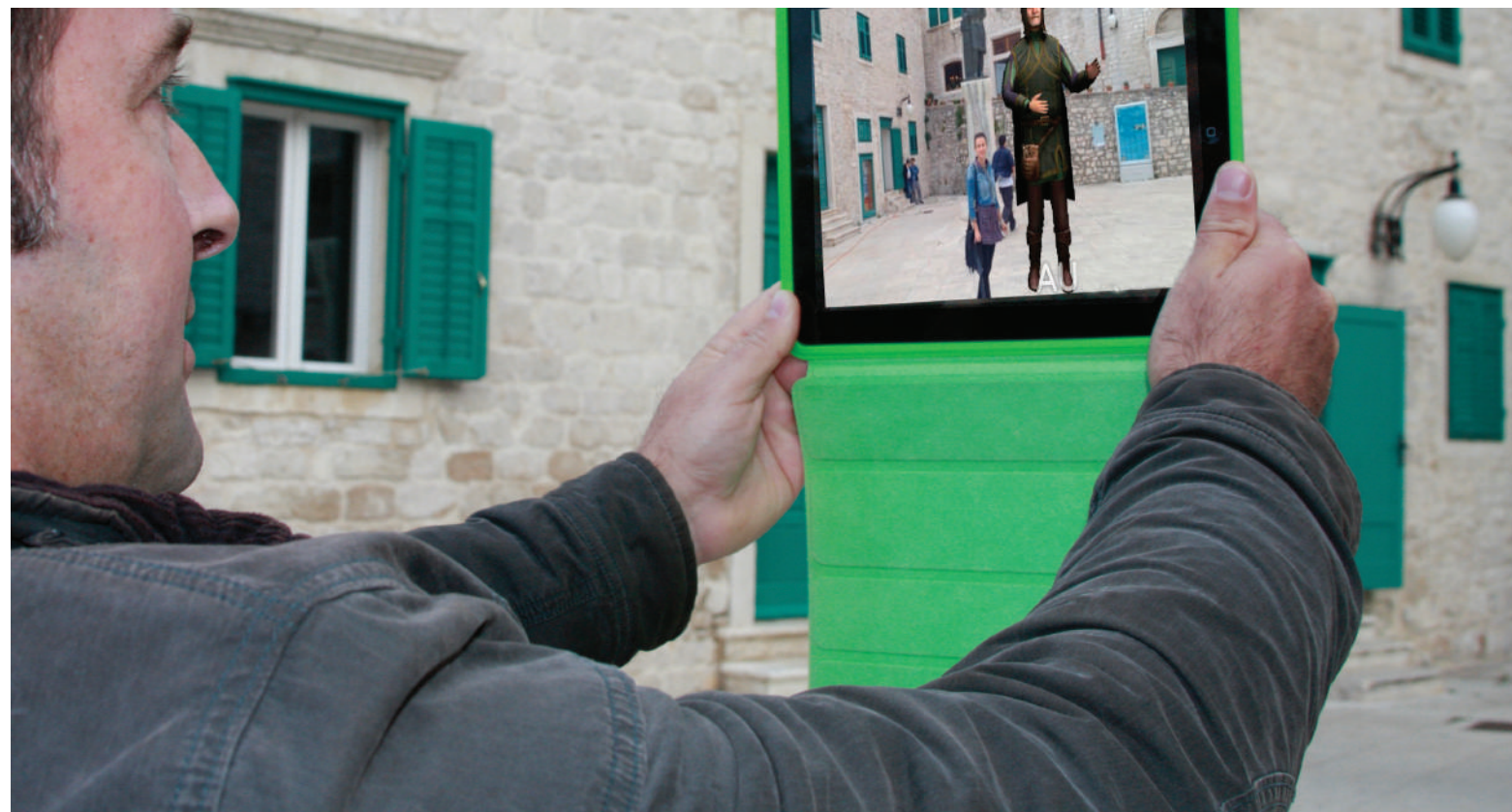
U sklopu manifestacije Dani latinskog idra, u četvrtak 25. rujna 2014. održana je prezentacija budućeg postava Muzeja betinske drvene brodogradnje, u kino sali društvenog doma u Betini. Izlagači su bili predsjednik udruge Betinska gajeta 1740 Đenko Šandrić, voditelj Etnografskog odjela Muzeja Grada Šibenika Jadran Kale, privremena ravnateljica Muzeja betinske drvene brodogradnje Kate Šikić Čubrić i autor likovnog postava i vizualnog identiteta Muzeja betinske drvene brodogradnje Marko Barišić.

Na prezentaciji su predstavljene lokalne civilne inicijative kroz prošlost koje su imale za cilj osnivanje Muzeja brodogradnje. Prezentirani su predmeti koji će se nalaziti u stalnom postavu budućeg Muzeja i prikazane 3D simulacije izložbenih prostorija.

Izlagači su istaknuli važnost budućeg Muzeja u društvenim, kulturnim i turističkim aspektima za stanovnike Betine i šireg područja, te odgovarali na brojna pitanje i komentare.

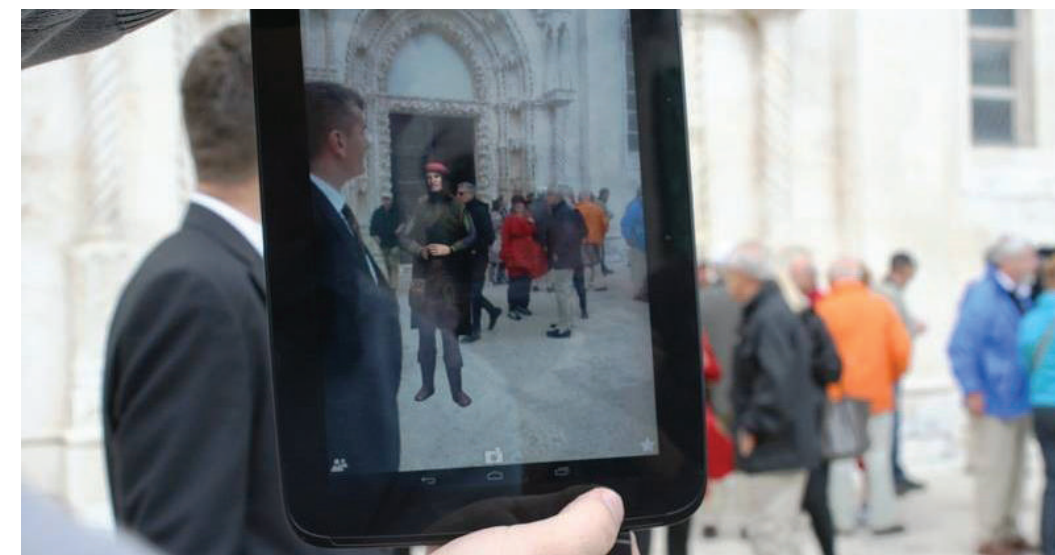

‘VIRTUALNA STVARNOST’ NOVE TEHNOLOGIJE U MBDB

Na primjeru virtualnog Jurja Dalmatinca koji je prezentiran u gradu Šibeniku 2013. godine (ostvario je zavidan uspjeh dobivši svjetsku nagradu koju dodjeljuje Svjetska turistička organizacija u najzahtjevnijoj kategoriji - inovacije u istraživanju i tehnologiji) možemo pokazati način na koji će ta tehnologija biti prezentirana u Muzeju. Virtualni drveni brod gajeta će biti

dostupan za pregledavanje preko pametnih telefona i tableta u samom Muzeju u unutrašnjem dvorištu i to iz žablje perspektive (prizemlje), an face (sa lođe) i iz ptičje perspektive (s balkona etnološke prostorije). Ista tehnika će biti primijenjena na ulaznim kartama koje će posjetitelji ponjeti sa sobom i tako biti u mogućnosti pregledavati virtualni 3D brod u svom domu.

IZRADA DOKUMENTARCA S IZVORNIM SUGOVORNICIMA

FOTOGRAFIRANJE 'TIMELAPSE' IZRADE DRVENOG BRODA

132

133

REIZDANJE RJEČNIKA BETINSKE BRODOGRADNJE

Prijedlozi buduće
naslovnice.

NEMATERIJALNO KULTURNO DOBRO ‘UMIJEĆE GRADNJE BETINSKE GAJETE’

Izrada prijavnice prema
Ministarstvu kulture.

Prilozi:

Arhitektonski projekt - ovjeren

Troškovnik unutarnje uređenja muzeja

Troškovnik za obradu i kompletiranje eksponata

RECENZIJJA muzeološke koncepcije Muzeja betinske drvene brodogradnje s idejnim i izvedbenim projektom likovnog postava

glavni urednik publikacije: Ivan Klarin

opseg publikacije: 137 stranica uključujući slijedede priloge: arhitektonski projekt, troškovnik unutarnjeg uređenja, troškovnik za obradu i kompletiranje eksponata

Autori muzeološke koncepcije:

voditelj:

- dr. sc. Jadran Kale, doc. / dipl. etnol. (voditelj Etnografskog odjela Muzeja Grada Šibenika i Odjel za etnologiju i kulturnu antropologiju Sveučilišta u Zadru)

autorski tim:

- Kate Šikić Čubrić, prof. / dipl. etnol. (privremena ravnateljica Muzeja betinske drvene brodogradnje)

- ing. Đenko Šandrić (umirovljeni kapetan Duge plovidbe, Udruga “Betinska gajeta 1740.”)

- Marija Krnčević Rak, prof. / dipl. etnol. (Etnografski odjel Muzeja Grada Šibenika)

Pismeni prikaz koji slijedi podrazumijeva kritičko-analitički osvrt i završnu procjenu uspješnosti prijedloga muzeološkog programa / koncepta stalnog postava (i djelomično pridruženih dodatnih aktivnosti) “Muzeja betinske drvene brodogradnje” koji je planiran u mjestu Betina, Opdina Tisno (otok Murter).

Prikaz je izrađen na osnovu:

a) dostavljenog dokumenta muzeološkog koncepta (prvog stalnog postava muzeja pod nazivom “Muzeološka koncepcija Muzeja betinske drvene brodogradnje s idejnim i izvedbenim projektom likovnog postava” kojeg je izradio ranije navedeni autorski tim u suradnji s nizom relevantnih suradnika (voditelj cjelokupnog projekta: Ivan Klarin; stručni suradnici:

Marko Barišić, Jelena Devčić, Tomislav Krajina, Ljiljana Čorović Grubišić, Milena Milanović, Damir Lasinović, Dane Sekso) izravno upudjenih u problematiku interpretacije drvene brodogradnje, ali jednako tako i interpretaciju zadanog prostora i povezane mu baštine, te

b) stručne studijske posjete samom lokalitetu bududeg muzeja realizirane 16. siječnja 2015. godine, a ostvarene uz asistenciju i dodatna pojašnjenja privremene ravnateljice Muzeja betinske drvene brodogradnje, kolegice Kate Šikić Čubrić. Tokom stručne studijske posjete ostvaren je uvid u dodatnu dokumentaciju (konzervatorska studija) uključujući priliku za kratku diskusiju sa izvođačima radova na samom objektu, zatim obilazak dijela okolnog prostora muzeja koji su idejno u njega uključeni uz kratke razgovore s dionicima (tj. lokalnim brodograditeljima) te dodatne konzultacije oko planova i potencijalnih bududih aktivnosti muzeja s privremenom ravnateljicom.

ANALIZA

I prije same analize sadržaja predloženog programa/koncepta Muzeja vrijedi istaknuti da je iz samog dokumenta (što je potvrđeno i tokom studijske posjete) razvidno da je kreiranju novog muzeja pristupljeno vrlo studiozno i u skladu sa suvremenim muzeološkim standardima što je vidljivo ved na samim uvodnim stranicama jer je u planiranje povrh autora koncepcije od početka uključen i niz lokalnih dionika = stručnih suradnika, zainteresiranih predstavnika lokalne zajednice (nositelja tradicije), ali jednako tako i jasno izraženog uključivanja u planiranje predstavnika lokalne vlasti (glavni urednici dokumenta) te turističkih i inih zainteresiranih zajednica.

Sasvim precizno mogude je izdvojiti barem pet elementa u kojima “Muzeološka koncepcije Muzeja betinske drvene brodogradnje s idejnim i izvedbenim projektom likovnog postava” ukazuje na prakse koje bi, preporučljivo s naše strane, trebale biti slijeđene kod niza drugih muzejskih projekata, osobito onih od lokalnog/regionalnog značenja:

1) jasno prepoznavanje lokalnih vrijednosti (ovdje drvena brodogradnja) koje su specifične za sasvim određeno područje/mjesto i time formiraju osobiti razlikovni faktor važan

za osnaživanje lokalnog identiteta, ali i za (lokalnu) baštinsko-kulturno-turističku ponudu. Vještina izgradnje drvenih brodova, kao osobita karakteristika stanovnika Betine nesumnjivo je dio nematerijalne baštine lokalnog kraja, zatim Republike Hrvatske, ali mogude i potencijalni kandidat za listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva (UNESCO). Potonje spominjemo bez namjere da ulazimo ovdje u daljnju i dugu raspravu (posebice glede UNESCO-a) ved tek da spomenemo mogućnosti i ukažemo kako je takav razvoj moguć upravo, i ponajprije prepoznavanjem vrijednosti na lokalnoj razini koje su smisleno interpretirane, ovdje jasnom namjerom potrebe realizacije Muzeja betinske drvene brodogradnje;

2) naglašena orijentacija prema, te svjesno uključivanje u planiranje i realizaciju prezentacije nematerijalne baštine od strane/putem lokalne zajednice (tj. stvarnih dionika adresirane baštine) nije toliko nepoznata praksa no još uvijek, čini

nam se i prečesto, izostaje u planiranju ili obnovi sadržaja i aktivnosti muzeoloških institucija u našem kontekstu, ili su tek uvrštene na deklarativnoj razini. Sukladno analiziranim dokumentima i razgovoru s privremenom ravnateljicom, Muzej betinske drvene brodogradnje po tom pitanju ima jasan i nedvosmislen stav da je lokalna zajednica/lokalni dionici ključ uspjeha bududeg muzeja što je iznimno pohvalno. Time su postavljeni temelji da značajnu snagu muzeološki koncept ostvari na idejama proizašlim iz prakse eko-muzeja i ekomuzeologije vješto ih ispreplićući s principima suvremenih regionalnih i/ili zavičajnih muzeja;

3) ved donekle spomenuti iznimno studiozni pristup osmišljavanju muzeoloških sadržaja i mogućih aktivnosti muzeja reflektiran kroz uključen autorski tim, niz stručnih suradnika ali jednako tome i lokalnih dionika vlasti koji jasno podržavaju izvedbu projekta za uspjeh bilo kojeg projekta od izuzete je važnosti;

4) donekle povezano s prethodnom točkom, no ovdje na razini iznimno ozbiljnog i stručnog pristupa u smislu uvažavanja važnosti i relevantnosti načina na koji je oblikovan sam materijal muzeološkog prijedloga/koncepcije. Sasvim konkretno ovdje se ne samo tekstualnom sadržaju i priloženim ilustracijama (što je svakako očekivano), ved i sveukupnom grafičkom rješenju samog dokumenta pristupilo iznimno seriozno na način da sama muzeološka koncepcija (tj. prijedlog iste) može biti tiskana kao vrlo atraktivan ‘uvodni vodič’ bududeg muzeja, postupak koji je za svaku pohvalu i rado bi ga i češde viđali u kontekstu razrade muzeoloških koncepcija;

5) završno u ovom dijelu vrijedi istaknuti potencijale koje Muzej betinske drvene brodogradnje nudi osobito glede suradnje s turističkim sektorom, i unaprjeđenjem baštinsko-kulturno-turističke ponude. Premda priložena muzeološka koncepcija napominje ‘brandiranje’ i razvoj destinacije ona, po našem skromnom mišljenju, možda i ne stavlja dovoljno naglasaka na navedeno posebice kada je u pitanju razvoj tzv. vansezonske ponude. Ipak iz razgovora s privremenom voditeljicom muzeja jasno je da su ovi potencijali važan segment djelovanja bududeg muzeja. U tom smislu ovdje s naše strane tek naglašavamo da ova dimenzija ne smije biti ispuštena ili u kasnijem periodu realizacije i rada Muzeja podređena isključivo ‘ljetnom radnom režimu’ i interesima prisutnim tokom glavne turističke sezone.

Sumirajući sve navedeno iskreno vjerujemo da Muzej betinske drvene brodogradnje ima iznimne potencijale ne samo u pravcu interpretacije i prezentacije jednog specifičnog segmenta nematerijalna baštine ved i mogućnosti da, uz pretpostavku kvalitetno upravljanog procesa, postane istinski pokretač novog razvoja mjesta i šire regije utemeljene na ideji osmišljenog upravljanja baštinom uključujući i ideje na baštini utemeljenog poduzetništva.

Sam, primarno analizirani dokument (“Muzeološke koncepcije Muzeja betinske drvene brodogradnje s idejnim i izvedbenim projektom likovnog postava”), sastoji se od slijededih radno-sadržajnih cjelina:

- Uvod
- Elaborat uređenja Muzeja betinske drvene brodogradnje
- Idejni projekt likovnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje
- Izvedbeni projekt likovnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje
- Dizajn likovnog postava, prostornog uređenja i grafičkih rješenja u službi usmjeravanja pozornosti posjetitelja
- Projekt uređenja interijera, arhitektonska podloga i troškovnici
- Vizualni identitet Muzeja betinske drvene brodogradnje
- Drveni brod u službi očuvanja betinskih običaja i tradicije
- Prezentacija bududeg postava Muzeja betinske drvene brodogradnje
- ‘Virtualna stvarnost’ - Nove tehnologije u MBDB
- Izrada dokumentarca s izvornim sugovornicima
- Fotografiranje ‘timelaps’ izrade drvenog broda
- Reizdanje rječnika betinske brodogradnje
- Nematerijalno kulturno dobro ‘Umijede gradnje betinske gajete’

Ved kratkom analizom materijala sasvim je izvjesno kako ve-

liku vedinu baštinskih potencijala koje nudi vještina drvene brodogradnje u Betini autori priložene muzeološke koncepcije pravilno raspoznaju. Isto je, razmotrimo li poglavlja detaljnije, vidljivo ved u uvodnim segmentima ali jednako tako i dalje u tekstu, premda ponekad uz povremenu potrebu postavljanja pitanja ili sugestija koje su u ovoj recenziji i navedene.

Uvodni dio (str. 9) kratko je obradnje predstavnika lokalne zajednice (načelnika općine Tisno gdina. Ivana Klarina) potencijalnom čitatelju. Premda bi ovaj dio u recenziji lako mogli preskočiti izdvajamo ga ovdje iz najmanje dva razloga. Prvi je da se u kratkom obradnju jasno izražava spremnost lokalne vlasti da podrži projekt Muzeja betinske drvene brodogradnje i da se upravo u njemu prepoznaju mogućnosti stvaranja svojevrsnog ‘branda’ kao okosnice razvoja općine, a drugi u jasnoj namjeri da dokument (muzeološka koncepcija) bude usmjeren i na raspolaganju ne samo uskom, stručnom timu (muzejskih) profesionalaca ved šire zainteresiranim građanima - dionicima projekta, bududim korisnicima i posjetiteljima. Na taj način muzeološka koncepcija postaje dodatno (i vrlo uvjerljivo) sredstvo komunikacije koje, i prije nego je sam muzej realiziran, osigurava promociju Muzeja i njegovih aktivnosti, a time i reflektira svjesnost projektnog tima glede prepoznavanje važnosti marketinško-promocijske djelatnosti.

Elaborat uređenja Muzeja betinske drvene brodogradnje (str. 10-21) donosi teoretsku razradu muzeološke koncepcije

oformljene oko tri glavne cjeline: Kontekst osnivanja Muzeja betinske drvene brodogradnje (s pod-cjelinama: Usporedivi domadi muzeji; Povijest tradicije drvene brodogradnje; Aspekti nematerijalne kulturne baštine; Lokalne inicijative za osnutak muzeja), Interpretacijski plan (Ciljevi; Sredstva), te Interpretacijska strategija.

Autori nas u ovom dijelu koncizno, ali vrlo interesantno i informativno (što je karakteristika dobrih komunikatora) upućuju na zadani kontekst, osnovne karakteristike baštine koja se namjerava prezentirati (uključujući naglasak na nematerijalnu razinu koja je iznimno važna), postojanje ranijih i trenutnu inicijativu za formiranje muzeja, te usporedne primjere više ili manje sličnih muzeja. Posljednje, što de se modi iščitati iz dijela muzeološke koncepcije, oslanja se na uspješno realizirani projekt ‘Kude o Batani/Eko-muzej Batana’ u Rovinju što je smatramo prihvatljivo i logično promišljanje s obzirom da ova dva muzeja dijele niz zajedničkih, ili barem vrlo sličnih karakteristika.

Uključivanje jasno izraženog interpretacijskog plana usmjerenog na (ujedno definirane) ciljne korisnike je svakako pohvalan segment koncepcije. Interpretacijski plan tako u svojevrsnom proširenom opsegu iznosi viziju (i misiju) Muzeja betinske drvene brodogradnje kao i osnove (muzejski fundus, sama zgrada muzeja uz okolni prostor, glavna ideja interpretacije) kojima se ista namjerava ostvariti. Premda se naracija stalnog postava može oformiti na različite načine smatramo da je modalitet “od apstraktnijeg ka konkretnom i od jednostavnijeg prema složenijem” razumno odabran računajući

na interes i motivaciju koja bi budude korisnike/posjetitelje mogla primarno zainteresirati. Jednako tako navedena ideja naracije dosljedno je slijeđena tokom cijelog dokumenta.

Interpretacijska strategija nastavlja se na prethodno podpoglavlje i iznosi glavne dionike na koje se projekt oslanja, kao i ideju uključivosti, te razvoja i održivosti projekta. Ovo je svakako značajan segment i jedini prigovor koji bismo ovdje mogli uputiti odnosi se na sam (pod)naslov. Naime premda je i ovaj segment nedvojbeno uključen u interpretacijsku strategiju čini nam se da bi bilo bolje označiti ga drugačijim podnaslovom, možda upravo ‘Uključivost, razvoj i održivost projekta’ ili slično.

Premda nam poglavlje Elaborat uređenja Muzeja betinske drvene brodogradnje donosi sve potrebne informacije mogli bismo primijetiti da je taj teorijski dio mogao biti i nešto duži, no istovremeno uzimajući u obzir ideju da bude šire distribuiran, ostvarena redukcija ima opravdanje. Ipak kada ved ovdje spominjemo namjeru diseminacije moramo primijetiti da je sam tekst ovog poglavlja možda pomalo i previše stručan, suviše akademski da tako kažemo

ukoliko se računa na komunikaciju s (prosječnom) lokalnom populacijom. Ni jedan od navedenih prigovora ne vidimo nužno kao grešku autorskog tima s obzirom na činjenicu da je zadovoljavanje dvije značajno različite niše čitatelja uvijek iznimno teško uskladiti.

Idejni projekt likovnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje (str. 22-63) najopsežnije je poglavlje koncepcije i uključuje cjeline: Opdi dio (Uvod; Ciljevi) i Tehnički dio (Uvod; Postojede stanje; Novo planirano stanje = etnološko krilo, brodograditeljsko krilo, lođa, pametna tehnologija, murilidašćice; vanjski muzej; makete u muzeju uključujući eksponate u izradi; program restauracije; način izvođenja programa), a izradili su ga uz autorski tim dipl. ing. graf. teh. i dizajna Marko Barišić, te Jelena Devčić.

Ovo poglavlje donosi vrlo preciznu razradu i oprostorenje iznesenog interpretacijskog plana pri čemu Opdi dio kratko (dvije stranice) sumira do sada iznesene činjenice i teze relevantne za idejni projekt likovnog postava koji se zatim u tehničkom dijelu detaljno elaborira. Uvod i Postojede stanje usmjereni su na (bududu) zgradu Muzeja, objekt koji potječe iz 15. stoljeda i koji ima status kulturnog dobra Republike Hrvatske. S obzirom na status objekta, te minimalnost mogudih intervencija koje je odobrila konzervatorska struka (kako je potvrđeno od strane privremene ravnateljice tokom studijske posjete) evidentno je da je u pitanju bio vrlo složeni zadatak koji su, po našem mišljenju, autori prilično uspješno razriješili. Novoplanirano stanje stoga, slijededi logiku izvornog objekta (dvije kamene kude unutar betinske jezgre koje

su međusobno povezane dvorištem), predlaže da se Muzej sastoji od dva krila (brodograditeljskog i etnološkog), te središnjeg dvorišta (lođa) koje de tokom izvedbe projekta biti nadstvođeno te time muzejska zgrada pretvorena u jednu cjelinu. Oba krila (tj. kamene kude), brodograditeljsko i et-

nološko, za muzejske potrebe zauzimaju prizemlje i dva kata dok sama lođa ima polukat sa stepeništem koje vodi na višu etažu. Kao što smo ved istaknuli postavljena ograničenja donekle su limitirala kreativnost u organizaciji prostora koje nove izvedbe stalnih postava, kada se radi o npr. novoizgrađenim muzejskim zgradama dozvoljavaju i traže, a jednako tako i uvjetovala određene kompromise poput nepoštivanja poželjnog kružnog kretanja posjetitelja. Usprkos tome i u zadatim okolnostima pred nama je vrlo dobro i svakako zadovoljavajude rješenje posebice jer se radi o relativno prostorno malom muzeju gdje odstupanje od dijela uobičajenih pravila (kao npr. kretanje posjetitelja) i nede nužno biti velika manjkavost. U konačnici možda u ovom slučaju preporučeno kretanje posjetitelja i nije nužno odrediti - neki de odabrati da krenu od uvida u teritorij pa onda prema brodograditeljstvu, dok de drugi preferirati obrnuti pristup.

Eventualnu zamjerku koju bi možda mogli imati odnosi se više na definiranje/imenovanje prostornih cjelina nego na način na koje su one organizirane. Sasvim konkretno premda nazivi ‘etnološki i brodograditeljski dio’ sasvim konkretno opisuju što se u istima nalazi i može očekivati možda bi nazivi ovih cjelina poput ‘Kopno & More’ (gdje brodograditeljstvo i brod formiraju ukupnu poveznicu), ili možda ‘Mjesto/Teritorij & Ljudi’ ili ‘Čovjek & Brod’ (sigurni smo da bi autori koncepcije mogli ponudi i bolje prijedloge) bili u konačnici zanimljiviji i atraktivniji posjetitelju. Uvažavajući da muzeološka koncepcija ovdje donosi ‘tehnički’ opis vjerujemo da su sugerirane promjene, koje u biti ne mijenjaju ideju same koncepcije i

naknadno mogude.

À propos samih cjelina (etnološkog i brodograditeljskog dijela) vrijedi ovdje konstatirati da su iste u postojedoj fazi iznimno detaljno pojašnjenje i prezentirane (što ne čudi s obzirom da je u muzeološku koncepciju ovdje inkorporiran idejni i izvedbeni projekt likovnog postava), uključujući niz slikovnih i 3-D renderiranih ilustracija koje značajno olakšavaju ‘čitanje’ ideje bududeg stalnog postava Muzeja. Nadalje obje cjeline su prilično logično razrađene vodedi posjetitelja kroz prostor sukladno ranije iznesenoj ideji interpretacije “od apstraktnijeg ka konkretnom i od jednostavnijeg prema složenijem”. Obje cjeline jednako tako uključuju i u pravilnom odnosu i intenzitetu koriste u interpretaciji muzejske predmete i multimediju, demonstrirajući time svjesnost važnosti interaktivnog pristupa i kreativnih (za posjetitelja povremeno, i poželjno iznenađujućih) rješenja u prezentaciji. Unutar etnološkog dijela, premda donekle sugeriran, nedostaje nam jači naglasak na šire geografsko područje jer je za pretpostaviti da bi značajnom broju posjetitelj ovog Muzeja on mogao biti ishodišna točka daljnjeg interesa za upoznavanje otoka, ali i daleko šireg područja. Kao i u par prethodnih situacija ovo ne možemo smatrati problemom koncepcije već tek preporukom kojom bi Muzej osigurao bolji utjecaj na korist šire lokalne zajednice.

Prostor Lođe koja po autorima funkcionira kao poveznica dvaju krila Muzeja - etnološkog i brodograditeljskog čini nam se možda, sukladno predloženoj muzeološkoj koncepciji, mogude premalo iskorištena upravo u tom smislu, na tragu te ideje (N.B. ista je do neke mjere teže čitljiva iz samog

dokumenta, tek je terenskom posjetom sadržaj namijenjen ovom prostoru postao jasniji i logičniji). Osiguranje interaktivno-edukativnog sadržaja namijenjenog djeci svakako je pohvalno razmišljanje, premda je očekivano da de isti prostor povremeno koristiti i odrasli koji nede uvijek biti zadovoljni fizičkim ograničenjima koji ovaj prostor namede. Ideja simulacije, ustvari stvarnog prikaza funkcioniranja tehnologije latinskog jedra sjajna je ideja i biti de zasigurno iznimno atraktivna za posjetitelje pri čemu je jedina briga, i svojevrsna time implicirana obveza, da kustos muzeja bude u pravilnim vremenskim razmacima (unutar svakog sata, s obzirom da de očekivani prosječni obilazak trajati ne više od toga) na raspolaganju da isto demonstrira. Upotreba i naglasak na tzv. pametne tehnologije je, kako smo već spomenuli, jedna od pozitivnih karakteristika ovog muzeološkog prijedloga pri čemu smo dužni ovdje upozoriti, a prema dosadašnjem iskustvu, da atraktivnost (odnosno u suprotnom razočarenje) iste za posjetitelje podrazumijeva i redovito održavanje što mora biti uvijek i unaprijed planirano u bududem radu i održavanju muzeja. Naglasak na murile = male neugledne daščice koje su ‘ključ’ (betinskog) brodograditeljstva i svojevrsni mogudi nositelj cjelokupne interpretacije adresirane baštine potencirane su, premda možda i premalo naglašene u ovom dijelu teksta koncepcije (iako vrlo vidljive kasnije glede npr. logotipa Muzeja itd.). Soba kustosa koja je načelno planirana distancirano od samog Muzeja (makar u neposrednoj blizini) načelno nije problematična, no isto treba uskladiti s potrebom da ovisno o broju stalno (i sezonski) zaposlenih djelatnika kustos bude redovito na raspolaganju za demonstraciju latinskog jedra u glavnoj zgradi muzeja, odnosno u post-se-

zonskom periodu prisutan u muzeju zbog same prisutnosti posjetitelja.

Pod-poglavlje Vanjski muzej čini nam se kao jedan od kritičnih elemenata bududeg razvoja muzeja i njegovih aktivnosti. Muzej na ovaj način, sasvim ispravno sukladno predloženoj muzeološkoj koncepciji, iskoračuje iz zgrade u sredinu iz koje proizlazi i time osigurava povezanost lokalnih dionika s muzejom, ali i ostvaruje pozitivne relacije muzej-lokalni dionici-vanjski posjetitelji. U tom je smislu nadasve pohvalan predloženi muzejski ‘outreach’ koji de, vjerujemo očekivano i postepeno s daljnjim razvojem Muzeja, dosegnuti npr. kreiranje interpretacijskih elemenata po lokalnim brodogradilištima, po mjestu ali i dalje itd. Ovdje iskazana namjera preuređenja trga i poentiranja na ‘stvarne’ brodice u lučici, te (interpretacijski osmišljenu!) šetnju prema brodogradilištima djeluju iznimno obedavajude u tom pravcu. Namjera izrade i korištenja maketa u muzeju, eksponata koji su u izradi, predloženog programa restauracije i izvođenja istog nedvosmisleno demonstrira da su autori koncepcije svjesni izazova i zadataka koji se od njih očekuju, i koje isti pretpostavljaju kao nužne prilikom kreiranja nove muzejske institucije.

Izvedbeni projekt likovnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje (str. 64-75, izrađen unutar tima mr.sc. Tomislav Krajina, d.i.a., Sinopsis d.o.o. = projektant zgrade; Ljiljana Čorović-Grubišić d.i.a., Arhikon d.o.o. & Milena Milanović, d.i.a. = projektanti interijera; Marko Barišić, d.i.graf., Kocka d.o.o. = dizajner likovnog postava, te Dane Sekso, d.i.graf. = 3D renderiranje) donosi vrlo detaljne arhitektonske prikaze

s uključenim pojašnjenjima glede razrade idejnog projekta likovnog postava i interpretacijsko-prezentacijskih karakteristika bududeg stalnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje, kao i osnovnu razradu tzv. druge faze kojom se Muzej svojim djelovanjem i aktivnostima proširuje po mjestu/lokalnoj zajednici. Uključivanjem ovih priloga u integralni dokument muzeološke koncepcije (koji su obično, premda nažalost ne uvijek na raspolaganju recenzentima) ostvaruje se daleko veća razumljivost i čitljivost namjeravane muzeološke ideje.

Dizajn likovnog postava, prostornog uređenja i grafičkih rješenja u službi usmjeravanja pozornosti posjetitelja (str. 76-77) ponajprije objašnjava pristup izradi likovnog postava pri kojem su, ispravno, težnje i potrebe korisnika stavljene u prvi plan. Kako smo već naznačili kretanje posjetitelja vrijedi još jednom promisliti, pri čemu ako se i ostane na postojedoj ideji to nede biti pogrešno.

Projekt uređenja interijera, arhitektonska podloga i troškovnici (str. 78-113) zauzima značajni dio priloženog recenziranog dokumenta. Ovdje vrijedi sasvim jednaki komentar kao u slučaju poglavlja Izvedbeni projekt likovnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje, jer poglavlje donosi arhitektonske skice, nacрте i presjeke koji su povremeno i po potrebi napravljeni u detaljima koji ukazuju na odnos posjetitelja i zadanog prostora ili pojedinih vitrina, i/ili interpretacijskih intervencija koje izvrsno služe razumijevanju prostornih odnosa i time osnovne ideje prezentirane muzeološke koncepcije.

Ovo poglavlje uključuje i dva detaljna troškovnika, onaj ve-

zan uz potrebe obrade i kompletiranje eksponata stalnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje, te planiranih radova uređenja stalnog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje, oba po našoj skromnoj procjeni prilično stručno i sasvim realno izrađena.

Poglavlje Vizualni identitet Muzeja betinske drvene brodogradnje (str. 114-123) donosi viziju i ideju Muzeja betinske drvene brodogradnje (koju smo i ranije posredno ved prepoznali, stoga je mogude isto u kontekstu dokumenta koji de željeno biti distribuiran široj populaciji prebaciti u taj raniji dio), zatim Vizualni identitet sasvim ispravno utjelovljen u prividno marginalnim, ali ključnim ‘daščicama’, kao i Logotip, te Znak Muzeja koji u istima crpi inspiraciju i iz njih izrasta. Ovaj varljivo beznačajni, a ipak ključni segment betinske brodogradnje time postaje medij koji komunicira ‘malo je više’ i time uspješno promiče ideju važnosti uvažavanja lokalnih raznolikosti (u smislu prepoznavanja baštine) kojom identitet (male) lokalne zajednice postaje jednako značajan kao i onaj mnogobrojnih, uključujući višemilijunskih. Spremnost inzistiranja na raznolikosti ovdje je realizirana kao legitimna, i izvrsno vizualno argumentirana opcija. Uključivanje prijedloga dizajna radnih muzejskih dokumenata, te posebice mogudih muzejskih suvenira nadasve dokazuje ozbiljnost sveobuhvatnog pristupa koji je autorski tim sa suradnicima uložio u kreiranju ove muzeološke koncepcije.

Segment Drveni brod u službi očuvanja betinskih običaja i tradicije (str. 124-125) ukazuje ponajprije na višeslojnost značenja koju betinska brodogradnja ima, i koju treba pravilnim

upravljanjem baštinom zaštititi i promovirati što de ponajprije svojim djelovanjem učiniti upravo Muzej.

Prezentacija bududeg postava Muzeja betinske drvene brodogradnje (str. 126-127) kratko iznosi ispravnu namjeru autora muzeološke koncepcije da projektну ideju Muzeja učine transparentnom i zajedničkom od samog početka, posebice glede lokalne zajednice. U svakom smislu ovo je nadasve pohvalno promatranje načina na koji se ostvaruje lokalna podrška i potpora, a vrlo slično mišljenje no glede potrebe uključivanja novih tehnologija može biti iskazano za poglavlje ‘Virtualna stvarnost’ - Nove tehnologije u MBDB (str. 128- 129).

Aktivnosti koje Muzej betinske drvene brodogradnje ved provodi i koje su tek kratko i ponajprije slikovno izražene u muzeološkoj koncepciji (Izrada dokumentarca s izvornim sugovornicima - str. 130-131; Fotografiranje ‘timelaps’ izrade drvenog broda - str. 132-133; Reizdanje rječnika betinske brodogradnje - str. 134 i predložene, ved ranije spomenute ideje oko Nematerijalno kulturno dobro ‘Umijede gradnje betinske gajete’ - str. 135-136) demonstriraju razinu ozbiljnosti i ispravan pristup, u suglasju sa suvremenim muzeološkim praksama i kritičkim razmatranjem baštine, kojim je autorski tim ove muzeološke koncepcije pristupio svom zadatku.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Evidentno je, na osnovu provedene analize da se ovdje radi o iznimno vrijednom i nadasve interesantnom materijalu koji je utemeljen na kvalitetno osmišljenoj ideji koja glavno uporište

(ispravno) pronalazi u lokalnoj tradiciji/baštini te stoga zaslužuje našu jasnu podršku. Sasvim precizno autori (i njihovi suradnici) ovdje analiziranog muzeološkog koncepta, bez dvojbe napravljenog u suglasju s interesima lokalne zajednice i lokalnih dionika (tj. Opdine), nedvosmisleno demonstriraju jasno poznavanje suvremenih teorijskih i praktičnih muzeološko-interpretacijskih tendencija i dokazuju da su u stanju na svjež i inovativan način nositi se sa izazovom osmišljavanja novog stalnog postava i poželjnim aktivnostima bududeg muzeja neovisno o zadatim okolnostima (npr. same zgrade namijenjene muzeju). Pri potonjem prije svega mislimo na potrebu uspješnog usklađivanja niza raznorodnih ideja, potreba i funkcija muzejske ustanove u suvremenom društvenom okruženju koje ovaj prijedlog uzima u obzir i vrlo uspješno rješava. Konačno i zaključno analizirani dokument, prijedlog muzeološke koncepcije, nedvosmisleno jest u suglasju s osnovnim zahtjevima suvremene muzeološke prezentacije i interpretacije te stoga zaslužuje da bude svesrdno, po našem mišljenju, podržan kao osnovni dokument budude realizacije stalnog muzeološkog postava Muzeja betinske drvene brodogradnje.

Smijemo li ovdje tek završno dodati, premda isto adresira daleko širi no svakako željeni društveni kontekst, da se svesrdno nadamo da de ova muzeološka koncepcija na način na koji je planirana (i vjerujemo uskoro biti i realizirana) doprinijeti uspostavi kvalitativno značajno viših standarda koji se očekuju od strane bududih predlagatelja (ali jednako tako i zahtjevnosti recenzenata muzeoloških prijedloga) i na taj način signifikantno unaprijediti razinu aktualne muzejske inter-

pretacije kako transformiranih/obnovljenih stalnih muzejskih postava ili onih novoosnovanih, poput ovdje diskutiranog koji vrlo uspješno demonstrira da su muzeji (tj. stalni postavi) sukladni idejama prezentacije baštine unutar 21. stoljeda mogudi i ostvarivi neovisno o zahtjevnim vremenima (posebice za kulturu i baštinu) u kojima živimo.

U Zagrebu, 2. veljače 2015. godine

dr.sc. Darko Babić, doc.

Katedra za muzeologiju

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ivana Lučića 3; HR-10000 Zagreb

član ICOM - ICTOP Izvršnog Odbora

predsjednik Hrvatskog nacionalnog komiteta ICOM-a

član Savjetodavnog Odbora Interpret Europe (Europska asocijacija za interpretaciju baštine)

znanstveni savjetnik časopisa ‘Her@Mus’ i radne grupe ‘Didpatri’ (pri Sveučilištu u Barceloni)

RECENZIJJA muzeološke koncepcije Muzeja betinske drvene brodogradnje s idejnim i izvedbenim projektom likovnog postava

Recenzija se temelji na dokumentu od 137 stranica, koji sa-
drži kako idejni, tako i izvedbeni projekt Muzeja Betinske dr-
vene brodogradnje. Autorski tim uspješno i argumentirano
uvjerava o opravdanosti i smislenosti nastanka ovog muzeja
koji se temelji na zapanjujućoj činjenici da je u jednom tako
malom mjestu bilo čak deset aktivnih brodogradilišta dok je
ta tradicija bila na svom vrhuncu. Ta koncentracija i prostor-
na površina koju su zauzimala betinska brodogradilišta vi-
šestruko su nadmašivala ostala brodogradilišne centre čak
i velikih dalmatinskih gradova. Očekivano, to je razlog da se
i današnji kulturni identitet mještana vezuje uz tu činjenicu,
pa je i podrška lokalne zajednice, čini se, neupitna. Kako se
radi o vještini koja pripada domeni nematerijalne baštine, a
koja je popraćena bogatom (materijalnom) građom – bilo da
se radi o alatu koji je potreban za izgradnju plovila, bilo da je
riječ o samim plovilima – suradnja pripadnika lokalne zajed-
nice u ovom je slučaju iznimno bitna pretpostavka uspješno-
sti čitavog projekta. Naime, predložena muzejska koncepcija
pretpostavlja uključivanje i šireg prostora mjesta Betine u
posjet muzeju, odnosno mogućnost razgledavanja plovila u

luci, kao i lokacija brodogradilšta. U tim će prilikama suradnja
lokalnog stanovništva biti nužno potrebna. No, ona je esen-
cijalna u procesu izrade stalnog postava i njegovim kasnijim
nadopunama, jer se mnoge interpretacije u budućem muzeju
temelje na znanjima, memoriji i materijalu kojeg baštini lo-
kalna zajednica. To je ujedno i jedna od velikih vrlina ovog
projekta.

Muzej pak ima ambiciozan naum olakšati „tržni nastup“ četiri
još postojeća brodogradilišta u Betini, kao i potrebu za ala-
tom koji se u njima primjenjuje. Istovremeno, želi ojačati tu-
rističku privlačnost mjesta. Imajući lokalnu ekonomiju u vidu,
to bi značilo da se ona osnažuje ponovo putem brodova, no
ovoga puta (i) posrednim, interpretativnim sredstvima. Shva-
ćanje široke društvene uloge muzeja u zajednici ide i dalje,
pa se spominje muzej kao kohezivno središte u kojem će
biti pohranjena memorabilija mnogih obitelji, kao prostor za
motiviranje i edukaciju u kontekstu daljnjeg razvitka mjesne
brodogradnje, ali i kao prostor za cjeloživotno učenje.

Svakako mi se smislenim čini početi s dijelom izložbe koja

govori o totalitetu tradicijskog života i uloge koju su brodovi
u njemu imali. U polivalentnoj dvorani možda bi prije obila-
ska muzeja trebalo prikazivati uvodni, informativan flim o toj
tradiciji i o onome što slijedi u muzeju i cijeloj Betini u okviru
planiranog posjeta.

Čini mi se da bi bilo potrebno još malo poraditi na prikazima
na koji su način drugi obrtnici, odnosno ljudi koji su posje-
dovali vještine izrade pojedinog materijala ili alata, opskr-
bljivali brodograditelje. Također možda bi moglo biti riječi i o
društvenom položaju brodograditelja (da li su se izdizali po
statusu od ostalih ili ne, da li su bili privlačni ženici i slično),
njihovoj unutrašnjoj hijerarhiji, ulozi žena, djece. To mi se čini
relevantnijim od prikaza tradicijske odjeće na lutkama, što
zauzima puno prostora, a moguće ju je prikazati i putem foto-
grafija. Uostalom, da li bi to bila radna nošnja, ili ona sveča-
na? U tom kontekstu nije mi također jasna uloga predviđene
škrinje s dotom i baulom, osim ukoliko se nekako smisleno ne
poveže s dominantnom temom. Naravno, ne mora baš sve biti
usko povezano s brodogradnjom, ali riječ je o malenom pro-
storu s jedne strane, a druge strane dovoljno dominantnom
i sveobuhvatnom temom koja je prožimala živote Betinjana.
U tzv. etnografskom dijelu, ali i drugdje bilo bi zgodno naći
mjesta za lokalne poslovice, stihove i uzrečice koje temati-
ziraju brodove, more, ribolov te da se mogu čuti pjesme koje
se dadu povezati uz temu brodova. To se eventualno može
obogatiti materijalom koji će šire ilustrirati društveni život.
Nadalje, u etnografskom dijelu o ratarima i ribarima valja-
lo bi obznaniti da li su oni ujedno bili i brodograditelji ili su
ti profesionalni identiteti bili odijeljeni. U cijelom tom dijelu

fotografije Betinjana bitno bi prodonijele kvaliteti prostora.
Naime, ovu temu razumijem prvenstveno kao vještinu koja
je određivala živote ljudi, zato su oni, kao protagonisti ovog
kulturnog dobra, silno važni.

Ideja o multimedijalnoj simulaciji putova koji su proizlazili ih
temeljnih životnih potreba i rutina stanovnika Betine vrlo je
dobra.

Međutim, držim da se cijeli etnografski prikaz ne bi trebao
zaustaviti na polovini prošlog stoljeća, već pokazati kako su
se navedene djelatnosti razvijale i kasnije, u okviru turizma i
drugih privrednih djelatnosti u Betini, čak i ako bi to išlo na
uštrb prostora na drugom kata u kojem je zamišljen prikaz
ratarskog i ribarskog alata većih dimenzija.

Nisam sigurna da li je predviđen prikaz povijesti obitelji Filipi,
potom prikaz zamiranja brodogradnje, odnosno njene bitne
redukcije pedesetih godina 20. stoljeća, sudbina Bratovštine
Sv. Josipa. Isto tako, iz projekta se ne da naslutiti da li se i
gdje interpretira način na koji su mladi, budući brodograditelji
učili o toj vještini od svojih starijih, kada i kako su to počinjali
– ukratko, način prenošenja znanja s generacije na generaci-
ju. Vjerujem da će o tome biti riječi u spomenutim filmovima,
ali radi se o vrlo bitnom aspektu koji ne bi trebao biti prepu-
šten slučaju hoće li neki posjetitelj/ica pogledati upravo onaj
film u kojem se to tematizira.

Brodograditeljsko krilo sadrži simulacije kalafatske radione,
a potom i velikog brodograditeljskog stola s LCD touch scre-
enom, što uz ostale predmete i interpretacijska sredstva nudi

dobar uvid u ovu vještinu. Loža koja povezuje brodograditeljski i etnografski dio sadrži dokumente u kojima je riječ o narudžbama i plaćanju brodova, Nadam se da će tamo biti riječi i o tome tko je naručivao brodove, koliko su stajali (u odnosu na druga dobra), i slično.

Intaraktivne sekvence stalnog postava svakako su ne samo dobrodošao, već i nužan dio u muzeju u kojem bi inače neki posjetitelji, naročito djeca, teže pronalazili poveznicu vlastitog iskustva i izložene građe.

Ideja da se istaknu murili – brodograditeljske daščice kao temeljni priručni alat prilikom projektiranja brodova, jako je dobra. Sjajno je i to da je njena pojava poslužila za logotip, ali ujedno je posudila svoj oblik i kartama, tj. ulaznicama, kojima se aktivira 3D tehnologija.

U cjelini, muzeološka koncepcija Muzeja Betinske drvene brodogradnje s idejnim i izvedbenim projektom likovnog postava doima se promišljenom, iscrpnom i modernom stalnom izložbom koja mudro uključuje i prostor samog mjesta u doživljaj fenomena kojeg tematizira, time dinamizirajući i život samog mjesta. Na taj se način ovaj projekt temelji na holističkim viđenjima funkcije muzeja u društvu. Opaske koje su uključene u ovu recenziju ne mijenjaju bitno pozitivan stav spram ove koncepcije, već se njima samo izražava strepnja da usmjerenost na predmete ne rezultira manjkom osvještene prisutnosti ljudi – kalafata, mešta i drugih, koji su zapravo okosnica ove tradicije, kao i cijelog korpusa nematerijalne kulture vezane uz ovaj fenomen.

Autorica recenzije: dr.sc. Lidija Nikočević

Siječanj–veljača 2015.

Osvrt na recenzije

Autorski tim Muzeološke koncepcije Muzeja betinske drvene brodogradnje uvažava sugestije koje su u svojim recenzijama iznijeli autori dr.sc. Lidija Nikočević i dr.sc. Darko Babić, doc. i pritom napominje da su neke od sugestija već sastavni dio projekta postava.

Vezano za sugestiju dr.sc. Lidije Nikočević o mogućnosti prikazivanja uvodnog informativnog filma u polivalentnoj dvorani prije obilaska muzeja kod dogovorenih posjeta, želja autorskog tima je reći kako je za istu namjenu već u pripremi dokumentarni film o betinskoj drvenoj brodogradnji i posebnostima brodograditeljskog zanata. Drugi prijedlog dr.sc. Lidije Nikočević o potrebi pridavanja važnosti prikazima na kojima se vidi način kako su drugi obrtnici opskrbljivali brodograditelje raznim materijalima, također je uvažen. Posjetitelji će dobiti jasan pregled o odnosu obrtnik – brodograditelj iz pisanih pojašnjenja koja će se nalaziti pored pojedinih predmeta, a koja će, osim toga, sadržavati i informacije o građi predmeta, njegovoj namjeni, podrijetlu i izradi. Predmete i grafike će, gdje god je to moguće, tematski pratiti priče iz narodne predaje i povijesni dokumenti. Unutrašnju hijerarhiju, čiji prikaz sugerira dr.sc. Nikočević, prikazat ćemo na dijelu na kojem je dosad bio predviđen prikaz opreme koju su koristili poljoprivrednici iz Betine (prvi kat sadašnjeg etnološkog krila). Umjesto prikaza opreme, ilustrirat ćemo scenu karakterističnu za betinski kraj, radionicu u kojoj sjede

unuk, otac i djed. Djed – brodograditelj, odavat će sinu – šegrtu tajne dizajniranja broda, a unuk će, kao budući nasljednik igrati se pojednostavljenom maketom broda. Pored prikaza nalazit će se tekstualni dio u kojem će se detaljnije rastumačiti način na koji su se prenosila brodograditeljska znanja.

Nastavljajući se na ovaj prijedlog, u postav će biti uveden novi element – prikaz društvenog statusa brodograditelja u različitim razdobljima prošlosti. Instalacija koju će biti postavljena na izlasku iz hodnika, pored kamenih stepenica za lođu sadržavat će grafikon s različitim vremenskim razdobljima u kojima se mogu iščitati društveni status brodograditelja i zarada ostvarena radom.

Povijesni prikaz glavnih brodograditeljskih obitelji Filipi i Uroda, koje su podjednako važne za formiranje betinske brodogradnje, predviđen je, kako je navedeno u projektu, u multimedijalnoj dvorani, gdje će biti izložena obiteljska stabla, zajedno s oznakama njihovih brodogradilišta na katastarskoj karti Betine na stropu prostorije. Također, u toj prostoriji nalazit će se interaktivna baza podataka o betinskoj brodogradnji.

Prijedlog dr.sc. Darka Babića, koji se odnosi na drugačije tituliranje muzejskih cjelina, prihvaćamo u cijelosti, te će umjesto ‘etnološko i brodograditeljsko krilo’ cjeline nositi radne nazive, poput ‘brodovi i ljudi’.

A close-up, low-angle shot of a hammer with a dark, textured head and a wooden handle, resting on a light-colored wooden workbench. The hammer is positioned diagonally across the frame. The background is blurred, showing more of the workbench and some indistinct shapes. The overall color palette is muted, with a strong blue/cyan tint. The logo 'MEBDB' is overlaid in the center-right area.

MEBDB